

LUPTA ÎNTR-EGULUI POPOR

CUPRINS

Colegiul de redacție

ILIE CEAUȘESCU (președintele
Comisiei Române
de Istorie Militară)
CONSTANTIN ANTIP
ION ARDELEANU
CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU
FLORIN CONSTANTINIU
MIRCEA MUȘAT
ȘTEFAN PASCU
ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU
FLORIAN TUCĂ
GHEORGHE TUDOR
GHEORGHE ZAHARIA

● 600 de ani de la urcarea pe tron a domnitorului Mircea cel Mare	1
— O glorioasă și îndelungată domnie consacrată afirmării idealurilor de libertate și independență la români — dr. Mircea Mușat, dr. Ion Ardeleanu	3
— Cîtor și unificator de țară, domn pînă la Marea cea Mare — locotenent-major Mircea Dogaru	5
— Iscusit diplomat de anvergură europeană — colonel dr. Gheorghe Romanescu	7
— Rovine. Strălucita biruință antiotomană a oastei celei mari, condusă de ilustrul voievod — colonel dr. Vasile Mocanu	10
● Virtuțile militare ale românilor în viziunea cronicarului otoman Idris Bitlisi — lector univ. dr. Mihai Maxim	13
● 23 August 1944. Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, inițiată, organizată și condusă de Partidul Comunist Român — prof. dr. Nicolae Petreanu	17
● Refacerea economică, obiectiv important al poporului român în perioada războiului antihitlerist — colonel dr. Constantin Toderășcu	19
● România în războiul de eliberare și reintregire națională. Repere cronologice (I) — colonel Constantin Căzănișteanu, dr. Dorina N. Rusu	22
● 1866. Un plan de apărare a țării pe direcția Văii Oltului — Maria Georgescu	24
● Adevăruri fundamentale ale istoriei naționale. Necesitatea obiectivă a formării și consolidării statelor feudale românești independente Transilvania, Muntenia și Moldova — general-locotenent dr. Ilie Ceașescu	29
● Incredibil, dar adevărat. „Îl ciocirtiră cu iataganele la ceasurile de noapte, cînd fac isprăvi tilharii” — lector univ. dr. G.D. Iscru	31
● Serialul revistei. Misiunile colonelului Rudeanu (I) — Dumitru Preda	33
● Fundamente ale doctrinei militare românești. Mircea cel Mare și „oastea cea mare”. Elemente de strategie și tactică în lupta întregului popor — colonel dr. Gheorghe Tudor	36
● Eroii au fost, eroii sînt încă: Stroe Buzescu, Baba Novac — căpitan Dan Rădulescu	37
● Mari comandanți de oști: Radu de la Afumați cel Viteaz, Mihnea al III-lea — Adrian Pandeia	39
● Veteranii își amintesc. Ultimele mine pe Dunăre — Niculae Koslinski, Gheorghe Sandu, Angelo Stroescu	42
● Tradiții. Sub falduri tricolore românești, cuvînt și faptă feminine — dr. Elisabeta Ioniță	47
● Monumentele luptei — colonel dr. Florian Tucă	49
● Breviar militar. Istoria lumii și lumea istoriei — Mircea Soreanu	50
● Cartea și revista de istorie	58
● Dialog cu cititorii	60
● Din activitatea Comisiei Române de Istorie Militară	61
● Interviuul nostru — dr. Florin Constantiniu, maior dr. Mihail E. Ionescu	62
● De la filiale. Azi, Alba Iulia: „Mărturie” — locotenent-colonel Mihai Avram	

● APARE sub egida Comisiei Române de Istorie Militară — supliment al revistei VIAȚA MILITARĂ

● ADRESA: Comisia Română de Istorie Militară, București, str. Drumul Taberei nr. 5—7, sector 6, tel. 31.30.44.

● ABONAMENTELE se fac prin oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții; revista apare de patru ori pe an. (În 1986 va apărea și un număr special)

● CITITORII DIN STRĂINĂTATE pot face abonamente adresîndu-se la ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă, București, Calea Griviței nr. 64—66, sector 1, P.O. Box 12—201, telex 10376

O GLORIOASĂ ȘI ÎNDELUNGATĂ DOMNIE CONSACRATĂ AFIRMĂRII IDEALURILOR DE LIBERTATE ȘI INDEPENDENȚĂ LA ROMÂNI

Dr. MIRCEA MUȘAT

Dr. ION ARDELEANU

Glorioasa istorie a poporului român cuprinde ca epocă distinctă anii de măreție și înflorire a pământului strămoșesc în timpul domniei lui Mircea cel Mare, conducător strălucit al luptei pentru libertate și neatințare, de la a cărei urcare pe tron sărbătorim în acest an șase veacuri.

El a fost, așa cum l-a apreciat istoriografia română, „un adunător al pământului românesc și apoi în cele dinăuntru un mare gospodar al treburilor economice”. Venit la domnie la 23 septembrie 1386, în epoca în care armatele otomane se aflau în plină expansiune pentru cucerirea teritoriilor din sud-estul Europei și când armatele cruciaților suferiseră înfringeri, Mircea a acționat pentru consolidarea statului său, menit să joace un rol tot mai important în raporturile internaționale. Cronicarul istoriei turcilor, Leunclavius, consemnează la începutul secolului al XV-lea că domnul român este „principe între creștini cel mai viteaz și cel mai ager”. Este cunoscut faptul că țările balcanice încă din a doua jumătate a secolului al XIV-lea au înțeles că numai în unitate pot stăvili acțiunile forțelor otomane. În această luptă unită Țara Românească Muntenia, prin oștile sale, a intervenit în 1369—1371 și îndeosebi în anii 1388—1390 și 1394—1397.

Participarea Țării Românești Muntenia la lupta antiotomană era, neîndoindu-ne, rezultatul consolidării economice a statului. Dezvoltarea mineritului, deschiderea de noi ocne de sare, sporirea cantității produselor agricole au determinat o înflorire a întregii activități economico-sociale. În vremea sa o intensă exploatare au înregistrat Ocnele Mari, de unde s-au extras mari cantități de sare. De asemenea, s-a exploatat arama, iar la Baia de Fier, în județul Gorj, s-a scos fier. Agricultură s-a intensificat în această vreme, extinzându-se în special cultura meiului și grâului. Dovadă a acestei dezvoltări este și numărul mare de mori așezate pe toate râurile principale ale Munteniei. Alături de agricultură, s-au dezvoltat viticultura,

livezile de nuci și alți pomi fructiferi, frecvent menționate în documentele vremii. Creșterea vitei era una din marile bogății ale țării. O dată cu aceasta se extind relațiile comerciale. Mircea cel Mare acordă noi privilegii comerciale brașovenilor și liovenilor. Se intensifică comerțul cu vite, vin, pește, miere, ceară, sare și diferite alte produse, în schimbul achiziționării de mărfuri din metale, articole de lux etc. S-a dezvoltat mult comerțul cu Țara Românească Transilvania. În afara de datele privilegiilor comerciale, reiese din corespondența cancelariilor domnilor noștri din secolul al XV-lea cu Sibiu și Brașovul că erau achiziționate pentru curtea domnească sau pentru boieri care cu coviltire pentru călătorie, hamuri de cai, dar mai ales arcure, săgeți, scuturi, tolbe și chiar tunuri.

Mircea a acordat, în același timp, o mare atenție comerțului cu Polonia și în mod deosebit cu Lembergul. Marele domnitor a chemat negustorii din Polonia să „vie cu ori câte mărfuri în țară, pe unde vor voi”, asigurându-le condiții optime, ba chiar despăgubind din casa domnească pe concesionarii vâmlor. Prin legăturile prietenesti cu Țara Românească Moldova și prin alianța cu Polonia, comerțul avea o perspectivă promițătoare. În același timp, comerțul sud-dunărean lega Muntenia de drumurile internaționale, țara era deschisă influențelor și legăturilor europene.

Una din preocupările constante ale ilustruului conducător a vizat consolidarea autorității domnești — acțiune în care a reușit să impună puterea de stat și recunoașterea dreptului domnului de a coordona activitatea boierilor în cadrul marilor proprietăți. De asemenea, s-a preocupat de organizarea dregătorilor de curte, având în vedere atît funcțiile de stolnic, comis, paharnic, cit și pe membrii sfatului domnesc. Mircea a întărit, totodată, drepturile feudale ale domniei. Comparativ cu secolul al XVI-lea și următoarele, cînd proprietatea boierească era absolută și neîngră-

Mircea cel Mare (reproducere de pe fresca mănăstirii Curtea de Argeș)

dită, în vremea lui Mircea proprietarii erau încă în reală subordonare față de domn, ceea ce îi determina să fie mai strâns legați de acesta.

O mare atenție a acordat Mircea apărării țării. În acest scop, a înfăptuit numeroase acțiuni de îmbunătățire a organizării militare. Sint chemate la oaste categorii sociale mijlocii, boiernași, țărani liberi. Oastea cea mare este lărgită prin cuprinderea și a țăranilor dependenți. Ca instituție cu rol militar deosebit în apărarea hotarului apusean al statului, Bănia Severinului a fost reorganizată, iar dregătorul din fruntea acesteia a început să aibă un rol tot mai important.

Cei 32 de ani de domnie au permis lui Mircea să asigure o maximă dezvoltare a statului muntean, o mare întindere teritorială și o glorioasă putere militară. Lupta eroică a poporului român sub conducerea sa și victoriile repetate s-au datorat mai cu seamă legăturii cu poporul, cu toate stările sociale. Prin aceasta, Mircea aparține tradiției vii a poporului nostru evocată de poezii Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu și îndeosebi de Mihai Eminescu, care prin Scrisoarea a III-a a înscris o pagină minunată a literaturii noastre.

Preocuparea stăruitoare a domnitorului și strategia lui înțeleaptă pentru dezvoltarea internă a țării și apărarea ei în fața dușmanilor externi l-au impus pe Mircea în panteonul neamului românesc, între iluștrii noștri conducători. În spiritul datinei cirmuia țara cu ajutorul boierilor de sfat. În vremea lui Mircea, sfinicii care constituiau consiliul său erau zece sau unsprezece, o singură dată au fost șaisprezece. Documentele vremii îi amintesc pe toți. Continuitatea în sfatul domnesc

a dat stabilitate și a asigurat întărirea autorității lui Mircea.

Existența unei boierimi supuse domnului, a unei țărârimi interesată în apărarea pământului străbun, a unei stări economice înfloritoare și a unei armate exclusiv în mîna domniei sînt factorii principali care au dat strălucire domniei lui Mircea cel Mare și, în același timp, au permis înfăptuirea unei politici externe consacrată afirmării idealurilor de libertate și independență a patriei.

La 1386, anul urcării pe tron, Țara Românească Muntenia se afla în mare primejdie datorită amenințărilor marelui Imperiu otoman. Combaterea acestei primejdii a constituit o componentă esențială în întreaga activitate militară și diplomatică a lui Mircea cel Mare. În același timp, luminosul conducător a manifestat o preocupare constantă pentru existența unei bune înțelegeri cu Moldova și Transilvania, pentru colaborarea cu Ungaria și Polonia. Edificatoare sînt, în acest sens, alianțele încheiate în anii 1394—1395, care urmăreau consolidarea libertății și independenței statului și înlăturarea pericolului otoman. Ele nu erau însă factorul esențial pentru apărarea țării, reprezentat, în concepția domnitorului, de către forțele proprii, de către poporul român. Confruntările directe cu armatele otomane la Rovine și Nicopole au confirmat strălucirea geniului militar al lui Mircea.

Concludent pentru realismul marelui bărbat este și faptul că, după aproape trei decenii de rezistență, Mircea a acceptat reglementarea relațiilor politice de confruntare cu Poarta otomană. În 1417, se cunoaște că Mircea „a luat asupra sa plata haraciului”. Dar mult mai înainte — în 1393 — Mircea cel Mare se pare că încheiasse un tratat cu sultanul, în care se prevedea ca „principatul... să se guverneze după propriile sale legi, iar domnitorul Valahiei să aibă dreptul de a face război și pace și acela de viață și moarte asupra supușilor săi” și să fie ales „de către mitropolit și boieri”. Sultanul se obliga să respecte aceste stipulații urmînd să primească o plată anuală a unui tribut, care inițial a fost de 2 000 de piaștri roșii. Tratatul — încheiat în 1393, cunoscut și sub numele de ahidname sau capitulație — a fost reînnoit ulterior și de ceilalți domnitori. În virtutea acestuia a fost respectată autonomia țării.

Istoria îl știe astfel pe Mircea cel Mare: ctitor de țară, domn înțelept, diplomat vizionar și iscusit, conducător de oști genial, luptător aprig împotriva cotorpitorilor de vetre. Prin el țara a propășit, afirmîndu-și cu trîncie idealurile de libertate și independență. Împreună cu Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și alți domnitori care au dobîndit mari victorii în fruntea oștilor române, Mircea cel Mare va rămîne de-a pururi în conștiințe. Profund național în cuget și-n fapte, ilustru conducător a devenit o figură legendară, demnă de istoria României și de istoria universală.

La aniversarea a 600 de ani de la urcarea pe tron a lui Mircea, retrospectiva istorică demonstrează rolul său excepțional în afirmarea poporului român pentru libertate și neatințare, faptul că politica sa a constituit un înalt exemplu pentru urmașii care cu vrednicie s-au angajat în secolele ce au urmat să apere interesele țării în fața expansiunii marilor imperii vecine și să asigure ființa de stat a românilor.

Ctitor și unificator de țară, domn pînă la Marea cea Mare

Unirea sau menținerea sub același sceptru a tuturor părților de Țară Românească sînt și obiectiv și faptă urmăriți cu stăruință prin programul politic de domnie al principilor munteni — dovadă fiind însăși titulatura lor de domni „a toată Țara Românească”. Aceasta a constituit, prin urmare, o sarcină moștenită de către Mircea cel Mare, o dată cu tronul, de la înaintașii săi Basarabi. Fiu al lui Radu I (c. 1377—c. 1383), „Mărețul voievod”¹ care a apărut cu armele „țară” Severinului în fața agresiunii ungare, nepot prin mama sa, Ana (călugărită Calinichia), al făuritorului statului românesc dintre Dunăre și „Marea cea Mare”, Dobrotiță², și înrudit îndeaproape cu dinastia sîrbi și țarul româno-bulgar de Diu (Vidin), Ioan Sracimir (c. 1356—1396), Mircea se nascuse pe la începutul celei de-a doua jumătăți a veacului XIV. Anii în care, luîndu-i model pe strălucitei ctitori de țară, s-a format ca viitor conducător, diplomat și om de arme, în spiritul tradițiilor străvechi de luptă ale poporului român pentru apărarea gliei străbune, au coincis cu epoca de afirmare pe plan politico-militar, ca factor perturbator de primă importanță în sud-estul Europei, a tinărului stat otoman, sub emirii Orhan Gazi (1326—c. 1362) și Murad I Hüdavendigâr (c. 1362—1389).

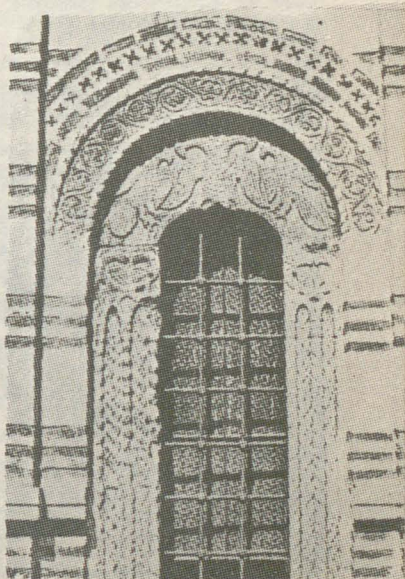
Asociat la domnie înainte de 1385 de către Dan I, Mircea avea să-și asume sarcina conducerii destinului neamului în condițiile în care, la 23 septembrie 1386, fratele său a căzut, se pare, alături de Dobrotiță, la datare³, aparînd, prin forța unită a românilor munteni și dobrogeni, „vlahia” dunăreană a Drîstorului, atacată de țarul bulgar Ivan Șisman (1371—c. 1394) și aliații săi otomani. Rămăs după data amintită, ca „singur stăpînitor” în scaunul de la Argeș, Mircea și-a precizat programul politic, decla-

rîndu-se hotărît, într-unul dintre primele sale acte de danie, să fie un vrednic „urmaș... în domnie”⁴ al tatălui și fratelui său, un bun „hospodar”, ctitor întregitor și apărător de țară. Și, într-adevăr, anii cînd „Mircea lua în dibacele sale mîini puterea — unică, necontestată, pentru a o mînuia aproape totdeauna cu noroc”⁵ — ani ai celor mai aprige înclăstări cu puterea otomană — au constituit epoca de maximă întindere teritorială a statului muntean, care a apărut cu strășnicie fruntaria sudică românească.

Bun „hospodar”, Mircea cel Mare a întărit capacitatea de apărare a țării refăcînd sau completînd dubla centură dunăreană de fortificații, în timpul său înflorind orașele-cetăți și porturile de la vadrile fluviului — Chilia, Vicina, Brăila, Hirșova, Drîstor, Turtucaia, Giurgiu, Șistov, Zimnicea, Turnu (Nicopolul Mic), Celei (?), Turnu Severin — ca și cele de pe litoralul pontic — Enisala, Caliacra etc. A inclus într-un sistem unic de fortificații orașele întărite și cetățile din interior, Argeș, Tîrgoviște, Cîmpulung, Cetatea Dimboviței și cele de la Poenari, Căpățîneni, Stoenеști, iar pe cele de la Breaza, Făgăraș, Sibiel, Bran, Crăciuna etc. le-a organizat drept centură ultimă de rezistență în fața invaziei otomane și avanpost al apărării Transilvaniei și Moldovei. A sprijinit dezvoltarea meșteșugurilor, mineritului și comerțului, a definitivat împărțirea administrativ-teritorială a țării, reorganizînd sistemul de impunere în scopul asigurării materialelor și veniturilor necesare dotării și întreținerii oștirii. A statuat obligativitatea tuturor bărbatilor în stare să poarte arme de a participa la lupta de apărare, precizînd în actele sale de danie că nici obștile țărănești aservite nu sînt scutite de obligația de a se prezenta la „oastea cea mare” a țării.

Abil diplomat și strateg, prin intermediul unor ambasadori iscusiți, ca frații Roman și Manea Herescu sau Radu Gotcă, pentru a înlătura primejdia care plana asupra țării sale din partea Ungariei, Mircea a știut să obțină alianța Poloniei (1389—1391), pentru ca apoi, în fața agresiunii otomane, să realizeze, în condiții de deplină egalitate (7 martie 1395), alianța militară cu regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg (1386—1437). Și-a asigurat, de asemenea, sprijinul principilor selgiukizi anatolieni, obligîndu-l pe Baiazid Fulgerul să lupte permanent pe două

Stemele reunite ale Țării Românești Muntenia și ale străvechiului pămînt românesc Dobrogea pe ancadramentul de piatră al ctitoriei de la Cozia

fronturi, în Rumelia și Anatolia, situație strategică de mare importanță, care i-a favorizat strălucitele succese militare obținute în cursul războiului antiotoman din anii 1393—1396, în campaniile de la Karinovași, de „la șanturi”, în cîmpie pe Argeș (10 octombrie 1394), și de la „rovine” în zona submontană din apropierea Curții de Argeș (17 mai 1395).

În mare măsură însă succesele pe plan militar și le-a datorat inițiativei de constituire a frontului unic românesc de luptă antiotoman, la care au aderat conducătorii românilor din țările surori. Astfel, transilvănenii l-au sprijinit cu arma în anii de răstrieș 1395—1396 împotriva nepotului său Vlad — care, cu sprijin otoman, a încercat să-i uzurpe domnia — luptînd apoi sub flamura sa alături de dobrogeni și contingente ale prietenului și aliatului său moldovean, Alexandru cel Bun (1400—1432), în campaniile pentru apărarea pămîntului românesc dintre Dunăre și mare (1400—1402).

Pe parcursul a peste treizeci de ani de luptă pentru afirmarea independenței românești, Mircea I Basarab a reușit să consolideze opera înaintașilor, obținînd — ca urmare a unei politici interne înțelepte și a unor abile inițiative pe plan extern — importante succese și pe linia împlinirii dezideratului Unirii. Prelînd misiunea reconquistei antitătare, și-a întărit autoritatea în „părțile tătărești” ale sud-estului Moldovei, în regiunea care reunea — la vărsarea Siretului și Prutului în Dunăre și a Nistrului în mare — sectoarele terminale ale marilor artere comerciale care legau Europa nordică și cen-

trală, prin Marea Neagră, de Orient și-a extins în această direcție stăpînirea la nord de gurile Dunării, pînă în dreptul Chiliei, întregul ținut adoptînd și perpetuînd, din acest moment, în istorie, numele dinastiei basarabe. În anii primei mari ofensive otomane (1388—1389) asupra teritoriilor românești dintre fluviu și mare, în condițiile în care, unchiul său, Ioan — considerîndu-l singurul conducător capabil să aplece prin efortul comun al muntenilor și dobrogenilor fruntaria sudică românească, danubiano-pontică —, i-a cedat, înainte de a se retrage în viața monastică, titlul său de despot, Mircea a unificat „Țării” Dobrogea, cu gurile Dunării, Caliacra, Drîstorul și întreaga „vlahie” dunăreană, pînă la Șiștov. Dacă în documente stăpînirea sa asupra ambelor maluri ale fluviului a fost precizată prin termenul „Podunavia”, în amintirea localnicilor ea s-a păstrat pînă astăzi prin numele ctitoriei muntene de pe riul Lom, mănăstirea de la Basarabovo. În contextul luptei pentru coroana Ungariei dintre Sigismund de Luxemburg și regele polon Vladislav II Jagello (1386—1434), el a obținut pe rînd — din partea celor doi suverani, în calitate pe care și-o atribuiau de suzerani ai Transilvaniei —, recunoașterea stăpînirii sale în Banatul de Severin, în „ducatele” Amlașului și Făgărașului și în domeniile cetăților Bologa și Bran. Și-a înregit opera prin impunerea pe tronul Moldovei a lui Alexandru cel Bun, domn credincios idealului său de salvagare a independenței românești.

Dornici să obțină o satisfacție postumă asupra marelui conducător

— numit de Leunclavius „principe între creștini cel mai puternic și cel mai viteaz”, care întinse faima sultanului Baiazid I și devenise, după luarea acestuia în prizonierat de către Timur Lenk (1402), adevărat arbitru al situației politice din Imperiul otoman, intrînd sultani (Musa Celebi, 1411—1413), sau sprijinînd pretendenți (Mustafa Celebi), îndeplînd astfel primejdia de la hotarele țării —, cronicarii turci tirizi au acreditat ideea înfrîngerii lui Mircea de către răzbnătorul sultan Mehmed I în anii 1415 sau 1417. Că între români și otomani ar fi intervenit o înțelegere, marele domn plînd haraciul ca o răscumpărare a păcii, pentru a se putea dedica operei de refacere a țării secătuite de război, este posibil. Că ar fi pierdut însă, la aceste date, Severinul, Turnul, Giurgiu și întreaga provincie românească dunăreano-pontică, de la Drîstor pînă la Enisala este absurd, cită vreme Mircea a lăsat moștenire fiului său, Mihail, ca pe un îndemn, titlul care-i consfințea succesul obținut în politica de reunificare a „Daciei”: „Io, /.../ mare voievod și domn stăpînind și domnind peste toată Țara Muntească și a părților de peste munți, încă și spre părțile tătărești și herțeg al Amlașului și Făgărașului și domn al Banatului Severinului și de amîndouă părțile peste toată Podunavia, încă și pînă la Marea cea Mare și stăpînitor al cetății Drîstorului”.

Domn ctitor și unificator de „Țară”, Mircea cel Mare a încetat din viață la 31 ianuarie 1418, fiind înmormîntat pe malul riului cu nume de străveche rezonanță dacică, Olt, la ctitoria sa, Cozia. El a lăsat moștenire urmașilor pe la deplina împlinire sarcina continuării eforturilor de a realiza statul unic, independent al tuturor românilor: România.

Bătălia de la Nicopol — 1396 (reproducere după o gravură din lucrarea memoria listică a lui Johann Schiltberger, Nürnberg, 1540)

1. O. Luchian, G. Buzdugan, C.C. Oprescu, Monede și bancnote românești, 1977, p. 13.

2. Vezi S. Iosipescu, Balica, Dobrotzi, Ioanuca, București, 1985, p. 124—125, 169—171.

3. Cronicari munteni, vol. I, București 1961, p. 239.

4. DRH, B. I, p. 23—24.

5. N. Iorga, Istoria poporului românesc, București, 1985, p. 239.

6. Vezi pentru amănunte S. Iosipescu, op. cit., p. 169—171.

6. DRH, B. I, p. 91.

ISCUSIT DIPLOMAT DE ANVERGURĂ EUROPEANĂ

Colonel dr. GHEORGHE ROMANESCU

Marele voievod român — care, vreme de 32 de ani, a strălucit cu armele la Dunăre libertatea și independența poporului său, fiind considerat ca principal pilon al rezistenței balcanice antiotomane — s-a afirmat nu numai ca un adevărat ctitor de țară, conducător politic, strateg și iscusit comandant de oaste, ci și ca un bun diplomat. Avind ca obiectiv major salvarea independenței și integrității teritoriale a țării sale, Mircea cel Mare a apreciat situația politică din sud-estul european în mod realist, s-a străduit să-și cunoască prietenii și dușmanii și a dovedit de fiecare dată marea capacitate de a-și structura o strategie coerentă, care a constatat, în esență, în stabilirea centrului de greutate cînd pe factorul politico-diplomatic, cînd pe cel militar. Cu atît mai evidente apar perspicacitatea și abilitatea politico-diplomatică a domnului român, cu cît, după cum se cunoaște, regatul Ungariei și apoi Imperiul otoman nu și-au ascuns tendințele lor expansioniste, dominante asupra spațiului carpatodanubiano-pontic. Promovînd o politică externă înțeleaptă, fermă și, totodată, prudentă, urmărind să nu aibă doi adversari potențiali în același timp, Mircea cel Mare a reușit fie să neutralizeze în fașă aceste tendințe, fie să-și impună, atunci cînd arma diplomației s-a dovedit ineficientă, punctul de vedere cu armele. Domnul român n-a dorit niciodată războiul, a fost preocupat de consolidarea internă, de liniștea și bunăstarea poporului său, fără a neglija însă măsurile vizînd sporirea capacității de apărare a țării, perfecționarea organizatorică și de înzestrare a oștirii, pregătirea întregului popor pentru lupta de apărare împotriva oricărei agresiuni din afară. Atunci însă cînd a fost nevoit să-l poarte, cînd independența țării se afla în pericol, Mircea cel Mare, în fruntea oștirii sale, s-a dovedit un neîntrecut comandant militar, dușmanii simțînd din plin lovitură și minia unui popor întreg ridicat la luptă, hotărît să trăiască liber și neatinat.

În elaborarea strategiei sale politice, domnul român — ca, de altfel, și alții de după el — a urmărit într-o primă etapă menținerea situației *de facto*, a ființei de stat, a structurilor social-politice românești tradiționale. Preocuparea sa principală, mai ales după ce armatele Semilunii își mutaseră aliniamentele taberelor și garnizoanele lor pe linia Dunării, constituind o amenințare directă asupra spațiului românesc, a fost realizarea unui front comun antiotoman. Cum era și

fișec, el și-a îndreptat mai întîi atenția spre celelalte două țări românești — Moldova și Transilvania — conștient fiind că românii de pretutindeni, indiferent de granițele politice existente, sînt *locuitori „creștini de același neam”*¹. În consecință, a sprijinit cu un corp de oaste instalarea pe tronul de la Suceava a lui Alexandru cel Bun, care-i va rămîne statornic prieten și aliat.

Cu cîțiva ani mai înainte, iminenta agresiune otomană și îndeosebi tendințele expansioniste ale regalității ungare asupra teritoriilor românești extracarpătice îl determinaseră pe Mircea cel Mare să se apropie de Polonia, reușind să încheie — la 6 iulie 1391, cu regatul vecin din nordul teritoriului românesc — un tratat de alianță, ale cărui prevederi, pe lângă faptul că exprimaseră deplina egalitate a partenerilor, constituiau o dovadă elocventă că domnul român punea condiții clare și fixa limite, neacceptînd să lupte alături decît în ipoteza cînd Polonia ar fi fost atacată de un dușman comun. „(...) *vom ajuta pe pomenitul domn Vladislav (al 11-lea Jagello — n.n.) — se spunea în documentul respectiv — cu toată puterea și cu toată puțința noastră, și pe el și pe oamenii supuși lui, cînd va cere ajutorul nostru în contra atacului și încursului vrăjmașesc al regelui Ungariei și al vasalilor lui (...), precum se cuvine unui prieten. Asemenea și domnul Vladislav, regele, la cererea noastră, în contra regelui Ungariei și a supușilor lui, trebuie să ne ajute cu toată puterea și puțința lui (...)*”². Demersul politico-diplomatic întreprins de Mircea cel Mare — perfectat cu Polonia prin intermediul domnului Moldovei, Petru I Mușat, solidar cu acțiunea voievodului din țara soră — a avut efectele scontate. Suveranul Ungariei a devenit mai prudent și a adoptat o atitudine mai conciliantă, mai atentă față de conducătorul statului român de la sud de Carpați, renunțînd, cel puțin în vorbă, la pretențiile și veleitățile de instăpînire la gurile Dunării, asupra Chiliei, zonă și reidut fortificat intrate în componența Munteniei odată cu actul istoric legitim săvîrșit la 1388 de Mircea — unirea teritoriului străvechi românesc dintre Dunăre și Mare. Mai mult, în primăvara anului 1395, între Sigismund de Luxemburg și Mircea s-a ajuns la un consens politico-militar ce a fost ratificat prin tratatul încheiat la Brașov la 7 martie³. În plan militar, documentul semnat de ambele părți exprima principiul reciprocității, al egalității, avînd ca obiectiv central lupta comună împotriva expansiunii

Harta
confruntărilor
româno-otomane
din 1395

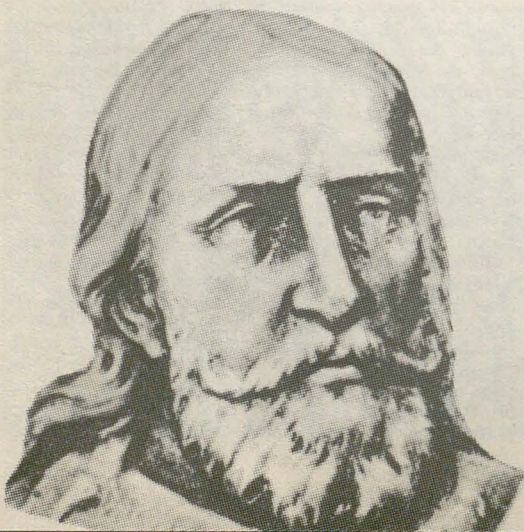

otomane. Purtînd încă stigmatul înfrîngerii militare suferite în Moldova cu puține luni înainte, Sigismund a fost nevoit să accepte la Brașov condițiile puse de Mircea cel Mare, inclusiv recunoașterea posesiunilor sale de la nord de Carpații Meridionali și a Banatului de Severin. Din conținutul documentelor semnate răzbate clar opțiunea domnului muntean de a nu se aventura cu oastea în expediții militare în afara hotarelor țării sale și de a asigura pe Dunăre „hrana potrivită pentru banii lor” (ai ungarilor); deci Mircea se angaja să asigure, contra plată, subzistența pentru trupele regale în cadrul natural al spațiului țării sale, obținînd, în schimbul angajamentelor asumate, promisiunea sprijinului militar ungar în fața unei eventuale in-

vazii otomane. Tratatul de la Brașov a reprezentat, fără îndoială, chiar dacă prevederile sale n-au fost trainice și n-au durat prea mult, un moment important în relațiile româno-ungare, putînd fi socotit drept cea dintîi mare victorie a diplomației lui Mircea cel Mare.

Un rol deosebit în plan politico-diplomatic a jucat marele domn român în acea fază a luptelor fratricide din Imperiul otoman, și anume în opoziția Süleyman — Mehmed, ambii fii ai lui Baiazid I, învinsul lui Timur Lenk la Ankara (28 iulie 1402), Mircea intervenînd cu curaj și pricepere în favoarea lui Musa, alt fiu al fostului mare sultan. Nu este lipsit de interes a se sublinia faptul că, socotindu-l pe domnul Munteniei „principe între creștini, cel mai puternic și mai viteaz”, Musa i-a cerut ajutorul în luarea puterii, făcîndu-i nemurate promisiuni⁴. Pentru că șansele de succes să fie mai mari, Mircea s-a străduit să-l atragă de partea coaliției turcești sprijinitoare a lui Musa și pe Ștefan Lazarević, deși despotul sîrb recunoscuse mai înainte suzeranitatea lui Süleyman. Cu sprijin militar românesc și sîrbesc, Musa, aflat la Curtea de la Argeș, a trecut Dunărea, a înfrînt trupele opoziționiste și s-a instalat la Adrianopol, în capitala statului otoman. Neîmpăcîndu-se cu această situație, Süleyman a părăsit Anatolia pentru a-l alunga pe fratele său. Într-o confruntare armată — la care, alături de trupele lui Musa, a luptat și un contingent românesc comandat de Dan, nepotul lui Mircea cel Mare, precum și sîrbii lui Lazarević — Musa a fost înfrînt, petrecîndu-și o perioadă de timp la Vidin, apoi la Golubač și făcînd noi pregătiri militare. În adevăr, el a reluat luptele, a intrat din nou în Adrianopol (februarie 1411), ajungînd stăpîn peste partea europeană a statului otoman. Cert este că Musa — care, peste doi ani, va fi învins și ucis de forțele fratelui său Mehmed — n-ar fi putut pune mina pe putere fără sprijinul politico-diplomatic și militar al domnului muntean. După dispariția „pro-

Mircea cel Mare (efigie pe o medalie de epocă)

tejatului" său Musa, Mircea, în interesul țării, l-a sprijinit pe Mustafa, fiul mai mic al lui Baiazid, despre care s-a zvonit că dispăruse în bătălia de la Ankara.

Personalitatea marelui domn român rezultă și din faptul că, atunci când noul pretendent la tronul sultanilor s-a adresat Venetiei pentru ajutor, Senatul Sere-nissimei Republici l-a sfătuit să se adreseze lui Mircea cel Mare¹. Și, în adevăr, cu o suită impozantă, imbarcat pe o corabie, Mustafa a trecut Marea Neagră, ajungând în țara „domnului Daciei” — cum îl numea Laonic Chalcocondil pe Mircea voievod. După o serie de tratative purtate la Curtea de la Argeș, beneficiind probabil de ajutor militar românesc, el a trecut Dunărea. Mehmed I, care devenise primul sultan al statului otoman în curs de restaurare, s-a văzut astfel pus în fața unei alianțe periculoase, la care Mircea încercase cu succes să-i atragă pe beii Isfendiar din Sinop și Cüneyd din Aydin și fără succes pe Manuel al II-lea, basileul Bizanțului. Activitatea sa politico-diplomatică și militară n-a scăpat însă atenției sultanului Mehmed I. Hotărât să-l pedepsească aspru pe Mircea, acesta, în 1417, a declanșat o amplă campanie militară în nordul Dunării pentru a aduce principatul românesc sub ascultarea sa. Analizind temeinic situația, pentru a evita invazia unei puternice armate otomane, a salvagarda independența și integritatea statului său, Mircea a recurs la tratative. Ținta reală a acceptării statutului de vasalitate, concretizat în principiu prin plata unui tribut de 3 000 de galbeni ca preț al răscumpărării păcii, a fost neutralizarea diplomatică a unei posibile cuceriri străine apăsătoare. Trebuie menționat că, în baza înțelegerilor intervenite între sultan și domnul român, ca de la șef de stat la șef de stat, plata tributului nu știrbea esența independenței statalității românești, Muntenia păstrându-și ființa de stat; în plus, otomanii

nu se amestecau în nici un fel în viața internă, statul românesc de la sud de Carpați avându-și legile, administrația, armata, religia și toate orinduielile sale proprii, ca și înainte. Pentru haraciul pe care se obliga să-l plătească anual și în schimbul promisiunii de a da ajutor militar oștirii otomane atunci când aceasta se va afla în campanie sub comanda personală a sultanului. Poarta se angaja să-l aperse în cazul în care spațiul românesc ar fi atacat de o altă putere.

În acel complex cadru de confruntări de interese între diversele state cu tendințe expansioniste, creat la sfârșitul secolului al XIV-lea și prelungit în cel următor, Mircea cel Mare a dat dovadă de perspicacitate, de un remarcabil simț politic, a exploatat cu dibăcie — folosind și mijloacele rafinate ale diplomației — hățișul de rivalități dintre puterile vecine, căutînd în permanență ca asigurarea echilibrului dintre ele să fie în folosul Țării Românești Muntenia și impunîndu-le, cînd a fost cazul, propria-i linie politică. Activitatea sa politică deosebit de activă viza apărarea integrității și independenței țării, iar, în cazul nereușitei în plan diplomatic — riposta militară, înfringerea decisivă cu toate mijloacele a oricărui invadator.

¹ Literatura română veche 1402—1647, *Introducere*, ediție îngrijită și note de G. Mihăilă și Dan Zamfirescu, vol. I, București, 1969, p. 39

² Ion Ionașcu, Petre Bărbulescu, Gheorghe Gheorghe, *Relațiile internaționale ale României în documente (1368—1900)*, București, 1971, p. 88

³ Documenta Romaniae Historica, D. Relații între țările române, vol. I București, p. 122—141.

⁴ L. Chalcocondil, *Expuneri istorice*, trad. rom. V. Grecu, București, 1958, p. 114.

⁵ Aurel Decel, *Istoria Imperiului otoman pînă la 1656*, București, 1978 p. 78.

ROVINE. STRĂLUCITA BIRUINȚĂ ANTIOTOMANĂ A OASTEI CELEI MARI, CONDUSĂ DE ILUSTRUL VOIEVOD

Colonel dr. VASILE MOCANU

Mircea cel Mare, ales domn al Țării Românești Muntenia, în septembrie 1386, după obiceiul pămîntului a adăugat tradițiilor moștenite de la vîgurosul și inteligentul popor cărui îi aparținea propriul talent, cîtezanța, perseverența, abilitatea și măiestria

specifice tuturor marilor personalități ale istoriei. Domnia acestui destoinic bărbat de stat, abil diplomat și mare comandant de oști a marcat o perioadă de temeinică consolidare a organizării statale, de dezvoltare economică a țării, de realizare a unor

alianțe politice și a unui sistem militar unitar, bine structurat și adecvat condițiilor concrete ale epocii sale. de intensificare a luptei românilor pentru existență de sine stătătoare, pentru apărarea libertății, unității și integrității pămîntului străbun al Da-

ciei, de promovare și înflorire a culturii și civilizației românești. Prin acțiunea și fapta sa, Mircea cel Mare a fost în fapt unificatorul și conducătorul rezistenței românilor față de multiplele pericole externe, incontestabilul arbitru al marilor interese ce implicau Balcanii, sud-estul și centrul Europei de la sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea.

În condițiile creșterii iminente și vertiginoase a pericolului otoman în sud, a extinderii sferei de interese ungare și polono-lituaniene spre grădile Dunării și Marea Neagră, Mircea a înțeles că este imperios necesar să folosească cele mai adecvate mijloace menite să consolideze integritatea teritorială și independența statului românesc.

Împrejurările vitrege, cărora a trebuit să le facă față Țara Românească Muntenia, dezideratul cvasiunanim al puterilor vremii față de pericolul otoman ce viza întreaga Europă după transformarea în pașalic a Bulgariei și Serbiei, politica duplicitară promovată de conducerile de la Buda și Cracovia au fost contracarate de Mircea cel Mare printr-o suită de opțiuni ce-l vor impune în contemporaneitate și viitorime: *un abil și complex sistem de alianțe*, menit să-i confere o reală și permanentă autonomie de acțiune; realizarea unui adevărat front românesc comun opus ascensiunii puterii otomane; *organizarea unui sistem militar unitar*, în măsură să asigure independența țării; *rezistența eroică prin ridicarea la luptă împotriva vrămașului a întregii națiuni înarmate*: acțiunea temerară de destabilizare și slăbire din interior a inamicului principal — Imperiul otoman. În felul acesta „*Mircea ne apare ca înțeleptul voievod român care a știut să imbine magistral diplomația cu arta militară, reușind să opună adversarului nu numai forța armelor sale, ci și o coaliție politico-militară menită a-i susține propriul efort militar*”.

De fapt, întreaga politică externă a Marelui Mircea și măsurile sale militare au fost dominate de un fapt capital: primejdia otomană. „*Combaterea — direct sau indirect — a aceslei primejdii*”, concluzionează C.C. Giurescu, *constituie preocuparea de căpetenie a marelui domn. Ea străbate ca un fir roșu, întreaga sa activitate*

militară și diplomatică. Toate războaiele lui Mircea se fac cu turcii”².

Marea invazie otomană în Muntenia, în timpul căreia Mircea cel Mare va obține strălucita victorie de la Rovine, a pus în evidență toate aceste calități și virtuți ale ilustrului domn român. În legătură cu marea biruință antiotomană, istoriografia noastră folosește două datări. Prima, 17 mai 1395, aparține lui B.P. Hasdeu (anul 1876), demonstrată de C. Liticzki și adoptată de autorii volumului II din „*Istoria militară a poporului român*”. Cea de a doua datare — 10 octombrie 1394 — propusă de istoricul ceh C. Jirecek a fost adoptată de D. Onciul, apoi și de alți istorici români. Noua datare explică mai bine succesiunea reală a evenimentelor istorice, caracterul și semnificația victoriei.

Pregătirea campaniei de către sultanul Baiazid I, împotriva Țării Românești Muntenia, pentru a o supune, a început încă din anul 1394. O armată de circa 40 000 de oameni concentrată la Nicopol a trecut Dunărea la Turnu, în frunte cu Baiazid I, și a început înaintarea spre capitala țării, orașul Curtea de Argeș. Informat de pericolul ce plana asupra țării sale, Mircea cel Mare și-a adunat oastea de aproximativ 10 000 de ostași, fapt ce asigura dușmanului un raport de forțe favorabil de 4 la 1. Dar oastea română, deși puțină, își apăra glia străbună și era hotărâtă să nu cruțe nimic, nici chiar viața, pentru zdrobirea crotopitorului.

Apreciind în mod just raportul de forțe, Mircea și-a dat seama că angajarea, de la început, a bătăliei în câmp deschis nu ar fi dus la izbândă. Ca urmare, a adoptat strategia și tactica războiului popular: hărțuirea continuă, înfometarea, demoralizarea și

slăbirea treptată a agresorului, pentru a crea condițiile favorabile angajării bătăliei hotărâtoare; evacuarea populației și a animalelor în munți și păduri de pe direcția de înaintare a otomanilor, îngroparea produselor și incendierea furajelor pentru cai, otrăvirea fîntinilor, pentru ca foamea, setea și nesiguranța să devină elemente ostile pentru invadator; nimicirea detașamentelor de azași și de akingii trimise după prăzi în vederea aprovizionării armatei. Această tactică românească a războiului popular a fost admirabil sintetizată de cronicarul bizantin Laonic Chalcocondil care scrie: „*Mircea, stringînd oastea țării, nu și-a făcut planul să vină asupra lui (Baiazid — V.M.), ci cu multă grijă și-a pus la adăpost în muntele Brașovului femeile și copii. Mai apoi însă se ținea și dînsul cu armata pe urmele lui Baiazid prin pădurile de stejar ale țării, care sînt multe și acoperă în toate părțile țara, să nu fie ușor de umblat pentru dușmani și nici lesne de cucerit. Și, fiindu-se pe urma lui, săvîrșea isprăvi vrednice de amintit, dînd lupte cînd vreo unitate dușmană rupîndu-se (de coloana principală — V.M.) se îndrepta undeva prin țară după hrană sau după prindere de vite; și așa, cu foarte mare îndrăzneală, se ținea de armată. Ținîndu-se de urma lui Baiazid, se lupta într-una cu dînsul în chip strălucit. Și se zice că armata fiind în cale, se ținea strîns în urma ei, punînd-o la mare suferință și o aducea în situații grele și nu înceta să-i facă stricăciuni*”³.

În timp ce o parte din oaste îndeplinea misiunea de a-l împiedica pe inamic să treacă Dunărea, apoi a-l hărțui, obosea, încetini în mișcare și a-l dirija pe calea anume aleasă, spre zona unde trebuia să aibă loc

Traficul comercial intens și circulația monetară s-au aflat în neîntreruptă interdependență (în imagine, aversul și reversul monedei de argint din secolul al XV-lea, descoperită la Niculițel—Tulcea)

confruntarea decisivă, Mircea își concentrează gruparea principală la locul pe care istoria ni l-a desemnat și transmis sub numele de Rovine — un loc îngust, răpos, împădurit și mlăștinos, care să nu-i permită lui Baiazid să profite de superioritatea forțelor sale.

La jumătatea lunii mai 1395, oastea otomană a luat contact cu forțele principale ale lui Mircea, instalate în apărare pe poziția de la Rovine, aflată la confluența Argeșului cu Vilsanul (lingă Merișani, la circa 15 km nord-vest de municipiul Pitești). Aici voievodul român pusese ostașii să sape un șanț lung și adânc, care era, desigur, umplut cu apă, constituind un obstacol greu de trecut. În spatele valului de pământ rezultat din săparea șanțului, Mircea a organizat dispozitivul de luptă pe mai multe rânduri, în raport cu armamentul din dotare: în rândul întâi arcașii, având lângă ei rezerva de săgeți; intercalați printre arcași erau măciucașii, gata să nimicească pe dușmanii care, scăpați de săgeți, ar fi ajuns la ei; în rândul al doilea, sulitașii gata să sară în ajutorul celor dinții, pentru a întări rezistența în pădure, înapoia dreptei — cavaleria care constituia rezerva lui Mircea.

Cînt otomanii au apărut în fața poziției de apărare a românilor, s-a angajat una din cele mai crîncene și mai dramatice înclătări. Primii au intrat în acțiune arcașii, trăgînd ploaie de săgeți în formațiunile masate ale inamicului care se îmbulzeau spre înainte în locul strîmt, mlăștinos și incomod: „...*Cad săgețile în valuri, care, șueră, se toarnă/ Și lovind în faț-n spate, ca și crivățul și gerul,/ Pe pămînt lor li se pare că se năruie tot cerul...*” cum sugestiv redă această fază a luptei Mihai Eminescu în *Scrisoarea III*. O cronică contemporană bulgară relatează că „*lănci fără număr s-au frînt atunci și mulțimea săgeților a fost nenumărată, încît văzduhul nu se mai vedea de desimea lor*”, iar riul „*curgea roșu de singele ce ieșea din mulțimea trupelor căzute*”⁴. Se clătinau lovite de români din toate părțile, „*cetele de războinici turci din Asia și Tracia, precum și cele ale vasalilor din Macedonia și Serbia*”⁵. A fost o luptă crîncenă, „*o mare bătălie*”, masivele formații de ieniceri și spahii nepuțin să înfrîngă rezistența diră a ro-

Mircea cel Mare

mânilor. În momentul cînd a apărut criza în atacul otoman, Mircea a declanșat un puternic contraatac de flanc prin surprindere cu cavaleria descălecată, „*astfel încît, atît din partea musulmanilor, cît și din partea ghiaurilor (românii — V.M.) au murit mulți oameni*”, scria o cronică turcească.

Bătălia de la Rovine s-a încheiat cu o categorică victorie românească rod al efortului unitar al poporului, al armatei sale, al ilustrului său comandant. „*Bruit-au Mircea Voevod pe turci și făr-de număr au pierit, trecînd Baezet Dunărea fără vad*”, consemnează lapidar cronică țării. La această măreață victorie a participat, într-o formă sau alta, întregul popor, aducîndu-și contribuția, alături de oaste, la zdrobirea unei armate crotopitoare de patru ori mai mare. Trufia lui Baiazid s-a lovit de un popor viteaz, călăuzit de un conducător energic și iscusit, hotărît să aperse cu orice preț independența țării sale și ființa neamului său. „*Victoria reputată de români la Rovine, sub strălucita conducere a lui Mircea — se arată în „Istoria militară a poporului român” —, a fost expresia angajării unanime a întregului popor la apărarea intereselor fundamentale ale țării. Unanimitatea acestei angajări o ilustrează aplicarea strategiei războiului de tip popular — a ridicării la arme a întregului popor și pîrjolirii pămîntului în fața invadatorului — precum și unitatea de acțiune a oastei române în momentele decisive ale înclătării*”⁶.

Ca și în bătăliile anterioare, eroismul și vitejia luptătorilor, hotărîrea lor fermă de a nu precupeți nici un sacrificiu pentru înfrîngerea dușmanului, superioritatea conducerii și tacticii românilor au asigurat succesul în această bătălie, rămasă celebră în istoria noastră militară. Alegearea cu măiestrie a terenului, astfel ca inamicul să nu-și poată desfășura toate forțele și să profite de superioritatea sa numerică, adoptarea unui dispozitiv elastic și adînc eșalonat, folosirea manevrei de flanc, angajarea rezervei la momentul oportun, realizarea surprinderii — iată cîteva din principalele caracteristici ale tacticii oastei române în luptele de la Rovine.

Victoria de la Rovine rămîne în analele istoriei noastre naționale ca o expresie elocventă a voinței poporului român de a nu permite instituirea dominației străine, de a-și apăra țara, pămîntul străbun, chiar cu prețul jertfei supreme — viața. Această mîreață victorie se înscrie ca o nouă pagină glorioasă în tradițiile de luptă ale poporului român, pentru libertate și independență.

¹ Istoria militară a poporului român, vol. 2, Editura Militară, București, 1986, p. 167.

² Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, Istoria românilor, Editura Albatros, p. 275.

³ Laonic Chalcocondil, Expuneri istorice, ed. V. Grecu, București, 1958, p. 63-64.

⁴ După Gheorghe Romanescu, Marile Bătălii din istoria românilor, Editura Sport-Turism, București, 1982, p. 67.

⁵ Georgios Sphrantzeri, Memorii 1401—1477, ed. V. Grecu, București, 1966, p. 223.

⁶ Istoria militară a poporului român, vol. 2, București, Editura Militară, 1985 p. 172.

VIRTUȚILE MILITARE ALE ROMÂNILOR

în viziunea cronicarului otoman Idris Bitlisi

Lector univ. dr. MIHAI MAXIM

Născut pe la mijlocul secolului al XV-lea, în Anatolia de est, localitatea Bitlis, de la care-i vine și numele („Bitlisi” înseamnă, în turcă, „cel din Bitlis”), Idris a slujit la curtea din Tabriz a hanului turcoman Yakub Bey (1478—1490), fiul celebrului Uzun Hasan. Această „perioadă persană” din viața cronicarului și-a pus adânc amprenta asupra formației sale: pe de o parte, el a rămas cu o temeinică cunoaștere a limbii persane, folosită ca limbă oficială în statul Akkoyunlu; pe de altă parte, autorul a moștenit un stil bombastic și înflo-

rat, mai bogat în metafore decât cel al literaturii și documentelor cancelariei otomane; în fine, venind dintr-o zonă și dintr-o vreme în care cele două doctrine de bază ale Islamului — sunnitismul și șiiismul — se confruntau în mod aprig, Idris Bitlisi va rămîne mai puternic marcat decât contemporanii săi de la Istanbul de fervoarea religioasă, omniprezentă în opera sa.

Fiu de șeic sunnit, el vine în capitala otomană în urma persecuțiilor religioase din capitala iraniană, unde șiiismul iese victorios și devine religie oficială, de stat, după 1502. La curtea lui Baiazid al II-lea „Evlaviosul”, Idris Bitlisi (m. 1520) redactează prin anii 1502—1505 o valoroasă cronică în limba persană, intitulată *Hesht behišt* („Cele 8 paradisuri”), bazată pe izvoare nu în întregime identificate și consacrată domniei primilor opt sultani otomani.

Citindu-i lucrarea, trebuie să avem permanent în vedere că știrile transmise de el au fost în prealabil „filtrate prin clișeele mentale și stereotipurile care au întotdeauna viața lungă”¹. Clișeul cel mai răspândit este acela al superiorității față de creștini, sentiment existent de altfel „nu numai în rîndul guvernanților otomani, dar și al oamenilor de rînd” și care s-a menținut pînă tîrziu, la sfîrșitul secolului al XVIII-lea². (Nu este, însă, mai puțin adevărat că, în temeiul aceleiași viziuni despre superioritatea credinței proprii și al contactelor superficiale, s-au format imagini și stereotipuri similare despre otomani și de cealaltă parte, la europeni!)

Ca urmare, „orice cititor al cronicilor otomane este astăzi surprins de faptul că istoria are un singur sens, mereu favorabil Înaltei Porți, și un caracter festiv, aerul de sărbătoare îmbrățișînd cele mai violente înclinații militare”³.

Aceste constatări sînt perfect valabile și pentru mentalitatea lui Idris Bitlisi: creștinii, inclusiv românii, sînt „cu credință deșartă”, „ignoranți” (căci nu cunosc „lumina Coranului”), incapabili să reziste asaltului năvalnic al bravilor musulmani! E firesc, deci, să întîlnim puține mențiuni despre înfrîngeri otomane,

Călareț din Țara Românească Muntenia (reproducere după o gravură din 1601)

care, desigur, sint energic explicate prin alte cauze decît calitățile învingătorilor: numărul lor coplesitor, ajutoarele străine, greșelile comandantilor otomani etc.

Astfel, cauza înfrîngerii provocate în Transilvania de lancu de Hunedoara trupelor otomane invadatoare de sub comanda lui Mezid Bey, la 22 martie 1442, este prezentată în chipul următor: „După cum s-a arătat mai înainte, cei mai mulți luptători pentru credință se împrăstiaseră în împrejurimi (după victoria otomană din 18 martie, neamintită însă de autor, ceea ce nu e fără semnificație — M.M.), (Mezid Bey) în dorința de a lua prăzi, din pricina nedibăciei sale și crezînd că face un bine, a arătat curaj și a început să se laude înăuntrul țării dușmane. Ceilalți emiri și oameni mai încercați în lupte l-au sfătuit, dar, încrezîndu-se în puterea și în curajul său, el nu a dat ascultare nimănui...”⁴. Prin urmare, îngîmfarea lui Mezid Bey a fost cauza principală a înfrîngerii, la care se adaugă însuși efectul mic al oastei rămase lîngă comandant: „Cei mai mulți gazii însă erau împrăstiați în căutare de prăzi și uitaseră de grijă și de prevedere. (...) Atacînd ceata mică a lui Mezid-bei și pricinuindu-i sus-numitului Mezid, în timpul luptei și al măcelului o moarte de martir și punînd mîna în întregime pe ostașii gazii împrăstiați și nimicîndu-i, unii (dintre ei) au trecut cu mii de greutatea peste fluviul Dunărea și au ieșit pe malul salvării, lepădîndu-se de toate avuțiile și armele lor”⁵.

Scăderea prestigiului Islamului este, astfel, prezentată mai atenuat, dar pînă la urmă recunoașterea înfrîngerii — lucru rar în asemenea cronici! — vine ca o cădere de ghilotină: „Cînd, din această pricină, ostașii gazii au fost înfrinți și cînd amănuntele despre această nenorocire au ajuns la urechile padișahului (humaiun), atunci, din mare zel împărătesc pentru credință și pentru ocrotirea cinstei, el și-a pus speranța în ajutorul lui Allah pentru a acoperi prin forță acele pierderi și nenorociri”⁶.

De înfrîngerea următoare (de pe lalomița, din 2 septembrie 1442)⁷ este iarăși acuzat co-

Pedestras din oastea lui Ștefan cel Mare (reproducere după o pictură de Costin Petrescu)

mandantul, de data aceasta Șahin (Şehabeddin?) pașa, beilerbeul Rumeliei, căci „el a dat voie ostașilor gazii să devasteze și să ia prăzi. Iar comandantul (sipahsalar) mai sus-amintit, la rîndul său, avînd slăbiciune pentru veselie și vin, nu era în stare să păzească cinstea țării și a legii și să-și stăpînească pornirile sufletești pentru petreceri. Și este lege că dacă serdarul oștii este nepăsător și se gîndește la sine însuși, atunci în cele din urmă, el cade în mîinile dușmanilor”. Beilerbeul nu cade în mîinile dușmanilor, dar nu rezistă atacului „ghiaurilor”, fugind cel dintîi spre Dunăre⁸.

În asemenea context, cronicarul consimte să amintească, totuși, de vitejia românilor munteni și transilvăneni: „venind față în față, s-au luptat unii cu alții (românii și otomanii) timp de o zi și o noapte”, „sărmanii (musulmani) fuseseră zdrobiți în urma atacului oștirii nenorocite”; e adevărat, „ostașii ghiauri erau de două ori mai numeroși decît luptătorii islamici”, dar erau „plini de putere”, formînd „oști mîndre”⁹. Ca și în „campania cea lungă” din Balcani, din anul următor, cînd, după expresia lui Marx „din vremea lui Timur o asemenea primejdie n-a mai amenințat pe turci... lenicearii și spahii lui Murad au fost în mare parte nimiciți în această campanie”¹⁰, în fruntea acestor „necredincioși” se afla „afurisitul lancu,

Arbaletă și zale din secolul al XV-lea (reproducere după exponate din fondul Muzeului Județean Brașov)

care era vestit printre ghiauri și care era unic prin oastea sa și prin armele sale”¹¹.

Dincolo de asemenea descrieri, care cu puține excepții constituie, în viziunea autorului, un fel de marș triumfal al oștilor islamice, mai totdeauna învingătoare, se strecoară și informații despre tactica românilor.

Astfel, în mai multe rânduri ni se vorbește de întărirea acestora în munți, în locuri strimte. Așa, de pildă, Mircea cel Mare (la „Rovine”) „a cerut ajutor puternicului munte, s-a încrezut în greutatea intrării și a trecerii prin acest loc înconjurat de munți și văi care au peșteri. Aici s-a aranjat cu răbdare, hotărât să nu cedeze nici un pas și și-a instalat bazele de atac cu luptători pentru credință”¹².

Sînt amintite și alte retrageri în munți și în trecători¹³. O altă tactică românească, menționată de cronicarul otoman, este și atacul fulgerător, prin surprindere, ca în celebra campanie a lui Mircea cel Mare din 1393 împotriva „cuibului de akingii” de la Karınovası (bulg. Karnobat), la sud de Dunăre¹⁴ sau la 1443, la Zlatița, în campania lui lancu de Hunedoara¹⁵. Rezultatul a fost, la 1393, că „mulți musulmani au fost șehid (au căzut „martiri” — M.M.) în această ciocnire, unde el (Mircea) a fost victorios, și fiii poporului islamic au fost luați prizonieri sau jefuiți”¹⁶.

Un factor de importanță decisivă al capacității românești de rezistență în fața armatelor otomane l-a constituit solidaritatea Țărilor Române, lucru care rezultă și din paginile cronicii lui Idris Bitlisi. La fiecare acțiune antioto-

mană însemnată sînt menționate toate cele trei țări românești. Pentru perioada descrisă de autor, cum Muntenia și Transilvania au fost mai mult și direct vizate de expansiunea otomană, cu deosebire sînt prezentate acțiunile comune ale Munteniei și Transilvaniei, în special în timpul lui lancu de Hunedoara. Este interesant că, dominat de această impresie, cronicarul consemnează participarea oștilor domnului muntean alături de cele ale voievodului transilvan chiar atunci cînd — după cite știm pînă acum — nu a fost cazul, ca de exemplu în martie 1442. Atunci, ne spune cronicarul, „domnul Țării Românești, la rîndul său, strîngîndu-i pe locuitorii țării sale, s-a alăturat” oștirii lui lancu, contribuind la obținerea victoriei¹⁷.

Din paginile cronicii lui Idris Bitlisi se degajă și rezultatul final al luptei antiotomane a românilor: păstrarea statului lor, cu domnia („regii”, „suveranii”) lor, cu oștile și celelalte instituții proprii. Deși au suferit cumplite distrugerii și pierderi materiale și umane¹⁸, totuși Țările Române s-au „închinat” puterii otomane în mod condiționat, cu plata unui tribut și furnizarea de detașamente auxiliare, dar fără transformarea în pašalic. Despre aceste condiții de „închinare” ne vorbește Idris Bitlisi în mai multe rânduri, iar de actele garante ale acestor înțelegeri — „capitulațiile” sau „legămintele” (turc. *'ahd* și *'ahdnâme*) amintește cronicarul otoman nu mai puțin de nouă ori în expunerea sa,²⁰ dovadă categorică a existenței „capitulațiilor” și în viziunea cronicarilor otomani²¹.

Așadar, citite atent, paginile cronicii lui Idris Bitlisi — considerat unul din marii istoriografi otomani — pot spune multe lucruri cercetătorului relațiilor româno-otomane.

Ostași transilvăneni din secolul al XV-lea (reproducere după o frescă de la biserica din Sintămăria Orlea)

¹ Al. Dușu, Călătoria, imagini, constante, București, 1985, p. 118

² Ibidem, p. 122-125

³ Ibidem, p. 123

⁴ Cronici turcești despre țările române. Extrase. I. Sec. XV — mijlocul sec. XVII. Volum întocmit de Mihail Guboglu și Mustafa Mehmed, București, 1966 (mai departe, abreviat: Cronici turcești, I), p. 170

⁵ Cronici turcești, I, p. 170

⁶ Ibidem

⁷ Camil Mureșan, lancu de Hunedoara, București, 1976, p. 37-38

⁸ Cronici turcești, I, p. 170-171

⁹ Ibidem, I, p. 171

¹⁰ Camil Mureșan, op. cit., p. 52

¹¹ Cronici turcești, I, p. 172

¹² A. Decei, Relații româno-orientale, București, 1978, p. 143

¹³ Cronici turcești, I, p. 167, 169, 173

¹⁴ A. Decei, Relații româno-orientale, p. 143

¹⁵ Cronici turcești, I, p. 173

¹⁶ A. Decei, Relații româno-orientale, p. 143

¹⁷ Cronici turcești, I, p. 170

¹⁸ Ibidem, I, p. 156, 160, 162, 163 ș.a.

¹⁹ Ibidem, p. 156, 157, 161, 165 ș.a.

²⁰ Ibidem, p. 156, 158, 159, 161, 163 (de două ori) 165, 166, 167

²¹ Vezi pe larg, Mihai Maxim, „Capitulațiile” în istoria relațiilor româno-otomane în Evul Mediu, în vol. Din cronica relațiilor poporului român cu popoarele vecine, I, București, 1984, p. 68-118

23 AUGUST 1944

REVOLUȚIA DE ELIBERARE SOCIALĂ ȘI NAȚIONALĂ, ANTIFASCISTĂ ȘI ANTIIMPERIALISTĂ INIȚIATĂ, ORGANIZATĂ ȘI CONDUSĂ DE PARTIDUL COMUNIST ROMÂN

Prof. dr. NICOLAE PETREANU

Rezultat al voinței întregului nostru popor, al unui larg consens național, bazat pe necesitatea vitală, obiectivă a atingerii unor țeluri de care depindea însăși soarta poporului român, revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 a reprezentat o strălucită afirmare a hotărârii poporului român de a înlătura orice dominație străină, de a fi liber și deplin stăpîn în țara sa, de a-și hotărî singur destinele.

Înfrățirea actului istoric de la 23 August 1944 a reprezentat o strălucită confirmare a realismului strategiei și tacticii Partidului Comunist Român, modul creator în care a aplicat, în condițiile specifice țării, teoria revoluționară despre rolul clasei muncitoare și necesitatea unității ei de acțiune, despre alianțele cu alte clase și grupări sociale, despre corelația dintre factorii obiectivi și subiectivi, interni și externi, despre folosirea tuturor contradicțiilor și fisurilor din tabăra adversă.

Instaurarea regimului dictatorial, în septembrie 1940, prin acapararea puterii de către Ion Antonescu, sprijinit de Garda de Fier — consecință a amestecului și presiunilor tot mai brutale ale Germaniei hitleriste

—, a deschis calea aservirii totale a țării noastre de către cel de-al III-lea Reich, care a instituit un regim de adevărată ocupație. La puțin timp după aceea, în țară au pătruns trupe hitleriste, fapt întâmpinat de la bun început cu ostilitate de masele populare, de către armată. Pentru poporul român, trupele hitleriste reprezentau aceea forță brutală sub a cărei amenințare a fost impus odiosul Dictat de la Viena și au fost aduse la putere cele mai reacționare cercuri politice. La 22 iunie 1941, contrar voinței poporului român, România a fost silită să intre în război împotriva Uniunii Sovietice, iar în octombrie același an a ajuns în stare de război cu Marea Britanie, apoi, în iunie 1942, cu Statele Unite ale Americii.

Înfeudarea economică, politică și militară a țării de către Germania nazistă a determinat o opoziție crescândă a maselor populare. Lupta antifascistă, desfășurată cu putere de poporul român de-a lungul mai multor ani, s-a transformat într-o amplă mișcare de rezistență antihitleristă, care a căpătat caracter național.

Aspirațiile poporului român și-au găsit cel mai fidel exponent în Partidul Comunist Român, care a înțeles, în toată amploarea, nu numai gravitatea situației, dar

Militari români pe frontul antihitlerist

și modalitatea de a o depăși, prin alcătuirea unui front unic al rezistenței, care să antreneze și să unească, într-o coaliție organizată și activă, toate păturile și categoriile sociale, toate forțele patriotice, democratice ale țării, toate partidele, grupările și cercurile politice interesate în răsturnarea dictaturii antonesciene și eliberarea țării de sub dominația Germaniei hitleriste, inclusiv ofițeri și cadre din comandamentele superioare ale armatei, iar în ultima perioadă cercurile palatului și regele.

Subliniind necesitatea realizării unui larg front de luptă al forțelor antifasciste, a unei concentrări atotcuprinzătoare de forțe în cadrul Frontului Unic Național — reprezentind, în fond, o cale specific românească cu privire la înlăturarea dominației străine și declanșarea unui proces social-economic și politic transformator de mari dimensiuni —, Partidul Comunist Român arăta, în Platforma-program din septembrie 1941, că este gata să colaboreze cu toate partidele, grupările, persoanele politice și toți patrioții români, punind ca singur criteriu atitudinea față de ocupații hitleriste, dictatura antonesciană și războiul împotriva Uniunii Sovietice. Un asemenea obiectiv de importanță capitală era fundamentat pe imperativul depășirii a tot ceea ce ar fi putut despărți, în momentul istoric respectiv, partidul și grupările interesate în salvarea patriei, pe atenuarea asperităților și dezvoltarea acelor acțiuni care să apropie forțele în cauză.

Coalizarea tuturor forțelor naționale, pentru scoaterea României din impasul și dezastrul spre care se îndrepta, n-a fost o acțiune simplă și nici ușoară. Mult timp, liderii partidelor burgheze — P.N.Ț. și P.N.L. — au refuzat sub diferite pretexte să ia în considerație propunerile P.C.R. privitoare la realizarea unei coaliții politice antifasciste, la nivel național. Aceștia s-au pronunțat împotriva unor forme de sabotaj, nu acceptau ca în armată să se desfășoare o activitate politică, antifascistă, invocind motivul că o astfel de acțiune ar slăbi disciplina militară și erau împotriva ideii constituirii de grupe de partizani. La baza acestei poziții au stat, în bună măsură, neîncrederea și ostilitatea față de comuniști, precum și interesele politice de clasă. Astfel, atît Iuliu Maniu, cit și C.I.C. Brătianu se temeau că înlăturarea prin forță a dictaturii antonesciene și participarea maselor la eliberarea țării de sub dominația nazistă ar fi putut duce la declanșarea unei mișcări de mase cu caracter revoluționar.

Deși liderii partidelor burgheze au tergiversat mult timp colaborarea cu P.C.R. și cu alte forțe democra-

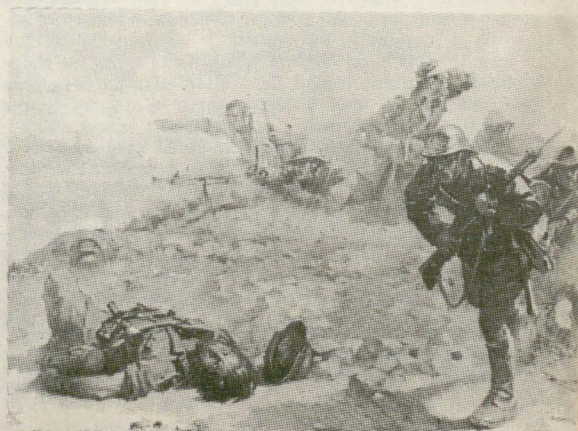
tice, unele poziții pe care s-au situat ei în această perioadă au dat temei comuniștilor să spera că vor putea să atragă aceste partide în Frontul Unic Național. Trebuia avut în vedere faptul că cercurile conducătoare ale P.N.Ț. și P.N.L. s-au pronunțat împotriva angajării armatei în războiul antisovietic și au manifestat dezacordul, în multe cazuri, față de politica lui Antonescu, de subordonare față de Germania nazistă, și manifestau încredere în victoria coaliției Națiunilor Unite.

În condițiile cînd liderii partidelor și grupărilor burgheze se arătau reticenți față de propunerile pentru realizarea unui Front Unic Național, C.C. al P.C.R. a propus, în vara anului 1943, crearea unui comitet național de luptă pentru eliberarea țării, a cărui misiune era să mobilizeze toate forțele naționale — „fără deosebire de partid și religie” — în Frontul Patriotic Antihitlerist al poporului, coaliție la care au aderat Frontul Plugarilor, condus de dr. Petru Groza, Partidul Socialist-Țărănesc, grupare condusă de M. Ralea, desprinsă din Partidul Național Țărănesc, Uniunea Patrioților, Madosz și organizații ale P.S.D. Crearea acestui organism a fost înlesnită de autodizolvarea Cominternului, în luna mai 1943, Frontul Patriotic avînd la rîndul său menirea să impulsioneze și să urgenceze coalizarea tuturor forțelor naționale în vederea eliberării țării de sub dominația nazistă.

În concepția partidului comunist, baza Frontului Unic Național trebuia să fie clasa muncitoare, clasa socială chemată istoricește să se situeze în fruntea luptei întregului popor pentru înlăturarea obiectivelor impuse de momentul istoric respectiv. „Fără unitatea clasei muncitoare — se preciza în circulara C.C. al P.C.R. din iunie 1941 — nu se poate organiza cu succes unitatea de luptă pentru dezrobirea națională a poporului român”.

Pornind de la interesele naționale, care reclamau cu stringență refacerea unității muncitorești, Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat au perfectat, la jumătatea lunii aprilie 1944, acordul de Front Unic Muncitoresc, care a constituit în fapt nucleul mișcării democratice, patriotice, antifasciste naționale, coloana vertebrală a celei mai largi coaliții de forțe social-politice din istoria țării. Este semnificativ faptul că, la mai puțin de o lună de la anunțarea acestui succes, P.C.R. și P.S.D. au semnat un acord de colaborare cu gruparea liberală condusă de Gh. Tătărăscu și

În zilele de foc ale lui August 1944 (reproducere după o pictură de Bela Kromer)

23 August
1944.
La atac,
înainte!
(alegorie)

cu Partidul Național Democrat condus de dr. Petre Topa. De asemenea, cercurile palatului și regele Mihai și-au manifestat dorința de a colabora cu comuniștii pe baza planului de acțiune propus de aceștia. Ralierea cercurilor palatului, a regelui, la acțiunea de răsturnare a dictaturii militare antonesciene și întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste a reprezentat un succes important al partidului comunist. Monarhul avea calitatea de șef suprem al armatei, fapt ce era de natură să ușureze mobilizarea acesteia la actul insurjecțional. Pe lângă acest considerent de importanță majoră s-a avut în vedere și influența pe care o putea exercita opțiunea regelui asupra altor forțe politice care încă nu-și dăduseră adeviziunea la coaliția antifascistă, precum și luarea în considerare a unor elemente de ordin subiectiv, ca iluziile monarhiste nutrite de o parte a populației, îndeosebi din mediul sătesc, din rindurile ofiterimii și ale păturilor mijlocii de la orașe.

Paralel cu procesul de realizare a unității de acțiune a tuturor forțelor politice patriotice, antifasciste, partidul comunist s-a preocupat de desfășurarea unei largi activități în rindul armatei, unde starea de spirit antihitleristă, ura față de războiul antisovietic erau în continuă creștere. Această activitate, precum și numeroși alți factori s-au repercutat asupra soldaților și gradaților, subofițerilor, ofițerilor și generalilor, comandanți de mari unități de pe front și din țară, au transformat armata într-o componentă importantă pentru realizarea obiectivelor de importanță națională. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază: „Trebuie menționat că în anii războiului în pregătirea eliberării patriei partidul s-a preocupat de desfășurarea unei largi activități în rindul întregii armate a stabilit legături cu conducerea ei cu numeroși generali și ofițeri. Aceasta a constituit un factor care a determinat ca armata să participe activ atât la înfăptuirea insurecției naționale antifasciste cât și la toate transformările revoluționare“.

În contextul evoluției situației interne și internaționale care deveniseră defavorabile tacticii târănelor de tot felul și temindu-se de izolarea la care ar fi fost condamnați în cazul că ar fi rămas în afara evenimentelor ce se întrevădeau, liderii partidelor național-tărănesc și național-liberal au fost nevoiți să accepte colaborarea cu comuniștii. Ca urmare, pe baza noilor tratative inițiate de comuniști, s-a încheiat, la 20 iunie 1944, acordul pentru crearea Blocului Național-Democrat cu participarea Partidului Comunist Român, Partidului Social-Democrat, Partidului Național-Tărănesc și Partidului Național-Liberal — partidele muncito-

rești fiind considerate și ca reprezentante ale formațiilor politice din Frontul Patriotic Antihitlerist. S-a realizat astfel cel mai cuprinzător sistem de alianțe cunoscut până atunci în istoria țării, care îngloba forțe sociale și politice diverse, dornice dintr-un motiv sau altul să participe la lupta pentru salvarea intereselor fundamentale ale țării. Acceptarea de către partidele politice burgheze a programului propus de către Partidul Comunist Român a dus la izolarea completă a guvernului antonescian.

Realizarea acestei largi coaliții de forțe, sociale și politice, având ca nucleu politic coordonator partidul comunist — în pofida faptului că acest rol nu a fost statuat și recunoscut formal de toți partenerii care s-au integrat în cimpul și sistemul de alianțe preconizat de comuniști — a avut o însemnătate primordială pentru atragerea în luptă a întregului popor, ca singurul mijloc de asigurare a victoriei, pentru redobândirea independenței și suveranității naționale și restabilirea integrității patriei. Drept urmare, în zilele lui august 1944, forțele sociale și politice din țara noastră n-au fost divizate în grupări și tabere adverse, fapt ce a avut o importanță determinantă pentru victoria revo-

Numeroși locuitori din Capitală s-au prezentat voluntar pentru a lupta împotriva hitleriștilor

Facsimile din documente prin care Partidul Comunist Român a chemat masele largi populare la luptă împotriva agresorilor fasciști

luței. Unitatea poporului român, inclusiv a armatei, în înfăptuirea obiectivelor revoluției, a contribuit, totodată, la adoptarea unei atitudini corespunzătoare din partea Națiunilor Unite, care au văzut în lupta poporului român voința și hotărârea de a îndeplini obiectivele asumate.

Realizarea acestui larg front național antihitlerist, criza regimului militar al lui Antonescu, precum și dezastrul spre care era împinsă țara au făcut ca răsturnarea guvernului antonescian, ieșirea din războiului antisovietic să apară ca o necesitate arzătoare, vitală pentru însăși existența națională, pentru salvarea intereselor supreme ale întregului popor, pentru dezvoltarea viitoare a societății românești. În aceste condiții, la 23 August 1944, Partidul Comunist Român, împreună cu celelalte forțe coalizate, a declanșat insurjecția. Guvernul antonescian a fost arestat și s-a creat un nou guvern, de uniune națională. Armata română și formațiunile patriotice de luptă, cu sprijinul larg al populației, au zdrobit până la 26 august forțele hitleriste din București, iar până la 28 august și pe cele din împrejurimile Capitalei și alte zone ale țării. La 30 august 1944, populația Bucureștiului eliberat a primit cu flori și entuziasm pe ostașii sovietici ajunși în Capitala

României. Concomitent, forțele insurecționale române au desfășurat puternice lupte în aproape toate regiunile țării, reușind până la 31 august să elibereze zonele centrale, sudice și sud-vestice ale țării. Preocuparea de căpetenie a întregului popor, în frunte cu comuniștii, era zdrobirea cât mai grabnică a forțelor hitleriste și alăturarea României puterilor aliate până la înfrângerea definitivă a Germaniei naziste. Forțele insurecționale române au scos din luptă un mare număr de militari germani și importante cantități de armament și tehnică de luptă ale inamicului.

Începând de la 23 August 1944, România s-a alăturat, cu întreaga forță armatelor sovietice, împotriva Germaniei hitleriste, pentru eliberarea deplină a patriei de sub dominația hitleristo-horthystă, și apoi a luptat, dînd jertfe grele, pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei.

Victoria insurjecției declanșată la 23 August 1944 a marcat începutul revoluției populare în România, deschizînd calea înfăptuirii năzuințelor poporului român de libertate socială și națională. A început o epocă nouă de profunde transformări revoluționare, democratice în societatea românească, epoca cuceririi puterii de către clasa muncitoare — în alianță cu țărănimii și masele largi populare —, a făuririi României libere, socialiste, independente și suverane. Referindu-se la semnificațiile istorice ale acestui eveniment, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reliefează că „Revoluția de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă a deschis calea înfăptuirii revoluției democratice a revoluției socialiste și trecerii la construcția socialismului a asigurat condițiile necesare marilor transformări revoluționare.”

În retrospectiva drumului parcurs de poporul nostru, marea act istoric din August 1944 ne apare deosebit de bogat în semnificații. Transformările radicale care au avut loc în anii revoluției și construcției socialiste, în toate domeniile societății, sînt inseparabil legate de existența și activitatea Partidului Comunist Român, sub a cărui conducere poporul nostru făurește astăzi societatea socialistă multilateral dezvoltată, militează activ pentru împlinirea înaltelor idealuri de libertate și dreptate socială, pentru triumful cauzei generale a socialismului. La temelia acestor istorice realizări se află coeziunea de nezdruccinat a clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, a întregului popor, care, strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, muncește cu abnegație pentru înălțarea patriei pe culmile civilizației socialiste, comuniste.

Coloană de prizonieri hitleristi, escortată de ostași români

REFACEREA ECONOMICĂ

obiectiv important al poporului român în perioada războiului antihitlerist

Colonel dr. CONSTANTIN TODERAȘCU

Înfăptuirea insurecției armate, la 23 August 1944, a însemnat începutul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, trecerea poporului român în frunte cu Partidul Comunist Român la rezolvarea obiectivelor fundamentale ce stăteau în fața societății românești în acea etapă istorică. „Acționînd cu toată hotărîrea pentru reorganizarea sa și pentru transformarea democratică a țării — reliefează secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu —, partidul nostru a pus în centrul întregii activități lupta pentru participarea armată a întregului popor la războiul dus alături de armatele sovietice, pentru eliberarea deplină a țării și apoi pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei, Austriei, pînă la înfrîngerea deplină a Germaniei hitleriste, pînă la victoria din Mai 1945”.¹

Exprimînd în cel mai înalt grad hotărîrea fermă a poporului român de a-și aduce întreaga contribuție la zdrobirea agresorilor fasciști, Partidul Comunist Român s-a situat în fruntea acțiunilor de mobilizare a tuturor energiilor naționale în vederea sprijinirii frontului antihitlerist, a desfășurării unei vaste muncă politice, organizatorice pe baza chemării „Totul pentru front, totul pentru victorie!”

O atenție prioritară a fost acordată de comuniștii români, de forțele progresiste patriotice din guvernele care s-au succedat la cîrma țării în perioada 23 August 1944 — 12 Mai 1945, de partidele și organizațiile de masă democratice aprovizionării armatei române cu armament, muniții, hrană, echipament și alte mijloace, îndeplinirii integrale și la timp de către statul român a obligațiilor ce-și asumase prin întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste și intrarea în războiul antihitlerist.

Pentru asigurarea materială a fron-

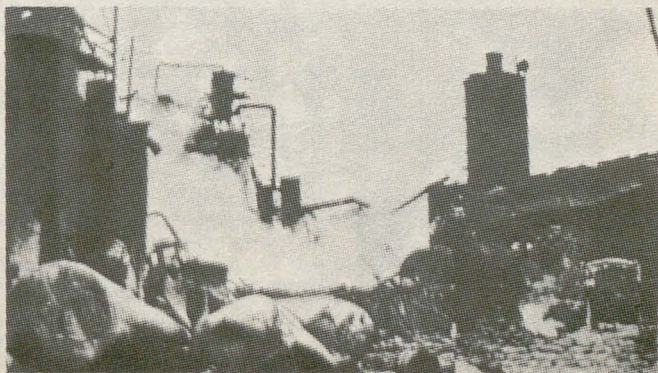
tului antihitlerist la parametrii necesari, economia românească a făcut un efort uriaș, avînd în vedere că marile obligații ce-i reveneau trebuiau soluționate imediat, resimțîndu-se acut urmările solicitării la maximum a resurselor materiale ale țării în cei trei ani anteriori de război, jefuirea sistematică a potențialului productiv de către Germania hitleristă, distrugerile provocate de bombardamente, daunele provocate de trupele inamice în retragere și desfășurarea războiului pe zone întinse ale teritoriului patriei. Ca urmare, în scopul asigurării participării poporului român, cu toate forțele sale, la luptele antihitleriste, a fost vital necesar ca în țară să se desfășoare concomitent o uriașă bătălie — cea a muncitorilor, țărănilor și intelectualilor pentru refacerea economică, repunerea imediată în funcțiune, integral sau parțial, a capacităților de producție, refacerea căilor și mijloacelor de transport, în general a tuturor fabricilor, uzinelor, atelierelor, depourilor etc., care suferiseră de pe urma războiului. Tovarășul Nicolae Ceaușescu — fiind în fruntea organizației revo-

luționare de tineret la cumpăna anilor 1944/1945 — adresa tinerei generații și implicit întregului popor român o vibrantă chemare: „Prin munca noastră să refacem țara. Prin munca noastră să contribuim la clădirea unei Româнії îmbelșugate și frumoase, cum n-a fost niciodată pînă acum”²

Punînd în centrul activității sale asigurarea participării armatei române la războiul antihitlerist, guvernul constituit la 23 August 1944 a dezbătut sistematic și a soluționat zi de zi, operativ, problemele aprovizionării frontului antihitlerist, ale îndeplinirii integrale a obligațiilor militare pe care și le asumase statul român prin intrarea sa în războiul antihitlerist alături de Națiunile Unite. Această practică a caracterizat și activitatea celorlalte guverne care s-au succedat la conducerea țării, îndeosebi guvernul revoluționar-democratic prezidat de dr. Petru Groza.

Consensul național în problemele susținerii maxime a efortului de război al țării reiese și din instrucțiunea trimisă de ministerul producției de război în decembrie 1944 între-

Distrugerile de război au afectat puternic economia României

prinderilor de profil în care se sublinia: „Este o datorie de onoare pentru fiecare cetățean al țării, indiferent de stratul social din care face parte, să depună maximum de efort și să ajute țara în executarea clauzelor din Convenția de armistițiu, dînd astfel posibilitate trupelor aliate și române să ducă mai departe lupta!.../ Colaborarea tuturor forțelor trebuie să se îndrepte numai în această direcție, iar deviza tuturor trebuie să fie „Muncă, muncă și iar muncă”.

Pe un loc prioritar a fost situată, în toată perioada participării României la războiul antihitlerist, acțiunea vastă privitoare la restabilirea transporturilor de toate categoriile, îndeosebi a celor feroviare, refacerea și menținerea în funcțiune a întregului parc rulant. Prin munca neobosită a zeci de mii de muncitori, țărani și militari din trupele specializate, nu mai puțin în martie 1945 fuseseră restabiliți 639 km linii de cale ferată, reparate 1 229 macazuri, 431 podețe, 9 tunele și 158 de poduri. Erau redată în circulație, de asemenea, traseele de cale ferată ce fac legătura între sudul și nordul Transilvaniei. Atelierele C.F.R. erau refăcute în proporție de 45 la sută, depourile 75 la sută, construcțiile 42 la sută, rezervoarele pentru produsele petroliere circa 70 la sută, telecomunicațiile aproape 60 la sută⁴.

Atenția deosebită acordată reface-rii căilor de comunicație este dovedită și de numirea în toamna anului 1944 în funcția de ministru secretar de stat la Departamentul comunicațiilor a unui militant de frunte al Partidului Comunist Român, de măsurile

Împreună pe frontul antihitlerist, împreună și pe frontul reconstrucției patriei (afiș editat în 1945 de către Partidul Comunist Român)

Militarii noștri au contribuit din plin la refacerea țării

speciale întreprinse prin adoptarea și punerea în aplicare a Legii nr. 214 din 29 martie 1945⁵ în vederea intensificării producției marilor uzine și întreprinderi ale țării, destinată căilor ferate. Ca urmare a preocupărilor neobosite ale organelor de resort, a muncii eroice desfășurate de feroviar, pînă la finele lunii iunie 1945 erau restabilesc circa 75 la sută din liniile curente de cale ferată distruse, peste 50 la sută din numărul ramificațiilor și circa 45 la sută din numărul podețelor. În aproximativ 45 de stații de pe liniile Cluj-Dej-Jibou, Cluj-Apahida-Cîmpia Turzii, Iași-Pașcani-Dorohoi, Verești-Vatra Dornei, ca și în nodurile feroviare Ploiești și București fuseseră înlăturate în proporție de 95 la sută distrugerile provocate instalațiilor de telegraf, telefon și semnalizare⁶.

La efortul de refacere a unor linii sau noduri de cale ferată au fost antrenati și țăranii din localitățile învecinate, efectuînd zeci și sute de mii de zile/om pentru restabilirea transporturilor.

Alături de oamenii muncii, o contribuție importantă la restabilirea transporturilor feroviare au avut regimamentele de căi ferate ale armatei române care în perioada războiului antihitlerist au refăcut 55 de poduri și peste 1 000 km de linii de cale ferată. Totodată, 28 detașamente de lucru și pază căi ferate au efectuat 146 226 m² terasamente și peste 337 km refaceri linii, prestînd circa 1 400 000 zile/om⁷.

Bătălia refacerii economice, desfășurată concomitent cu participarea armatei române la războiul antihitlerist și cu lupta maselor muncitoare conduse de comuniști pentru înfăptuirea de transformări revoluționare, a cuprins toate ramurile economiei naționale, însă a înregistrat cele mai înalte cote îndeosebi în domeniile ce concureau direct la efortul de război, la îndeplinirea obligațiilor ce decur-

geau din Convenția de armistițiu cu Națiunile Unite. De exemplu, petroliștii din Valea Prahovei au muncit cu rivnă pentru a reface, aproape din ruine, instalațiile mai multor rafinării, au repus în funcțiune uzine electrice, au redus timpul de repunere în stare de funcționare a instalațiilor, de reparare a utilajelor etc. Ca urmare a măsurilor luate de organele de resort, a muncii eroice a petroliștilor, în luna mai 1945 producția de petrol a României era de peste trei ori mai mare față de cea din septembrie 1944. Din producția totală de 3 200 000 tone țitei extras în intervalul septembrie 1944 — iunie 1945, au fost livrate în contul Convenției de armistițiu 2 300 000 tone (71,9 la sută), în timp ce pentru consumul propriu a fost livrată cantitatea de 800 000 tone (28,1 la sută)⁸.

Mari eforturi pentru refacerea economică și asigurarea frontului cu armament și muniții s-au înregistrat, de asemenea, în industria metalurgică și siderurgică. Pentru refacerea întreprinderilor distruse de hitleriști și horthyști în retragere, muncitorii au acționat cu hotărîre, repunînd rapid în funcțiune mașinile, reconstruind „din mers” clădirile ce suferiseră avarii grave și trecînd la realizarea produselor cerute de front. Ca urmare, încă la finele anului 1944 producția de minereu de fier a României se ridica la nivelul celei din anul 1943, iar producția de mangan și de molibden era cu peste 6 260 de tone mai mare decît cea din anul 1943⁹.

Dimensiunile — cu adevărat uriașe — ale efortului economic făcut de România în perioada războiului antihitlerist sînt relevate și de faptul că, începînd de la 23 August 1944, pentru statul român importul încetase practic, ceea ce făcuse ca întreaga operă de refacere economică

(continuare în pag. 21)

ROMÂNIA

ÎN RĂZBOIUL DE ELIBERARE ȘI REÎNTREGIRE NAȚIONALĂ

- *Repere cronologice (I)*

În iulie 1914, dezlănțuită de marile puteri expansioniste în căutare de piețe de desfacere și surse de materii prime, a izbucnit cea dintâi conflagrație mondială între cele două tabere imperialiste: *Puterile Centrale* - în frunte cu Austro-Ungaria și Germania — și *Antanta* (cu Anglia, Franța și Rusia, ca principale protagoniste). Spre deosebire de acestea, participarea României la război a avut, prin obiectivul fundamental urmărit — desăvârșirea unității naționale —, ca și prin larga adeziune a maselor la sprijinirea efortului militar, un profund caracter național și popular. Relevînd specificul luptei poporului român din anii 1916—1918, secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arată că „**poporul român nu a participat la acest război călăuzit de intenții de cotropire și anexiune teritorială; cedînd presiunilor puterilor Antantei, cercurile conducătoare ale țării au hotărît intrarea în război alături de Anglia, Franța și Rusia, care promiteau satisfacerea dezideratului unității noastre naționale**”.

Condițiile interne și internaționale au impus României, într-o primă fază, adoptarea neutralității armate, considerată în acel moment istoric drept singura formulă corespunzătoare intereselor poporului român sau, după cum menționa presa vremii, „*interesele României sînt identice cu ale românismului întreg, iar interesele românismului sînt identice cu interesele Europei viitoare: o dreaptă afirmare a fiecărui popor în cadrul statelor europene, acolo unde el s-a validat ca forță indiscutabilă și ridicarea sa la rangul ce și l-a eluat prin vrednicia sa proprie*”.

Un asemenea război — care urmărea împlinirea unor stringente comandamente naționale, la îndeplinirea cărora evoluția istorică implica participarea întregului popor — urma să aibă un nestirbit caracter popular. Și numai prin antrenarea întregului popor la luptă se putea obține o diminuare a decalajului militar dintre România și marile puteri ce se confruntau.

La 21 iulie/3 august 1914, Consiliul de coroană de la Sinaia hotărâ neutralitatea României în conflagrația abia izbucnită. Atunci și acolo, oameni politici, socotiți cei mai responsabili ai țării, au decis denunțarea tratatului încheiat de România cu *Puterile Centrale*, în 1883, tratat ale cărui prevederi deveniseră de mult caduce. Într-o telegramă din 5/18 august 1914 a celei mai înalte autorități a țării privind discuțiile din Consiliul de coroană, se aprecia că îndeplinirea stipulațiilor tratatului de alianță cu *Puterile Centrale* — adică intrarea în război de partea Austro-Ungariei și Germaniei — era imposibilă, pentru că ar fi însemnat „*un război împotriva căruia se opune întregul popor*”.

Sensul neutralității adoptate de România era exprimat astfel exact: un război de partea acelor care subjugau o parte a națiunii române ar fi fost contrar voinței poporului, opțiunii generale a opiniei publice. Această atitudine se va accentua pe măsura desfășurării evenimentelor și va cunoaște forme violente, manifestate prin puternice presiuni populare, mai ales în momentele în care situația de pe fronturi devenea defavorabilă Germaniei și Austro-Ungariei.

Încă de la începutul neutralității s-a clădit, pe un fundament popular autentic, o unanimitate de voință a poporului român, în întregul său, pentru împlinirea idealului național de unitate și independență.

Telul desăvârșirii unității naționale a însuflețit, în acești doi ani de așteptare cu „*arma la picior*”, nu numai opinia publică de dincoace de Carpați; românii care se aflau încă sub stăpînire străină au acționat în același consens general cu frații lor din statul român. Însăși intrarea României în război, la sfîrșitul verii lui 1916, de partea Angliei, Franței, Rusiei și Italiei, a fost determinată, în primul rînd, de puternica presiune a opiniei publice. La aceasta s-a alăturat presiune-

nea exercitată de către Antantă care, conform unor tratate secrete încheiate cu România, recunoștea drepturile națiunii române asupra teritoriilor ce i se răpiseră.

Sub acest cuplu de forțe, diriguitorii politici ai țării au hotărât intrarea în război de partea Antantei.

Așadar, intrarea României în primul război mondial a fost expresia voinței întregului nostru popor, care și-a mobilizat resursele umane, economice, politice și militare pentru a-și îndeplini un ideal legitim și stringent, la care aspirase secole de-a rândul: desăvârșirea unității naționale.

● **15/28 iunie 1914.** La Sarajevo, în Bosnia, arhiducele Franz Ferdinand, moștenitorul tronului Austro-Ungariei, a fost împușcat de naționalistul sârb Gavrilo Princip, eveniment ce a declanșat criza care a dus la izbucnirea celei dintâi conflagrații mondiale între Antantă (Anglia, Franța, Rusia, cărora li s-au alăturat ulterior Belgia, Grecia, Italia, Japonia, Muntenegru, Portugalia, România, Serbia și Statele Unite ale Americii) și Puterile Centrale (Austro-Ungaria, Germania, numărând apoi cu Bulgaria și Turcia).

● **19 iunie/2 iulie 1914.** Organul de presă al Partidului Social-Democrat, gazeta „România muncitoare”, publică sub semnătura lui Mihail Gheorghiu Bujor articolul intitulat *Atentatul de la Sarajevo*, unde, după un aspru rechizitoriu făcut stăpînirii samavolnice a Imperiului austro-ungar, arată că pentru popoarele subjugate singura cale de urmat o reprezintă instaurarea orînduirii socialiste.

● **10/23 iulie 1914.** Ministerul de Război numește comisia însărcinată cu întocmirea studiilor și proiectelor pentru amenajarea fortificațiilor din Dobrogea.

● **15/28 iulie 1914.** Austro-Ungaria declară război Serbiei.

● **19 iulie/1 august 1914.** În cadrul unei adunări însușitoare organizată de către Partidul Social-Democrat în sala „Dacia” din București, muncitorii din Capitală și-au exprimat într-o moțiune poziția lor față de războiul ce abia începuse.

— La orele 19, Germania declară război Rusiei.

● **21 iulie/3 august 1914.** La Sinaia, în Consiliul de coroană la care au participat membrii guvernului, foști prim-miniștri, șefi de partide, s-a hotărât adoptarea de către România a unei politici de neutralitate și s-a stabilit să se ia toate măsurile necesare pregătirii forțelor militare naționale pentru apărarea țării.

— Germania declară război Franței.

● **22 iulie/4 august 1914.** Anglia declară război Germaniei, Muntenegru—Austro-Ungariei, Germania—Belgiei, iar Statele Unite ale Americii își declară neutralitatea.

● **24 iulie/6 august 1914.** Consiliul de Miniștri aprobă să se deschidă în contul Ministerului de Război un credit extraordinar de 200 000 lei pentru apărarea țării.

— Se creează „*Legiunea ardeleană*”, organizație formată din români transilvăneni, proveniți din armata austro-ungară, ale căror rînduri au sporit pînă la 30 000 de membri.

— Austro-Ungaria declară război Rusiei, iar Serbia—Germaniei.

● **26 iulie/8 august 1914.** Franța declară război Austro-Ungariei.

● **30 iulie/12 august 1914.** Anglia declară război Austro-Ungariei.

● **9/22 august 1914.** Austro-Ungaria declară război Belgiei.

● **10/23 august 1914.** La București are loc Congresul extraordinar al Partidului Social-Democrat. Cei 55 de delegați au votat *Declarația cu privire la poziția ce ar trebui s-o adopte România față de război și rezoluția în privința neutralității și socialismul față de războiul european*, în

care se pronunțau categoric împotriva războiului, pentru păstrarea neutralității și a integrității teritoriale.

— Japonia declară război Germaniei.

● **12/25 august 1914.** Austro-Ungaria declară război Japoniei.

● **19 august/1 septembrie 1914.** În București, Braila și în alte orașe ale țării au loc întruniri urmate de demonstrații de stradă, la care participanții își exprimau deplina lor adeviere la politica de neutralitate adoptată de guvern.

● **2/15 septembrie 1914.** Un grup de aproape 50 de veterani ai Războiului de Independență din 1877—1878 din județele Argeș, Olt, Teleorman și Muscel cer primului-ministru al țării, Ion I.C. Brătianu, înrolarea voluntara în armată.

● **10/23 septembrie 1914.** Între România și Italia s-a semnat un acord secret, prin care cele două state se angajau să păstreze neutralitatea, să-și concerteze pozițiile în raport de evoluția situației internaționale și să nu părăsească neutralitatea fără a se anunța reciproc cu cel puțin opt zile înainte.

● **18 septembrie/1 octombrie 1914.** Între guvernul român și cel rus s-a încheiat un acord secret prin care Rusia se obliga, în schimbul unei neutralități binevoitoare din partea României, să garanteze și să apere integritatea teritoriului țării noastre, să recunoască României drepturile asupra teritoriilor din monarhia austro-ungară locuite de români, ca și posibilitatea de a-și alege singură momentul intrării în război pentru obținerea lor.

● **27 septembrie/10 octombrie 1914.** Moare regele Carol I al României. Cu acest prilej, guvernul român reafirmă continuarea neabătută a politicii de neutralitate.

● **20 octombrie/2 noiembrie 1914.** Rusia declară război Turciei.

● **23 octombrie/5 noiembrie 1914.** Anglia și Franța declară război Turciei.

● **28 octombrie/10 noiembrie 1914.** Un număr de 20 personalități — oameni politici și profesori universitari — au pus bazele organizației „*Acțiunea națională*”, menită să desfășoare o amplă luptă națională pentru realizarea unității depline a neamului românesc.

● **30 octombrie/13 noiembrie 1914.** Turcia declară război țărilor Antantei, alăturîndu-se astfel Germaniei și Austro-Ungariei.

● **9/22 decembrie 1914.** Se deschide un credit suplimentar de 200 milioane de lei pe seama Ministerului de Război pentru instruirea și dotarea armatei.

● **1914.** Marele Stat Major român elaborează sau definește diverse ipoteze de război (în cazul angajării României în conflagrația abia declanșată).

● **25 ianuarie/7 februarie 1915.** Se înființează o Școală de aviație la Cotroceni pentru pregătirea personalului navigant.

● **21 februarie/6 martie 1915.** Se votează legea prin care „Asociației cercetașilor români” cu sediul la București — organizație de educație a tineretului școlar și muncitor între 11 și 18 ani — i se recunoaște calitatea de persoană morală.

● **15/28 martie 1915.** La Ateneul Român din Bucu-

rești a avut loc Congresul românilor transilvăneni aflători în vechiul regat; în moțiunea adoptată se arăta că „singura politică externă pe care o poate îmbrățișa și servi cu devotament neamul românesc e aceea care tinde la grăbirea ceasului de eliberare a românilor siliți a-și da viața în marginea monarhiei austro-ungare”.

● 10/23 mai 1915. Italia declară război Austro-Ungariei.

● 6/19 iulie 1915. În localul „Ligii culturale” din București a fost creată „Asociațiunea bucovineană”, al cărei președinte a fost ales profesorul Eusebiu Pașcanu.

● 27 iulie/ 9 august 1915. Ziarul ieșean „Ardealul” face cunoscut că în urma unei subscripții publice s-au strîns peste 28 000 lei pentru cumpărarea de măști contra gazelor.

● 7/20 august 1915. Italia declară război Turciei.

● 1/14 octombrie 1915. Bulgaria declară război Serbiei.

● 9/22 noiembrie 1915. la ființă Direcția generală a munițiilor din cadrul Ministerului de Război, în fruntea căreia a fost numit inginerul Anghel Saligny.

● 25 ianuarie/7 februarie 1916. În București apare ziarul săptămînal „Santinela română”, care își propune să militeze pentru „cultivarea simțămîntului ostășesc și pentru apărarea și protejarea mobilizabililor”.

● 24 februarie/9 martie 1916. Germania declară război Portugaliei.

● 2/15 martie 1916. Austro-Ungaria declară război Portugaliei.

● 3/16 iunie 1916. Ministerul de Război numește o comisie formată din specialiști militari și civili pentru studierea mijloacelor de apărare contra gazelor asfixiante.

● 19 iunie/1 iulie 1916. Șeful Statului Major al armatei ruse, generalul Mihail Vasilievici Alexeev, telegrafia atașatului militar rus la București, colonelul A. Tatarnov: „situația impune românilor să se unească cu noi, acum ori niciodată”.

● 1/14 iulie 1916. Efectivul cadrelor din armata română la mobilizare era de 145 generali, 1 589 ofițeri superiori, 2 216 căpitani, 14 792 locotenenți, adică un total de 18 742 ofițeri.

● 13/26 iulie 1916. A fost adoptat planul de acțiune al armatei române în cazul unui război cu Puterile Centrale și Bulgaria, cunoscut sub numele de „Ipoteza Z”.

● 14/27 iunie 1916. S-au încheiat lucrările de am-

najare a capetelor de pod de la Silistra și Turtucaia

● 22 iulie/4 august 1916. În articolul *Mobilizarea suflătoare* apărut în ziarul „Universul”, poetul Octavian Goga îndemna la „unitatea de acțiune”, care „e la baza tuturor succeselor militare” și care „trebuie să ne călăuzească și pe noi în lumea morală, făcîndu-ne să fim seama de unitatea de simțire”.

● 23 iulie/5 august 1916. La București s-au deschis lucrările Congresului extraordinar al studențimii române, în a cărui moțiune se exprima hotărîrea de luptă pentru făurirea statului național unitar român.

● 4/17 august 1916. La București se semnează Tratatul de alianță dintre România, pe de o parte, Franța, Anglia, Rusia și Italia, pe de alta, și Convenția militară privind condițiile intrării României în război.

● 13/26 august 1916. Italia declară război Germaniei.

● 14/27 august 1916. La palatul Cotroceni s-a desfășurat un Consiliu de coroană, la care au luat parte regele Ferdinand, membrii guvernului, foști prim-ministri și foști președinți de Cameră. Pe baza înțelegerii prealabile cu Antanta, Consiliul de coroană a hotărît intrarea României în război împotriva Austro-Ungariei. Cu această ocazie, primul ministru Ion I.C. Brătianu a spus: „Într-o vîltoare ca aceea a actualului război, în care harta lumii se prefăce, o țară ca a noastră, o țară cu aspirațiuni naționale, nu poate să rămînă neutră pînă la capăt fără să-și compromită definitiv viitorul. Prin urmare, se impune să ieșim din neutralitate. Pe de altă parte, avînd drept ideal unitatea națională, sîntem datori să urmărim realizarea lui, căci cine știe dacă în decursul veacurilor vom mai găsi un prilej atît de prielnic ca cel de azi”.

La orele 21, ministrul României la Viena, Edgar Mavrocordat, a prezentat Ministerului de Externe al Austro-Ungariei declarația de război a țării noastre, în care, printre altele, se arăta: „România, împinsă de dorința de a contribui să grăbească sfîrșitul conflictului (...) se vede nevoită a intra în luptă alături de aceia care pot să-i asigure înfrîntura unității sale naționale. Pentru aceste motive ea se consideră chiar din acest moment în stare de război cu Austro-Ungaria”.

■ **Colonel CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU**
Dr. DORINA N. RUSU

Refacerea economică

(urmăre din pag. 18)

și de soluționare a cerințelor aprovizionării frontului să se bazeze în exclusivitate pe resursele interne. De aici rezultă cu atît mai evident eroismul poporului român, eforturile depuse de organele statale și de resort pentru ca refacerea economică începută imediat după 23 August 1944 — condiție hotărîtoare a victoriilor obținute de armata română în răz-

boiul antihitlerist — să se ridice la nivelul cerut de vastul proces revoluționar declanșat în România.

Dinamica refacerii economice înregistrate în diferite ramuri, creșterea nivelului producției destinate frontului antihitlerist, îndeplinirea integrală și la timp a obligațiilor asumate de statul român față de Națiunile Unite în cadrul războiului antihitlerist demonstrează că poporul român, organele statale românești și-au îndeplinit și depășit chiar sarcinile ce le-au revenit, integrîndu-se total în efortul general al popoarelor în scopul zdrobirii agresorilor fasciști.

— Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidu-

lui Comunist Român, 8 mai 1986, Editura Politică, București, 1986, p. 10.

² „Scînteia tineretului”, anul I, nr. 9 din 1 ianuarie 1945.

³ Arh. M. Ap. N., fond Ministerul Industriei Armatei și Producției de Război, dosar nr. 608/1944, f. 18.

⁴ Ion Alexandrescu, Economia României în primii ani postbelici (1945—1947), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 55-56.

⁵ Colecțiune de legi și regulamente Tom XIII, 1-31 martie 1945, p. 405-407.

⁶ General-maior Vasile Anescu, Efortul economic al poporului român în războiul antihitlerist, Editura Militară, București, 1974, p. 68.

⁷ Arh. M. Ap. N., fond 948, Secția istorie, dosar nr. 1817, f. 25.

⁸ Ion Alexandrescu, op. cit., p. 65.

⁹ General-maior Vasile Anescu, op. cit., p. 54.

1866. UN PLAN DE APĂRARE A ȚĂRII PE DIRECȚIA

VĂII
OLTULUI

Unirea Țării Românești Muntenia cu Țara Românească Moldova în 1859 a constituit un moment semnificativ al luptei seculare a poporului nostru pentru constituirea statului național unitar și independent. Actul politic de la 1859 fiind recunoscut de marile puteri europene doar pe timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, abdicarea acestuia la 11/23 februarie 1866 a creat României o situație deosebit de dificilă și primejdioasă. Unirea Principatelor fiind recunoscută pe plan european doar pe timpul domniei lui Cuza — potrivit deciziilor puterilor garante din 1859 și 1861 —, s-a ivit pericolul extern al separării acestora. Într-adevăr, la instigația dregă-

torilor otomani, marile puteri europene s-au întrunit la Paris, între 26 februarie/10 martie — 1/13 aprilie 1866, pentru a dezbate în cadrul unei conferințe problema revenirii la separație a Principatelor Unite. Susținătorii cei mai aprigi ai acestei opinii au fost reprezentanții imperiilor limitrofe (otoman, țarist și habsburgic); diplomații otomani au încercat să obțină și un consens al celorlalte puteri pentru o intervenție militară. Deși lucrările conferinței s-au încheiat fără nici un acord, pericolul unei intervenții armate otomane s-a prelungit până în vară. Măsurile de apărare luate de statul român în această direcție sînt cunoscute și tratate în istoriografia româ-

nească. În schimb, existența primejdiei unei agresiuni austriece și mai ales acțiunile de ordin militar întreprinse de guvernul român în vederea respingerii ei n-au constituit subiect de cercetare. Documente inedite¹ vin în sprijinul elucidării acestor probleme; ele dovedesc, pe de o parte, existența clară a pregătirii unui atac armat din partea Austriei, imediat după săvîrșirea actului de la 11/23 februarie, deși aceasta se găsea în plină perioadă de pregătire a războiului cu Prusia, și, pe de alta, poziția fermă a României de respingere prin forță a oricărei încercări de violare a teritoriului său.

Astfel, la 18 februarie 1866, colonelul Ioan Păucescu, comandantul Diviziei 3 militare teritoriale, cu sediul la Craiova, raporta Ministerului de Război — pe baza informațiilor primite pe scară ierarhică de la comandantul punctului de frontieră de la Rîu Vadului — despre concentrările de trupe austriece la granița țării, în fortăreața de la Turnu Roșu, și despre zvonurile care circulau în zonă privitoare la eventualitatea unui atac al acestor trupe asupra frontierei românești. Pentru a întări valabilitatea știrilor se mai preciza că în vremuri obișnuite în fortăreața de la Turnu Roșu nu erau dislocate trupe, ea fiind administrată de locuitorii comunei învecinate, Boița. A doua zi, 19 februarie 1866, ministrul de război, maiorul D. Lecca, transmitea următorul ordin: „Austriecii sînt liberi a face în țara lor orice mișcare și dispoziții, dumneavoastră însă veți da ordine a se priveghea mișcările lor și orice călcare a teritoriului nostru o veți respinge prin forță, întrebuițînd mijloacele cele mai energice”.

Răspunsul prompt al ministrului de război, prin care hotărâ ca unică soluție împotriva armă în mină față de agresor, indiferent de implicațiile de orice natură ce ar fi survenit din înfruntarea armată cu un inamic superior, într-o conjunctură internă și internațională nefavorabilă, dovedește încă o dată că apărarea suveranității și integrității țării a fost o preocupare majoră și constantă a politicii militare externe românești.

Ca urmare a ordinului ministrului de război, comandantul Diviziei 3 militare teritoriale a luat măsuri imediate în vederea preîntîmpinării unei agresiuni

armate austriece și a respingerii prin forța armelor în eventualitatea declanșării ei. La punctul de la Riu Vadului a fost trimis un ofițer de stat-major pentru a efectua un studiu amănunțit al terenului în zona Turnu Roșu — Ciineni și a elabora pe baza lui un plan adecvat în vederea organizării apărării țării în acest sector. Datorită importanței acestei misiuni, ea a fost încredințată unui ofițer cu experiență, și anume maiorului Oton Sachelarie, șef de stat major al Diviziei 3 militare teritoriale, membru în Corpul de stat major și în Statul major general al armatei.

La 3 martie 1866, maiorul O. Sachelarie raporta deja misiunea îndeplinită și înainta comandantului Diviziei 3 militare teritoriale rezultatele activității sale pe teren.

A. Prin sistemul de informații existent în zona cercetată a reușit să stabilească: 1) Unitățile militare austriece dislocate în apropierea frontierei românești, în afara trupelor semnalate anterior la Riu Vadului, și anume: în garnizoana de la Sibiu — un regiment de infanterie, iar în cea de la Orlat — un regiment de cavalerie, ce urma a fi trimis pe frontul din Prusia, un regiment de vinători, din care un batalion era „gata de marș” spre granița română, un divizion de jandarmi și două baterii de artilerie. 2) Intențiile habsburgilor față de statul român. În această privință menționa: „*dorința austrieceilor este ca la întâia turburare să neînțelegeră ce s-ar ivi în țara noastră d-a mărșurii către România*”.

B. A întocmit un plan de organizare a apărării pe direcția Văii Oltului, între Turnu Roșu și Ciineni, precizând căile posibile de pătrundere a inamicului și mijloacele ce urmau a fi întrebunțate în vederea împotrivirii prin forța armelor.

Autorul planului a arătat că singurele direcții de acces spre România erau: 1) Trecătorile prin munți, în număr de patru (Valea Scăunele, Dealul Vlad, Vatra Siliștii, Voineasa), care reprezentau simple poteci, înguste, pe unde abia putea trece câte un om sau o vită, „în unele locuri chiar cu primejdia vieții”, astfel încât cu greu s-ar fi putut strecura efective militare mai numeroase. 2) Drumul de la Turnu Roșu — prin Riu Vadului — la Ciineni, Cozia, îl considera uni-

cul prin care s-ar fi putut face o încercare de invazie. Acest drum era străjuit pe de o parte de versanți abrupti, greu de escaladat, și de cealaltă parte de Valea Oltului, albia riului avind în unele locuri adâncimi foarte mari.

În funcție de aceste obstacole naturale, deosebit de avantajoase pentru apărători, maiorul O. Sachelarie a fixat efectivele și mijloacele de luptă necesare în vederea opririi unui atac al armatei austriece. În privința apărării trecătorilor din munți, aceasta urma a fi realizată printr-un sistem de fortificații pasagere executate din trunchiuri de arbori tăiați și prin șanțuri și cu un efectiv de 15—20 luptători. În cazul apărării punctului de la Riu Vadului ce ar fi deschis drumul pe defileul Oltului, erau necesari 300 de militari, secundați de 2 tunuri. Acest efectiv trebuia dislocat în puncte diferite, și anume: 50 de oameni apărau podul dintre cele două hotare; 50 de oameni urmau a fi răspinși în tiraliori pe poalele dealului aflat vizavi de Riu Vadului, dincolo de Olt; alți 50 oameni, așezați tot în tiraliori, serveau ca flancuri apărătoare ale tunurilor amplasate pe dealul din stînga Riului Vadului; iar 150 constituiau rezerva, acolo unde necesitatea ar fi cerut-o. În plus, în cazul că unitățile austriece ar fi pătruns și trecut de Riu Vadului, mai prevedea organizarea unei împotriviri în dreptul satului Ciineni, în stînga căruia se afla un platou unde puteau fi dislocate și pregătite de luptă 6 batalioane și o semibaterie; în total 500 de oameni.

În privința muniției a socotit necesară stocarea numărului de cartușe al fiecărui soldat de la 20 la 120, din care 60 trebuiau să le poarte în permanență, iar restul rămăneau la sediul companiei, urmînd să fie distribuite în cazul declanșării luptei. Separat de acestea se alocau cite 10 cartușe fiecărui luptător pentru a se instrui, cu noile arme ghintuite, prin exerciții de tragere. La Riu Vadului preconiza construcția unei cazărmi.

Acest plan de apărare se baza, în primul rînd, pe folosirea judicioasă a terenului, ce nu îngăduia inamicului să-și desfășoare forțele pe un front larg de acțiune, cu posibilități de manevră, ci îl prindea între versanți abrupti și văi adînci, astfel încît

cu efective minime să se facă față unui atac prin forță al agresorului. Autorul a prevăzut într-un mod rațional și minuțios forțele și mijloacele de luptă ce urmau să intre în acțiune și dislocarea exactă a acestora în teren. A întrevăzut acțiuni pe subunități mici, aprovizionate în prealabil, cu posibilități de a lupta și izolat. A luat măsuri pentru asigurarea flancurilor și a organizat sistemul de foc prin foc încrucișat, ca fiind mai eficient într-o astfel de luptă. Prin constituirea rezervelor ce trebuiau utilizate la nevoie, prin organizarea în adîncime a acestei apărări, maiorul O. Sachelarie a pregătit și reacții ofensive, căci el viza o rezistență serioasă, o apărare activă, dinamică și nu una statică. Prin suplimentarea numărului de cartușe nu numai în vederea luptei, dar și pentru o prealabilă intensificare a instrucției cu armele ghintuite ce intrașeră de curind în dotarea trupelor, maiorul O. Sachelarie intenționa să sporească pregătirea de luptă a ostașilor. În aceeași idee socotea necesară și construcția unei cazărmi pentru cartiruirea trupelor.

Efectivele militare românești ce urmau a fi pregătite pentru această confruntare militară făceau parte din unitățile de grăniceri din zonă. Așadar, apărarea țării era încredințată unor soldați din rîndul formațiunilor teritoriale, nepermanente, ce fuseseră incluse, începînd din 1864, prin legea de organizare a armatei, în sistemul național de apărare.

Planul de organizare a apărării, redactat de maiorul O. Sachelarie la începutul lunii martie 1866, atestă continuitatea în gîndirea militară românească a utilizării unor metode de luptă tradiționale, de data aceasta folosirea în principal a terenului; istoria a arătat că atunci cînd românii și-au folosit munții, pădurile și riurile, hotărîți în voința de a-și apăra pămîntul strămoșesc, au învins.

¹ Arhivele statului București, fond Ostășești, dosar nr. 278/1866, f. 149-150, 177, 233, 238-242.

**Adevăruri
fundamentale
ale istoriei
naționale**

NECESITATEA OBIECTIVĂ A FORMĂRII ȘI CONSOLIDĂRII STATELOR FEUDALE ROMÂNEȘTI INDEPENDENTE TRANSILVANIA, MUNTENIA ȘI MOLDOVA

General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU

În evoluția îndelungată a statalității la români, formarea și consolidarea statelor feudale românești independente Transilvania, Muntenia și Moldova reprezintă o etapă deosebit de importantă. Consecință a acumulărilor anterioare, a evoluției organizării social-politice a poporului nostru, care își are originea cu multe secole înaintea erei noastre, având ca antecedente imediate „Romaniile populare”, cnezatele și voievodatele, statele feudale independente au reprezentat o necesitate logică a devenirii istorice românești, o etapă obiectivă necesară către realizarea statului unitar românesc în spațiul carpato-danubiano-pontic.

În întreaga istorie românească, organizarea de stat a fost fructul unor stringente imperative ale evoluției lăuntrice a societății dezvoltate în spațiul carpato-danubiano-pontic. Deopotrivă, acestora li s-a asociat — cu pondere diferită în diverse perioade istorice, dar având indiscutabil caracter de permanență — necesitatea de a face față cu succes amenințărilor externe, repetatelor invazii străine, care au ținut să subjuge pământul românesc.

Între imperativele evoluției interne a societății românești, care au determinat în mod obiectiv apariția și ascendența organizării de stat, la loc de frunte s-a situat nevoia de a asigura dezvoltarea ei liberă, independentă, corespunzător dreptului legitim al poporului nostru de a-și făuri de sine stător destinul istoric. Progresul neîntrerupt al vieții materiale și spirituale a poporului român și a înaintașilor lui a presupus, de asemenea, cu necesitate, existența unei alcătuiți statale capabile să asigure o eficiență maximă efortului creator al masei populare. Ca urmare a acestor necesități obiective, au apărut și s-au dezvoltat o serie de instituții specializate ale statului, competente în domenii diverse ale vieții social-economice, politice și spirituale. În rândul acestora, instituția militară s-a dovedit a fi la români un permanent însoțitor al statalității, fiind alcătuită într-un chip original. Cuprinzând în sinul ei — în cazurile de gravă primejdie, cînd se profila sau producea agresiunea străină — totalitatea populației valide, capabile să poarte arme și să producă pierderi inamicului, instituția

militară s-a dezvoltat neconținut, modelindu-se pe baza principiului doctrinar al luptei întregului popor pentru apărarea patriei.

Încă de acum 2500 de ani, de cînd există întia dovadă scrisă privind împotrivirea îndrăzneță și eroică a strămoșilor noștri geto-daci în fața unei invazii străine — impunătorul corp expediționar persan condus de Darius I — instituția militară, ca element definitoriu pentru organizarea social-politică, a evidențiat, sub diferite forme, în funcție de stadiul dezvoltării economico-sociale, o continuitate remarcabilă. Ea însăși fiind expresia necesității obiective de apărare a spațiului românesc, amenințat de agresiunile diverselor populații migratoare sau imperii, care s-au succedat de-a lungul secolelor, această realitate reliefează în același timp permanența organizării statale, existența neîntreruptă a statalității românești. „Istoria milenară a poporului român ca de altfel a tuturor popoarelor — arată secretarul general al Partidului Comunist Român —, este istoria dezvoltării forțelor de producție a producerii și perfecționării unei

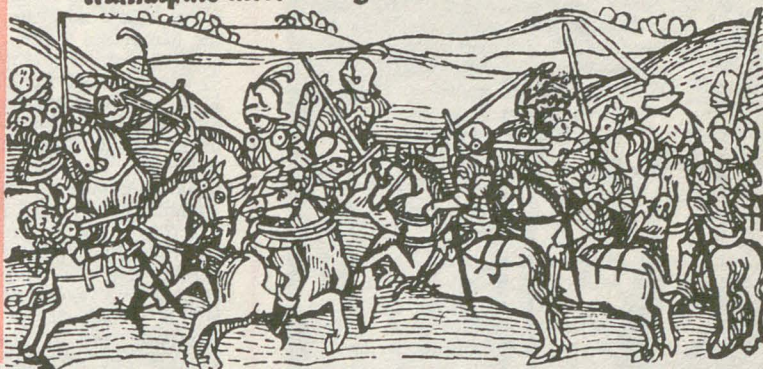
„Dragoș și zimbru” (pictură de Nicolae Grigorescu)

De bello karoli regis cū Bazarab wayuoda transalpino infelicititer gesto.

Victoria lui Basarab I a conștințit în 1330 independența de stat a Țării Românești Muntenia (scenă de luptă după Cronică lui Johannes Turocz, 1488, incunabul de la Biblioteca Muzeului Brückenthal din Sibiu)

telor de muncă ce au determinat unirea și organizarea oamenilor în grupe și formațiuni statale pînă la statul centralizat al dacilor sub Burebista și apoi corespunzător diferitelor epoci pînă la orinduirea capitalistă și trecerea la făurirea societății socialiste."

Că este așa o dovedesc, fără putință de tăgadă, izvoarele scrise și arheologice, mărturii incontestabile ale continuității neîntrerupte în străvechiul spațiu carpato-danubiano-pontic a diferitelor forme de organizare ale statului, a evoluției lui în deplină concordanță cu progresele înregistrate în toate laturile vieții social-economice și politice, cu sporirea continuă a populației, dar mai cu seamă cu rolul ce i se atribuia: de păstrare a ființei etnice și a pămîntului străbun.

Așezat la întretăierea unor însemnate drumuri europene ce legau Occidentul de Orient, teritoriul patriei noastre deosebit de bogat în grîne și aur, în metale și animale, a fost rivnit dintotdeauna de marile imperii, ca și de populațiile migratoare care, nu o dată, i-au trecut hotarele, încercînd să-l stăpînească. Și tocmai pentru a rezista tuturor „răutăților” a fost nevoie de o organizare social-politică temeinică, unitară și independentă, permanent gata să facă față năvălirilor străine, de oriunde ar fi venit, să poată concentra în momentele de mare primejdie efortul de apărare al întregului popor. Acestui scop i-au subordonat geto-dacii, apoi românii eforturile lor neîntrerupte, statalitatea românească avîndu-și începuturile de tradiție încă prin secolele VIII-VII î.e.n., cînd au apărut cele dintîi organizări social-politice locale. Permanenta dezvoltare socio-economică a poporului geto-dac, stratificarea tot mai accentuată intervenită în cadrul societății, conturarea unor instituții specifice au contribuit la încheierea primelor formațiuni statale ce au multiplicat și consolidat legăturile economice și militare dintre locuitorii de același neam și viețuind în aceeași vatră, au contribuit la formarea unei conștiințe etnice, culminînd în cristalizarea statului la dimensiunile întregului spațiu carpato-danubiano-pontic. Asemenea formațiuni de tip statal au existat pe întreg teritoriul nostru, săpăturile arheologice dînd la iveală vestigii de netăgăduit ale organizării social-politice a

geto-dacilor în puternice uniuni, din nordul și estul Moldovei și pînă la Dunăre, din Maramureș, Banat și Transilvania pînă în Dobrogea, din Crișana pînă în Muntenia, izvoarele antice vorbind cu admirație despre iscusitele și vitezele armate geto-dace care s-au opus regelui persan Darius I în anul 514 î.e.n., lui Alexandru cel Mare în 335 î.e.n. sau efectivelor comandate în 326 î.e.n. de Zopyrion și în 300 î.e.n. de Lisimah, vestiți generali ai antichității. Rezistența întîmpinată din partea armatei geto-dace, care cuprindea în rîndurile sale întreaga populație capabilă să poarte armele, dovedește cu prisosință existența la nordul Dunării a unor formațiuni politice puternice, conduse de „basilei” sau „rex”, așa cum au fost Dromichaïtes (sec. IV-III î.e.n.), Moscon (sec. III î.e.n.), Zalmodigikos (sec. III î.e.n.) sau Rhemaxos (cca. 200 î.e.n.), care nu erau numai comandanți militari, ci și conducători politici respectați în interior, dar și în relațiile cu vecinii.

Dezvoltarea forțelor de producție, intensificarea legăturilor comerciale, explozia demografică, amplificarea pericolului extern au condus la apariția, în secolul I î.e.n., în spațiul carpato-danubiano-pontic, a statului dac centralizat și independent de sub conducerea marelui rege Burebista (c. 82—44 î.e.n.). Referindu-se la acest moment crucial din istoria poporului român, documentele partidului nostru subliniază: „Constituirea statului centralizat de sub conducerea lui Burebista în jurul anului 70 î.e.n. a fost rezultatul vieții materiale și spirituale pe teritoriile locuite de geto-daci care făceau parte din numeroasa populație a tracilor cu adînci rădăcini în spațiul carpato-danubiano-pontic”². Unirea sub o conducere unitară a formațiunilor statale existente, întărirea statului în interior prin construirea de noi cetăți și așezări sau prin consolidarea celor deja existente, organizarea unei armate puternice, sprijinul acordat dezvoltării meșteșugurilor, agriculturii și comerțului, înflorirea culturală remarcabilă, într-un cuvînt constituirea unui stat puternic centralizat în secolul I î.e.n. a asigurat concentrarea tuturor energiilor poporului geto-dac, a reprezentat un eveniment cu adînci semnificații în istoria geto-dacilor, dar și în cea a Europei centrale și de sud-est. De acum, pe harta

Dragoș Vodă și Alexandru cel Bun (grup statuar din complexul monumental de la Iași)

continentului apărea un nou stat de care trebuia să se țină seama, cu atât mai mult cu cât încă de la început s-a dovedit a fi o forță politică și militară însemnată, capabilă să se opună celei mai mari puteri existente atunci — Imperiul roman. Puternic în interior și respectat în afară, statul geto-dac centralizat și independent al lui Burebista a promovat încă de la început o politică de apărare, prin toate mijloacele — de la cele diplomatice și pînă la cele militare — a teritoriului său, evidențiindu-se, în același timp, ca un promotor al bunei înțelegeri cu triburile din jur și chiar cu statele puternice ale continentului.

Aceeași politică a fost continuată și de un alt mare rege — Decebal (86—106 e.n.) —, în timpul căruia statul geto-dac a cunoscut epoca sa de maximă înflorire. O dovedesc puternicele fortificații din Transilvania, de la Costești și Blițaru, de la Piatra Roșie și Piatra Craivii, dar mai ales de la Sarmizegetusa, numeroasele monede din întreaga lume antică, cu care statul lui Decebal avea strînse relații comerciale, inscripțiile și mărturiile unor istorici antici despre bogăția, hărnicia și vitejia geto-dacilor. O dovedesc, în egală măsură, imaginile de pe Columna traiană de la Roma sau de pe metopele monumentului de la Adamclisi, care evidențiază, poate cel mai bine, forța unui stat ce a fost capabil să se opună, în repetate rânduri, celei mai puternice armate a epocii, pentru a-și apăra pămîntul ce-l primise moștenire de la strămoși pe care avea datoria de a-l transmite întreg, liber și independent urmașilor.

Organizarea social-politică superioară a poporului geto-dac a avut repercusiuni pozitive însemnate în evoluția procesului de împlinire a celor două civilizații, dacă și romană, și formarea poporului român prin preluarea de către geto-daci a limbii latine, proces finalizat în secolele I—III e.n.

După retragerea administrației și armatei ro-

mane de la nord de Dunăre (sfîrșitul sec. III e.n.), poporul român, rămas în vatra strămoșească, a trebuit, în noile condiții istorice, să-și făurească cadre statale adecvate, capabile să asigure apărarea pămîntului străbun prin angajarea în luptă, în cazul agresiunii străine, a întregului popor.

Acest obiectiv fundamental a stat permanent și în atenția formațiunilor politice succedate în spațiul carpato-danubiano-pontic după retragerea romană: obștile sâțești —, conduse de „oameni buni și bătrîni”, care își aveau originea în organizările social-economice de același tip ale dacilor —, și uniunile de obști sau, după cum le-a denumit marele istoric Nicolae Iorga, „romaniile populare” cu un rol politico-militar însemnat în evoluția poporului român în epoca feudală timpurie. „Avînd mîndria de a reprezenta, înaintea unui domnitor stabilit în vecinătatea lor sau pe însuși teritoriul său, Romaniile, țări de romanitate națională, a căror amintire este perpetuată în numele Romagnei italiene, a romanișilor din Alpi, în acela de Români, românișii din Peninsula Balcanică și din teritoriul vechii Dacii”³, aceste entități statale au exercitat funcții economice, administrative, politice și militare bine conturate, reușind să se opună cu succes atacurilor migratorilor. „Romaniile populare” sau așa-numitele „țări” au cunoscut treptat diferențieri socio-economice, care s-au materializat, începînd cu secolul al VIII-lea, în apariția de forme superioare de organizare socială, economică și politică numite cnezate și voievodate — adevărate așezăminte statale, care au avut în depresiunile intra- și extra-carpatice condiții geografice prielnice apărării în fața năvălitorilor. Astfel, cea mai veche cronică ungară — „Cronica notarului anonim al regelui Bela” — semnalează în Banat și Transilvania asemenea entități statale în secolul al X-lea, conduse de Menu-morut, Glad și Gelu, iar o inscripție din 943 menționează în Dobrogea o formațiune similară aflată sub conducerea jupanului Dimitrie. Alte formațiuni statale asemănătoare existau răspîndite în întreg teritoriul dacic, asigurînd reprezentativitatea politică a poporului român și organizînd efortul lui de apărare în fața agresiunilor străine: în Maramureș și Hateg, în Amlaș și Năsăud, în depresiunea Birsei și Făgăraș, în Vrancea și Mehedinți, în Zarand și Severin, în Cîmpulung Moldovenesc și Lovișteea, în centrul Transilvaniei și în Dobrogea, pe ambele maluri ale fluviului, alcătuiind ceea ce în conștiința poporului român reprezenta „Țara” unică, adică toată întinderea vetrei sale de plămădire.

Procesul istoric obiectiv de constituire a statului feudal centralizat al românilor, început după retragerea administrației romane a fost însă îngreuiat atît de tendințele — prezente, de altminteri, în întreaga Europă — de fărîmîtare feudală, cît, mai ales, de pericolul extern al infiltrării spre regiunile românești a stăpînirii străine, spațiul românesc fiind pus sub presiunile externe exercitate din toate punctele cardinale.

În pofida acestor agresiuni străine repetate ale populațiilor migratoare, poporul român și-a dezvoltat cadrele statale necesare concentrării și aplicării efortului defensiv la scara întregii societăți. „Romaniile populare”, cnezatele și voievodatele asigurînd continuitatea de la statul dac la statele feudale de sine stătătoare.

Un puternic stat feudal românesc constituit în

interiorul arcului carpat, voievodatul Transilvaniei, suporta — la sfârșitul secolului al IX-lea și începutul secolului următor — grele și repetate agresiuni din partea triburilor ungare venite de pe Volga și sedentarizate în această epocă în Cimpia Pannonică. Statul feudal românesc Transilvania era străjuit, la rîndu-i, de salba de „țări” românești înconjurătoare: țara Codrului, voievodatul lui Gelu, țara Vrancei, a Cimpulungului Moldovenesc, a Argeșului, a Severinului, a Loviștei etc.

Existența unui stat puternic în Transilvania — voievodatul —, avînd strînse și durabile legături cu „țările” românești de la sud, est și vest de Carpați a făcut ca agresiunea ungară, desfășurată în decurs de trei secole, să fie stăvilită, conservîndu-se entitatea politică a românilor și a instituțiilor acestora. Voievodatul Transilvaniei, pe deplin consolidat în secolul al IX-lea, și-a menținut statornic caracterul românesc de sine stătător, constituind în perioada următoare un punct de sprijin esențial pentru formarea statelor feudale românești de la sud și est de Carpați.

Sincronismul evident în dezvoltarea politică a poporului român în întregimea lui este demonstrat de amorsarea concomitentă a procesului de cristalizare statală feudală la scara întregului spațiu carpato-danubiano-pontic. Existența voievodatului Transilvaniei n-a fost, așadar, singulară, la sud și est de Carpați nefiind un vid politic, ci, dimpotrivă, în aceste spații românești desfășurîndu-se ascendent procesul constituirii și consolidării — în secolele X—XIII — a voievodatelor și cnezatelor în state puternice. Dar acest curs firesc a fost întîrziat de repetatele invazii ale ultimelor populații migratoare — uzii, pecenegii și cumanii —, precum și de tendința statelor vecine mai puternice de a îngloba teritoriile de la sud și răsărit de Carpați. În pofida agresiunilor repetate, cărora românii le-au făcut față cu succes, grație aplicării în războaiele de apărare a principiului ridicării la arme a întregului popor, moștenit de la înaintașii geto-daci, evoluția politico-socială în aceste regiuni a continuat implacabil, corespunzător necesității obiective de a asigura poporului român cadrul statal dezvoltării sale multilaterale. Nici chiar marea invazie tătară din 1241 — care a trecut ca un uriaș tăvălug de fier și foc peste întregul spațiu românesc, revărsîndu-se mai departe spre Europa centrală — n-a putut stopa această evoluție impusă de înseși imperativele lăuntrice ale existenței istorice a poporului nostru. La numai șase ani de la marea invazie mongolă, „Diploma cavalerilor ioaniți” (1247) menționa existența unor formațiuni politice aflate pe o treaptă superioară de dezvoltare: cnezatele lui Ioan și Farcaș, voievodatele lui Seneslau și Litovoi, situate între Carpați și Dunăre, care s-au opus cu o deosebită forță expansiunii ungare. Ele evidențiază dezvoltarea accentuată a forțelor de producție în interior, statornicirea unor relații de producție bine conturate, reliefîndu-se pregnant tendința lor către unificare politică.

Asemenea voievodatului transilvan, formațiunile de la sud de Carpați s-au împotrivit tendințelor de instituire a dominației străine afișate cu o forță tot mai amenințătoare. Se impunea astfel tot mai mult cristalizarea unui stat unitar și puternic, care să poată face față cu succes primejdiilor externe — ungare și tătare — și care, pe plan intern, să creeze condițiile propice unei dezvoltări economico-so-

ciale libere și prospere. În prima jumătate a secolului al XIV-lea, conducerea unei asemenea acțiuni a fost preluată de voievodul Basarab I (c. 1310—1352). El a adus sub autoritatea sa cnezatele și voievodatele de la sud de Carpați, unindu-le în statul Țării Românești Muntenia, a cărui neatîrnare a fost consolidată prin victoria de la Posada (1330). Aici armatele române au cauzat o severă înfrîngere trupelor ungare invadatoare de sub comanda regelui Carol Robert de Anjou, biruința românească fiind caracterizată de Nicolae Iorga ca „mare și întreagă, rodnică în urmări, fiindcă lupta se dădea în direcția naturală a dezvoltării noastre și a pămîntului nostru ocrotitor pentru ai săi”⁴.

Opera înfăptuită de Basarab I „Întemeietorul” în 1330 a avut o însemnătate uriașă în procesul devenirii istorice românești. Prin ea, statul românesc de la sud de Carpați își consolida pozițiile în interior, unde se creau condiții propice accelerării procesului de dezvoltare economică, socială, politică și culturală. În același timp, cristalizarea statului feudal sub Basarab I și cîștigarea independenței i-au permis să promoveze în relațiile externe o politică proprie, de apărare a teritoriului său, de împotrivire contra invaziilor străine, de afirmare distinctă în rîndul statelor Europei. Apariția la sud de Carpați a unui stat puternic, în plină ascensiune, a constituit un sprijin remarcabil pentru voievodatul Transilvaniei confruntat cu politica expansionistă promovată de regalitatea ungară — și totodată a blocat în stepele nord-pontice înaintarea mongolă, ce se îndrepta vertiginos spre țările din sud-estul Europei. Fiind la întretăierea unor importante drumuri economice, dar și strategice, care legau centrul Europei de Marea Neagră și Peninsula Balcanică, noul stat feudal românesc va polariza atenția tuturor puterilor vremii, care vor încerca, în repetate rînduri, dar fără sorți de izbîndă, să-l cucerească. Statul feudal ctitorit în 1330 de Basarab I „Întemeietorul” a rămas o adevărată stîncă de granit intactă, puternică și neclintită în calea tuturor vicisitudinilor istoriei.

Sigiliul
lui Ștefan cel Mare

În spațiul românesc de la est de lanțul muntos, funcția de centru unificator și-a asumat-o voievodul existent pe valea riului Moldova — de unde și denumirea viitorului stat feudal —, ce cunoscuse, după luptele purtate sub conducerea voievodului Dragoș împotriva mongolilor, o perioadă de consolidare economică, politică și militară. Poziția strategică deosebită, ca și bogățiile acestui teritoriu est-carpatic au atras atenția regalității ungare, ce dorea să-și extindă stăpânirea asupra lui. Sub conducerea voievodului Bogdan (1359—1365), trecut peste Carpați din Maramureș, în urma conflictului avut cu regele Ungariei Ludovic de Anjou, românii din Moldova au reușit să-și consolideze, în iarna anului 1364—1365, independența. Formarea la est de lanțul carpatin pînă la „marea cea mare”, pe străvechiul teritoriu dacic, a statului feudal independent Moldova a reprezentat o altă etapă importantă în evoluția statalității românești. Prin aceasta, se impunea, la scara întregului spațiu carpato-danubiano-pontic, statalitatea românească de același tip, vădîndu-se similitudinea evoluției istorice a poporului nostru, omogenitatea dezvoltării lui unitare.

Și tot în secolul al XIV-lea, în străvechiul pămînt strămoșesc dintre Dunăre și Mare, s-a constituit, sub conducerea lui Dobrotiță, un stat independent românesc care, din 1371, a devenit o importantă forță politică și militară în bazinul vest-pontic și, deopotrivă, în Peninsula Balcanică. El se va reuni după cîțiva ani cu Muntenia.

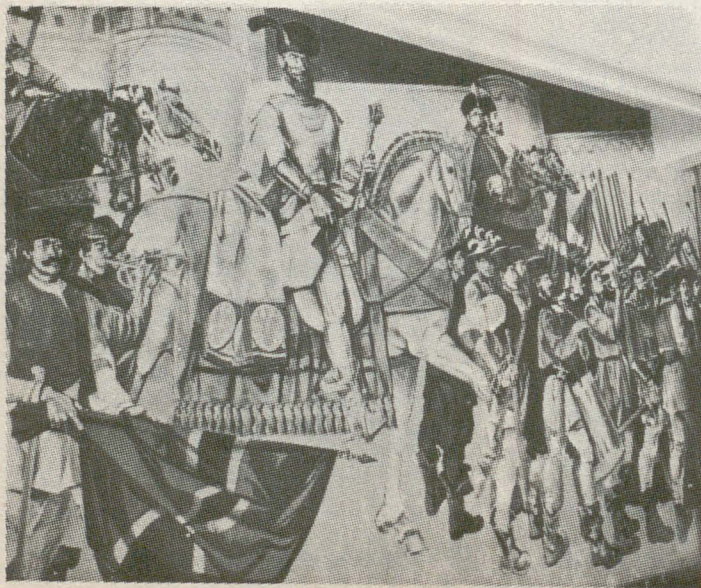
Statalitatea românească medievală se înfățișă astfel unitar, impunînd în chip remarcabil prezența politică a poporului nostru pe harta Europei acelor timpuri. În vecinătatea spațiului românesc se formaseră, de asemenea, state feudale puternice: Ungaria la vest, care va promova neîncetat o politică de expansiune, cu deosebire în Transilvania; la sud țările bulgărești, desființate către sfîrșitul secolului al XIV-lea de Imperiul otoman, care înglobîndu-le se va instala la Dunăre amenințînd Mun-

tenia; în sud-vest Serbia, dispărută și ea curînd sub loviturile armatelor otomane; în nord și est — Polonia, care tinzînd către Marea Neagră va manifesta veleități agresive asupra Moldovei; în sud-est hanatul Hoardei de Aur, inițiatorul unor repetate raiduri prădalnice în teritoriul românesc. A păstra neștirbită libertatea și integritatea vetrei strămoșești, a evita desființarea, datorită puterilor și imperiilor învecinate, a vreunui din statele feudale românești independente au devenit obiective principale ale acțiunii lor politice și militare.

Din secolul al XIV-lea statalitatea românească a intrat într-o nouă și decisivă fază: aceea a luptei în vederea reunirii Transilvaniei, Munteniei și Moldovei, în hotarele fostului stat geto-dac al lui Burebista și Decebal. Efortul pentru apărarea ființei statale, realizat prin concentrarea și coordonarea acțiunii politico-militare a celor trei țări românești a fost un factor fundamental în grăbirea realizării acestui deziderat istoric. Moldova a fost ca un scut în calea expansiunilor dinspre nord și est, după cum Transilvania și Muntenia reprezentau pentru ea o pază împotriva invaziilor dinspre sud și vest. De acum înainte nu va exista moment important în evoluția unui stat românesc ca el să nu se regăsească, într-o formă sau alta, în celelalte. Similitudinile ce decurgeau din însăși existența aceluiași popor, cu aceleași tradiții, cu aceeași limbă, cu aceleași obiceiuri, cu aceleași aspirații, unitatea spațiului românesc ilustrîndu-se în omogenitatea dezvoltării sale istorice.

În secolul al XIV-lea se finaliza, astfel, procesul, continuat sub diferite forme după retragerea aureliană, de constituire a statelor feudale românești pe toată întinderea spațiului carpato-danubiano-pontic. Avînd o îndelungată și strălucită tradiție politico-statală, care urcă în istorie pînă la statul dac independent al lui Burebista și Decebal.

(continuare în pag. 46)

Intrarea
triumfală
a lui
Mihai Viteazul
în Alba Iulia
(detaliu
după o frescă
de Doru Rotaru)

„Îl ciocîrtiră cu iataganele la ceasurile de noapte, cînd fac isprăvi tîlharii...”

Lector univ. dr. G.D. ISCRU

La mijlocul veacului al XV-lea cîndea Bizanțul sub loviturile lui Mahomed al II-lea și de atunci pînă în zorii evului modern mulți greci s-au împrăștiat în Europa, dar mai ales au venit în Țările Române.

Și țara aceasta de la Carpați, Dunăre și Mare „pre toți streinii, pre toți călătorii, pre toți golii și pre toți năpăstuiții i-au primit ca pre însuși fiii săi... hrînindu-i cu piinea sudorii și adăpîndu-i cu însuși pieptul său” — cum va rememora Gheorghe Lazăr mai tîrziu.

După fapta de rezonanță europeană a lui Mihai Viteazul, grecii, în primul rînd, dar și alți balcanici, au văzut în Țările Române și mai mult: speranța renașterii lor politice. Veacul al XVII-lea în țările noastre a cunoscut o masivă imigrare de levanțini. Ca și pînă atunci, mulți au căutat și au găsit printre români un loc de viață demnă și de speranță într-un viitor mai bun, dar destui au început să croiască și alte planuri de căpătuială, în unire cu dregătorii Porții, în dauna poporului român.

În 1631, la București, într-un hrisov celebru, dat în această problemă atît de delicată, oamenii pămîntului atrăseseră încă o dată atenția că aici era țara lor, care accepta, în continuare, să primească pe oricine „*va fi mozavir și să omenească*” pe toți grecii care înțeleg „*să tragă la nevoia țării ca și moștenii locului*”, dar că sînt hotărîți să nu-i mai suferă nici pe aceia care „*amestecă domniile și vind țara fără milă*” sau care „*nu socotesc să umble după obiceiul țării ci strică toate lucrurile bune*”, nici pe călugări care „*au cumpărat mănăstirile de le-au făcut metoașe ca să le ia venitul, să-l scoată de în țeară*”. Urmează decenii de frămîntări și lupte interne, al căror „*agent stimulator*” a fost același tip de „*mozaviri*” despre care vorbea hrisovul din 1631. Țara Românească Muntenia a reușit să revină la stabilitate, cu un

Șerban Cantacuzino și mai ales cu un Constantin Brîncoveanu, dar viața politică a Țării Românești Moldova a rămas în continuare zbuciumată.

La începutul secolului al XVIII-lea, în împrejurări din acelea care copleșesc țări și popoare, au fost instituite, precum se știe, domniile fanariote; urmașii „*mozavirilor*” din veacul al XVII-lea și din cele anterioare puteau fi mulțumiți. Deschiderile spre evul modern, pe care le surprindem în puținele decenii de tihnă ale veacului al XVII-lea, au fost în cea mai mare măsură ștrangulate, și un veac de suferințe fără precedent a cuprins Principatele, veac în care și destui dintre „*mai marii locului*” s-au înțeles cu Fanarul, veac la sfîrșitul căruia mișcarea pămînteană antifanariotă a trebuit să-și dea mîna cu mișcarea mai amplă antiotomană într-un front comun al renașterii naționale.

Evident, aveau dreptate grecii, aveau dreptate sîrbii, bulgarii, albanezii să lupte pentru eliberarea țărilor lor, care suferiseră atît sub ocupație otomană. Pentru toți, Țările Române fuseseră un ajutor statornic și un leagăn al speranțelor.

Legile nescrise ale omeniei și ale ospitalității româniilor le respectaseră atîtea veacuri — și cînd le-a fost mai bine, și cînd au trebuit să-și împartă bucata de piine cu străinul ajuns la nordul Dunării pe drumul nevoii și al speranței...

Ignorînd hotărîrile ultimelor două consfătuiri eteriste, de la Izmail și de la Vostiza — care-i cereau să nu înceapă acțiunea pînă cînd nu se vor încheia pregătirile de luptă și nu va fi asigurat sprijinul Rusiei —, Alexandru Ipsilanti, fiu și nepot de domn fanariot, el însuși dominat de un spirit fanariot (în care intrau aventura și nesocotirea interesului altor popoare), a declanșat în Principate acțiunea de eliberare a Greciei și s-a comportat în aceste țări ale românilor, el și eteriștii săi, ca în

„Domnul Tudor” (pictură de Costin Petrescu)

niște teritorii invadate, datorare să suporte toate urgiile unei invazii. A fost aceasta o aventură politică și militară — cum corect a caracterizat-o profesorul Mircea T. Radu —, aventură care a dus la moarte sigură mulți greci entuziaști și devotați cauzei. Principatele, oamenii pămîntului au trăit suferințe dintre cele mai mari.

Libertatea unui popor nu s-a clădit și nu se clădește pe suferințele și primejdiile pe care să le suporte alte popoare — iată ce n-au putut gîndi Al. Ipsilanti și toți cei care l-au însoțit în conducerea acțiunii eteriste din

Principate. Întrucât Al. Ipsilanti nu a respectat înțelegerea convenită de a trece grabnic Dunărea, „Vremelnica stăpînire” a Țării Românești — desigur, în colaborare cu Tudor, stilul acestuia reieșind din textul documentului — îi scria: *„Dar să încetăm, bunule prinț, să vorbim prin parabole! Timpul ne zorește! Patria noastră era liberă și liniștită... În ea, grecii erau prețuiți, erau fericți, țineau scaunul domnesc. Ea a fost hrănitoare obștească prea iubitoare pentru grecii de orice clasă și rang, și grecii, dacă s-ar fi purtat cu dreptate, trebuiau cel puțin să simtă, să iubească și să lupte pentru pămîntul Daciei, cît și pentru patria lor. ...Cum vor fi judecați ei în toată lumea? Copii nerecunosători care s-au arătat ca străini înverșunați împotriva noii patrii care i-a înfiat, i-a primit cu bunătațe, i-a hrănit, i-a cultivat, le-a dat cîinste și glorie. Ce vom gîndi noi? În întreg poporul? Cum să ne lămurim văzînd că nimic din cele bune, cuprinse în proclamații, nu se îndeplinește? Promițînd că doar vor trece, ei (eteriștii — n.n.) se întăresc pe pămîntul patriei noastre. Disprețuind cîrmuirea legiuită pămînteană, nesocotind poruncile, călcînd sfintele datorii ale găzduirii, cerînd ceea ce e cu neputință de la un popor prea sărac, neauzînd strigătele săracilor asupriți fără milă, într-un cuvînt fac ce vor din țara aceasta, care i-a primit cu bunătațe. În numele lui Dumnezeu! În numele filantropiei! opriți neomenia oamenilor dvs...”*

Iată de ce Tudor Vladimirescu nu i-a deosebit pe eteriști de fanarioți; iată de ce o expresie nobilă — *za vera* — pentru adevăr, pentru lege — a lăsat în limba română un cuvînt cu înțeles peiorativ — *zavergiu*, *zavergii*. Eroul deșteptării noastre nu a fost eterist, n-a încheiat cu căpetenie eteriste vreun legămînt, vreo legătură care să-l oblige față de aceș-

„Tudor Vladimirescu spre Padeș” (desen de Vasile Blendea)

tea în vreun fel și, odată cu intrarea în București, el a risipit prin declarații publice toate bănuielele care mai stăruiseră în acest sens, subliniind poziția sa independentă. Tudor i-a interzis lui Al. Ipsilanti intrarea în Capitala țării, pentru a nu se crea complicații în plus, politice și militare, și i-a cerut continuu să treacă Dunărea cît mai în grabă, pentru a-și elibera țara proprie, așa cum se angajase prin proclamații. Să mai reamintim că eteriștii erau conștienți de la început de poziția independentă a românilor, a liderului acestora — și de aceea l-au pus sub supraveghere la Padeș, apoi au intenționat să-l asasineze — înții la Țîntăreni, a doua oară la București. Convingîndu-se că nu-l vor putea subordona, eteriștii au căutat să-i submineze cît mai mult autoritatea în cadrul „*Adu-nării norodului*” și au ținut cu „*măiestrie*” diabolică, în jurul lui Tudor, un complot, desăvîrșit la Golești, unde liderul român a manifestat slăbiciunea de a nu crede că aceștia pot pune la cale ceva grav împotriva lui, sub „*bagheta*” lui Dimitrie Macedonschi și Hagi Prodan și în înțelegere cu mai vechiul dușman al său, lordache Olimpiotul

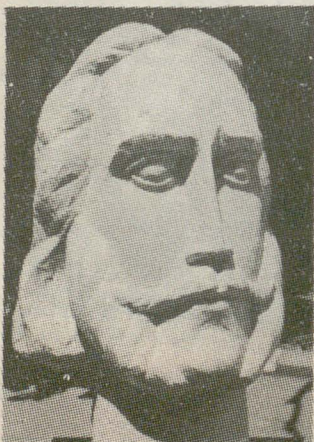
La Tîrgoviște — unde l-au dus pe Tudor complotiștii care l-au ridicat de la Golești — n-a fost vorba de vreo judecată. Nici Al. Ipsilanti și nici alții care-l însoțeau nu aveau dreptul s-o facă și nici n-au făcut-o. L-au asasinat în noaptea de 26 spre 27 mai/7 spre 8 iunie 1821.

„*Vreți să mă omoriți?*” — și-a înfruntat Tudor asasinii. „*Eu nu mă tem de moarte. Eu am înfruntat moartea în mai multe rînduri. Mai înainte de a ridica steagul spre a cere drepturile patriei mele, m-am îmbrăcat cu cămașa morții*”. După alt izvor, le-ar fi reproșat și acestea: „*Hoților și tilharilor, dacă sînteți oameni vrednici, duceți-vă și vă bateți cu turcii și-i scoateți din țară...*”

Țara, țara celor mulți în primul rînd, și-a plîns pe primul ei Domn neincoronat după protocol, dar încoronat în suflete. „*Și cu durere în inimă am auzit și am plîns cînd l-au vîndut pe Tudor... de l-au tăiat noaptea*” — nota un modest popă Ilie de la mănăstirea Butoiu (Dimbovița), apropiat de episcopul Ilarion. „*Și am mers cu părintele Ilarion la mănăstire de am făcut slujbă pentru odihna sufletului. Și plîngea lumea și părintele Ilarion se bătea cu pumnii în piept și da crucea la norod de se-nchina. Și multă jale era pe noi toți. Lară turcii veniră și ei în țară ca să jefuiască și să omoare pe zavergii lui Ipsilant, care acum jefuia fără păcat*”. Neîndoindu-l, „*Tudor Vladimirescu — așa cum apreciază D. Bodin — este unul din stîlpii de lumină și energie ai trecutului, pe care orice nouă cercetare, cu cît e mai științifică, îl crește și mai mult, atît în ierarhia valorilor de altădată cît și în inimile noastre care se-ntorc spre figura și fapta sa ca spre un permanent îndreptar al românității*”.

Marele istoric Nicolae Iorga, deși, în fond, nu l-a înțeles pe Tudor Vladimirescu, i-a apreciat jertfa și nevinovăția și i-a condamnat pe asasini în cuvinte care se constituie în blestem al pămîntului: „*L-au judecat? El nu era om care să răspundă. L-au osîndit? Ce preț putea să aibă osînda de altădată cît și în inimile noastre care se-ntorc spre figura și fapta sa ca spre un permanent îndreptar al românității*”.

Gheorghe Lazăr a elogiat pe marele revoluționar și a înfierat mișeșcul asasinat (bust monumental de Teodor Zamfirescu)

Memorialistul ardent și tenace**

În literatura extraordinar de întinsă și variată, consacrată primei mari conflagrații mondiale a secolului nostru, un loc distinct îl ocupă, fără îndoială, memorialistica. Conducători de state și de guverne, oameni politici, șefi militari, diplomați, medici, ziariști, personalități culturale și artistice sau simpli participanți — bărbați și femei — la dramaticele evenimente care au zguduit omenirea în urmă cu șapte decenii, și-au mărturisit gândurile și au căutat, în același timp, să-și justifice de pe cele mai diferite poziții și sub cele mai diverse unghiuri implicarea în evenimente, atitudinile și acțiunile întreprinse. E adevărat că întotdeauna aceste memorii, unele conținând pagini captivante, au fost și vor fi privite cu un minimum de circumspecție, dar niciodată neglijate. Pentru că autorii sînt și actorii tragediei ce avea să producă transformări așa de profunde nu numai pe harta politică a Europei, dar și în conștiințele oamenilor.

Printre lucrările românești de acest gen, un loc mai aparte, îndeosebi în ceea ce privește aspectele militaro-politice, îl ocupă memoriile¹, rămase în cea mai mare parte inedite, ale lui Vasile Rudeanu (1870—1965) — unul dintre ofițerii români de frunte din prima jumătate a veacului XX, un ofițer

dintr-o veche familie românească, înzestrat cu o remarcabilă inteligență nativă, dublată de o solidă pregătire ostășească și mai ales de un devotament nemărginit față de patria și armata sa. Se poate aprecia că timp de treizeci de ani tot ceea ce s-a întreprins în domeniul înzestrării artileriei și în general al dotării tehnico-materiale a armatei române este legat de numele și activitatea eminentului ofițer. Absolvent al Școlii de Artilerie și Geniu de la Bruxelles, în aprilie 1914 Vasile Rudeanu este avansat la gradul de colonel și numit director superior al armamentului în Ministerul de Război. El este omul pe care, în toamna aceluiași an, curînd după declanșarea războiului, Ion I.C. Brătianu, primul ministru al țării, îl trimitea pentru a sonda terenul în centrul și apusul Europei în vederea pregătirii materiale a armatei române, dar nu numai în aceste probleme. Un excelent tehnician, dar și un ofițer cu un remarcabil simț de orientare politică. Abil negociator, cunosător al mai multor limbi de circulație internațională, avea relații și cunoștințe în diverse cercuri militare și industriale.

Memoriile sale — din care, începînd cu acest număr, vă vom prezenta cîteva episoade ale misiunilor întreprinse cu „ardoare și tenacitate” în anii primului război mondial — prezintă interes prin informațiile date de autor, care vin să îmbogățească și să nuanșeze totodată aspecte ale politicii urmate de „Sfînxul” de la București, cum a fost numit Ionel Brătianu, politică avînd drept țel fundamental realizarea aspirațiilor naționale de făurire a statului na-

* În fotografie, colonelul Rudeanu la manevrele de la Castelnovo (1914).

** Subtitlurile și intervențiile dintre paranteze drepte aparțin redacției și autorului

țional român unitar. Acest prim episod consacrat misiunii întreprinse la sfârșitul anului 1914 în Italia, unde i s-a făcut o primire extraordinară¹, demonstrează legăturile stabilite între cele două foste parteneri ale Puterilor Centrale, care își declaraseră neutralitatea la începutul conflictului și care vor deveni aliate în cadrul larg al Antantei². Amândouă statele având unele interese comune — desăvîrșirea unității lor naționale —, dar și obiective deosebite; ne referim în primul rînd la tendințele expansioniste ale Italiei în Balcani, în timp ce România nu a urmărit decît eliberarea propriilor teritorii aflate sub dominație străină; amîndouă militînd pentru stabilirea unor relații de informare și cooperare politico-militară mai strînse, care să le întărească pozițiile în raport cu blocul Puterilor Centrale. De altfel, împăratul Wilhelm al II-lea al Germaniei declarase încă în septembrie 1914: „cheia pentru o rezolvare fericită a campaniei se află la București”, iar „o declarație de război făcută României va avea neapărat, ca urmare, o declarație similară a Italiei împotriva noastră, ceea ce ar avea drept consecință sfîrșitul ambelor imperii”³.

■ DUMITRU PEDA

„Am plecat la Roma”

În ziua de 17 noiembrie am primit ordinul de plecare în Italia. El însemnă începutul îndelungatelor mele misiuni din timpul primului război mondial în Apus... Alineatul trei al ordinului [primut de la Ion I.C. Brătianu] îmi dădea puteri excepționale și o largă libertate de acțiune. Ceea ce mă surprinse era că ordinul nu vorbea decît de muniții de infanterie, și ceea ce lipsea mai mult era cea de artilerie. Se părea că subsista părerea ce o auzisem spusă lui Brătianu, la 10 noiembrie, că o vom putea fabrica în țară din șinele noastre de căi ferate.

În ajunul plecării, președintele Brătianu îmi remisese schița pe care însemnasese personal revendicările noastre naționale. După ce mi-o dete, îmi ceru să iau notă de ceea ce avea să-mi spună. Am scos din buzunarul tunicii carnetul meu de note zilnice, ce todeauna purtam cu mine, și am ascultat. Brătianu îmi expuse încet, concis, clar, documentat, justificarea revendicărilor indicate pe schiță. Le-am notat cu toată atențiunea, fără a omite un singur cuvînt. După ce termină, îmi zise: „Vezi să nu vadă schița nimeni, decît regele. Să nu o pierzi. La întoarcere mi-o înapoezi”.

L-am asigurat din nou să aibă toată încrederea. Înainte de a pleca i-am atras atențiunea că ordinul ce primisem nu vorbea de muniții de artilerie. „Comandă, răspunse Brătianu, cit vei putea de multă.” [...] În conformitate cu ordinul primit m-am pregătit de plecare în Italia. În după amiaza

zilei de 20 noiembrie am văzut pe baronul [Carlo] Fasciotti, ministrul Italiei din 1911 la București, căruia am comunicat plecarea mea la Roma, împreună cu Valentin Bibescu⁴ și Grigore Filipescu⁵, pentru ca, în numele guvernului și al președintelui nostru de Consiliu, să solicităm de la guvernul italian permisiunea să dăm comenzi de muniții fabricelor italiene și să cumpărăm orice fel de materiale de război aș găsi. Ministrul Fasciotti îmi atrase atențiunea că fabricile italiene fiind foarte ocupate cu nevoile armatei italiene le va fi greu să ia comenzi și de la noi, totuși speră că voi avea unele rezultate favorabile [...]

Am plecat la Roma cu Valentin Bibescu însoțit de doamna Martha Bibescu. Cîteștrei am descins la Grand Hotel. Doamna Martha Bibescu intru-ne, într-o admirabilă armonie, inteligență, demnitate, frumusețe, cultură excepțională, darul vorbirii, amabilitate și o inimă de bună româncă...

Pe Bibescu care se pricepea în chestiunile de aviație, l-am rugat să caute material de aeronautică, camioane automobile și materii prime. M-am dus la legațiunea noastră. Am văzut pe ministrul Ghica⁶ căruia i-am arătat scopul venirii mele la Roma, împreună cu Valentin Bibescu. Ministrul, foarte amabil, mi-a făcut o scurtă expunere asupra politicii externe italiene și pregătirilor de război ce Italia făcea. Tot ceea ce îmi spunea era clar și foarte interesant. Părea comunicativ, dar măsurat. I-am comunicat intențiunea ce aveam de a mă prezenta regelui și președintelui de Consiliu, pentru a obține autorizarea să dau comenzi de muniții fabricelor italiene. Ministrul a tăcut. La plecare, ministrul mi-a spus că își dădea seama de importanța ce avea pentru țară reușita misiunii mele și mi-a făgăduit, cu multă bunăvoință, tot sprijinul său.

Audiența la rege am obținut-o prin generalul șef al casei militare regale, pe care îl cunoșteam bine din 1905, cînd venise la uzinele Krupp, unde atunci-mă găseam, pentru ca să vadă fabricarea noului material de artilerie de cîmp italian. I-am arătat că eram însărcinat de președintele nostru de Consiliu cu o comunicare personală M.S. regelui și l-am rugat să intervină ca să-mi acorde o audiență.

¹ Alte fragmente au fost publicate în revista „Magazin istoric” nr. 8 și 9 din 1983.

² Arhiva BCS Fond Saint-Georges. Pachet CCCXCVI/6. Raport din 18 XI/1 XII 1914.

³ Lilio Cialdea, Italia e Romania nella neutralità, în „Studi italiani”, I, București, 1934; Șerban Rădulescu-Zoner, Convergences des relations roumano-italiennes à la veille de la première guerre mondiale, în Rassegna storica del Risorgimento, LXI, 1974, fasc. III.

⁴ 1918 la români. Desăvîrșirea unității naționale statale a poporului român. Documente externe 1879—1916, București, 1983, p. 477.

⁵ George Valentin Bibescu (1880—1941), nepotul domnitorului Gheorghe Bibescu.

⁶ Grigore Filipescu (1886—1938), fiul liderului conservator Nicolae Filipescu, avocat și om politic conservator, partizan al alianței cu Antanta.

⁷ Dimitrie I. Ghica (1875—1967), ministrul României la Roma în tre 1913 și 1917.

MIRCEA CEL MARE

și „oastea cea mare“

Elemente de strategie și tactică în lupta întregului popor

Colonel dr. GHEORGHE TUDOR

Ceea ce definește și ne apropie remarcabila personalitate a lui Mircea cel Mare, acum, la împlinirea a șase secole de la urcarea pe tronul Țării Românești Muntenia și într-un sens mai larg al tuturor românilor, este opera istorică pe care a înfăptuit-o cu știință și conștiință, lupta sa fără preget pentru apărarea ființei etnice a poporului român, a neamului și statalității sale.

În îndeplinirea destinului său istoric, Mircea cel Mare — cel Bătrîn sau cel Bun, cum mai era denumit — a dat o nouă strălucire gândirii și artei noastre militare, readucând în actualitate vremurile de nepieritoare glorie ale lui Dromichete, Burebista, Deceneu, Decebal, Menumorut, Glad, Gelu, Basarab întemeietorul. Din tezaurul de gândire și artă militară ce ni l-a lăsat marele om de stat și neîn-

trecut comandant de oaste, vom pune în atenție felul în care a conceput și realizat organizarea militară a țării și trăsăturile esențiale ale doctrinei sale cu privire la apărarea patriei cu participarea întregului popor, pentru că Mircea „se impusese încă de la începuturile domniei sale ca unul dintre cei mai activi comandanți de oști și ca un remarcabil om politic în rezistența față de noii cuceritori musulmani“.

Examineate istoric, politica și doctrina militară, elaborate și aplicate cu perseverență de marele voievod al românilor aveau ca „obiectiv fundamental apărarea cu orice sacrificiu a gliei, a vieții lor pașnice care le asigura o existență liniștită și îndestulătoare“. De aceea, ca și la daci se proceda la o „periodică ridicare în masă a popula-

Mircea cel Mare (detaliu din fresca de la Cozia — ctitorie a ilustrului voievod)

Crîncena înclăștare de la Rovine (pictură)

fiei țărănești³. Astfel, armata era în fapt „o ridicare în masă a populației⁴”, deoarece „atunci cînd era vorba de apărarea statului luau armele toți cei care erau în stare să le poarte”.

În stadiul actual al cercetărilor, se consideră că cea dintîi mențiune documentară, în evul mediu românesc, privind „oastea cea mare” o constituie un act emis de Vlaicu Vodă în anul 1374 pentru ctitoria Vodița și prin care satul Jidovștița „este slobod de toate dările și muncile domnești și de oaste și cu totul obhabă⁵”. Ținînd seamă de noile condiții istorice care impuneau Țării Românești Muntenia pentru a-și apăra ființa și independența să lupte pe mai multe fronturi — dintre care cel de sud, opus otomanilor, era în acel moment principal —, Mircea introduce obligativitatea tuturor de a participa la oaste. Reiese cu prisosință acest lucru din documentul prin care el a scutit pe locuitorii satului Ciulnița, al mănăstirii Snagov: de slujbe și dări, „afară de singură oastea cea mare să se ridice pentru domnia mea⁶”. Prin urmare, alcătuirea și participarea oastei celei mari la războiul de apărare nu era un act spontan și neorganizat, ci clar statuat. Sint realități care l-au determinat pe Nicolae Iorga să conchidă: „cea mai veche alcătuire obștească a românilor se reazemă pe datoria de a lupta a tuturor⁷”. Obligatorietatea slujbei militare începea din momentul în care orice bărbat „putea mîinii o coasă, un topor, o sulită, o praștie sau un arc⁸” și dura „atîta vreme cît puterile fizice îi îngăduiau să o facă...¹⁰”. Constituind oastea cea mare ca doctrină și practică, Mircea cel Mare a imprimat o nouă factură sistemului militar, de o complexitate și elasticitate fără precedent, care concretiza politica domitorului subsumată țelului strategic fundamental al tuturor domnilor Țărilor Românești de a apăra integritatea și independența țării, de a riposta și zdrobi cu toate mijloacele orice invadator¹¹.

Situația geopolitică a țării — cu deosebire pe frontul de sud, agravată atît prin transformarea Bulgariei în pașalic și atingerea alinamentului Dunării de către Imperiul otoman care va deveni vreme de sute de ani vecinul țărilor române, cît și ca urmare a creării de cealaltă parte a Dunării a unui „stat total turcesc în plină agresivitate¹²”, — l-a obligat pe Mircea să elaboreze un amplu și cutedător program de consolidare și apărare a țării sale. În context, a acordat o atenție deosebită creșterii puterii militare, apelînd cu deplină încredere la țărănimă, care constituia baza socială și organizatorică a armatei sale. El „adunase oastea țării sale”, scrie o cronică turcească, și „strîngîndu-i pe călăreții și pedestrașii săi, le dăduse arme și unelte, încît îi umpluse de arme”. Asemenea lui Burebista — desigur la altă scară și în alte condiții istorice — Mircea a întreprins acțiuni de anvergură pentru accentuarea procesului de consolidare a statului, prin unificarea unor noi teritorii românești, inclusiv cele de la Pontul Euxin, de la gurile Dunării și din nordul acestora, așa încît Nicolae Iorga era îndreptățit să exclare că „Întînsa, felurita, bogata, mareașă și fericita Țară Românească își avea fruntea de stîncă în munte, pe care străinii îl numesc Carpatul, dar care pentru noi n-a avut nevoie de alt nume pentru că e singurul munte al nostru. Piciorarele i se scaldă în Dunărea largă, spre care curge toată viața rîurilor noastre¹³”.

Gîndirea și arta militară a lui Mircea cel Mare, pe care Leunclavius îl caracteriza, drept „cel mai viteaz și mai

ager” dintre principii creștini, s-au impus prin concordanța dintre politică și strategie, prin unitatea de concepție în plan politico-strategic, prin stabilirea la nivelul instanțelor supreme a anumitor urgențe și priorități în organizarea și desfășurarea campaniilor, în proporționarea riguroasă a scopului cu mijloacele, asigurarea libertății de acțiune pentru fiecare campanie în parte, realizarea surprinderii, aplicarea formelor de manevră specifice timpului, în funcție de valoarea și disponerea forțelor adverse, de condițiile spațiului fizico-geografic etc.

Desfășurarea acțiunilor de luptă este de natură să pună în relief oportunitatea și eficiența strategiei și tacticii războiului întregului popor. În confruntarea cu Baiazid, dată fiind superioritatea numerică a forțelor acestuia, Mircea a recurs în prima campanie a războiului la apărarea strategică și manevra strategică în retragere. Ilustrul comandant a conceput și desfășurat manevra în retragere numai cu o parte din efectivele existente (aproximativ 1/3 sau 1/4 din forțe), îndeosebi de cavalerie, cărora le reveneau însă misiuni de o mare responsabilitate. Ocupînd de la început, „cu gînd de retragere”, poziții și alinamente favorabile de teren, situate pe direcțiile de înaintare a armatelor otomane, la Dunăre, trupele române se angajau în ample acțiuni de hărțuire, combinate cu distrugerii pe direcțiile principale, concomitent cu intensificarea măsurilor de cercetare pentru a stabili cu cît mai multă precizie natura și valoarea inamicului, principalele axe de mișcare a grosului forțelor acestuia, precum și a detașamentelor destinate să completeze asigurarea materială a campaniei, informațiile obținute fiind transmise cu oportunitate prin agenți călări pentru a se putea lua măsurile necesare în vederea angajării bătăliei generale.

Trupele din „primul eșalon strategic”, alcătuite îndeosebi din elemente de cavalerie, din cete ale boierilor și ale țărănimii din zona supusă invaziei în acel moment, valorificînd datele obținute, duceau lupte pentru a provoca inamicului pierderi importante și a-i încetini înaintarea. În timpul campaniei duse împotriva armatei otomane conduse de Baiazid, Mircea cel Mare, deși își avea forțele principale concentrate, nu a angajat bătălia generală de la început, ci i-a hărțuit continuu pe otomani. „În ziua aceea, scrie același cronicar pe nume Ibn i Kemal, s-au agitat de dimineață pînă seara /.../ dar cele două oștiri nu și-au întors fețele”. Un alt cronicar scrie că „Ținîndu-se pe urma lui Baiazid, se lupta, (Mircea — n.n.) într-una cu dînsul în chip strălucit. Și se zice că armata (otomană — n.n.) fiind în cale, se ținea strîns în urma ei, punînd-o la mare suferință și o aducea la situații grele și nu înceta să-i facă stricăciune¹⁴”.

Nu trebuie să ne apară ca un paradox faptul că chiar și în timpul primei campanii comandamentul lui Mircea a executat urmărirea paralelă a armatelor invadatoare, căuțînd însă ca în final să le devanseze pe comunicații sau direcții mai scurte în vederea întîmpinării lor în locul ales și momentul voit, modalitate de acțiune care ignoră toate canoanele artei militare a acelor timpuri. Referindu-se la luptele duse împotriva lui Baiazid, cronicarul bizantin Chalcocondilas relatea: „Urmărea și el (Mircea — n.n.) armata lui Baiazid prin pădurile țării, care sînt numeroase și de peste tot înconjoară țara, așa că nu e accesibilă vrăjmașilor și este anevoie de cuprins. Și urmărind armata, făcea fapte însemnate, luptîndu-se chiar dacă un

detașament al inamicului, rupându-se de grosul armatei, mergea în vreo parte a țării după hrană ori după prindere de vite. Pe cînd armata (turcă) înainta, el o strîmțora foarte rău și o primejduia și nu-i dădea răgaz, distrugînd-o"¹⁵.

A doua campanie — al cărei conținut principal îl constituia bătălia generală, care era considerată rezultatul firesc al combinațiilor strategice, elementul esențial, miezul întregii campanii, actul în cadrul căruia erau zdrobite gruparea principală sau grupările de forțe ale inamicului — a fost de scurtă durată. După un ansamblu de acțiuni, alcătuind o elastică și dinamică apărare strategică, în cursul căreia dușmanul a suferit pierderi însemnate, s-a ajuns la bătălia al cărei loc voievodul Țării Românești l-a ales, cu abilitatea-i caracteristică, pe Argeș, la sud de Pitești. La „*Rovine*, scrie Nicolae Iorga, ieși înainte Mircea, și birui"¹⁶. În lucrarea de solidă informație științifică intitulată „*Istoria turcilor*”, se arată explicit că în perioada următoare s-au făcut eforturi de a găsi „o soluție în criza care se ivise în raporturile turco-române, sultanul fiind hotărît să reia ofensiva mai mult din pricina eșuării primei sale campanii în nordul Dunării"¹⁷.

Sub raportul gândirii și artei militare a lui Mircea cel Mare, este întru totul actuală reflecția lui P.P. Panaitescu potrivit căreia „*Studiile de istorie militară românească nu au adîncit epoca de la începutul formării principatelor noastre, Moldova și Țara Românească, deși în această perioadă cade (este — n.r.) domnia... lui Mircea cel Bătrîn. Acest domnitor a purtat, lucru rar în istoria noastră, și războaie ofensive, de aceea studiul armatei lui Mircea este un subiect deosebit de interesant*”¹⁸. Pentru că „*Așezați unde sîntem, în bătaia tuturor vînturilor, ca și cum ni-ar fi fost menirea să stăm de strajă în fața și împotriva celor mai sălbatece vijelii, toată viața noastră de aproape două mii de ani n-a fost decît o trîntă cu primejdia. Am biruit adesea, dar cea mai mare birușă e că avem, în ciuda tuturor, un pămînt și un steag pe care ai noștri au fost vrednici să le apere*”¹⁹. Este relevant faptul că asemenea lui Decebal și altor conducători ai Daciei — care din momentul cînd Roma a ocupat teritoriile poporului geto-dac de la sud de Dunăre n-au conținut a duce lupta pentru eliberarea lor, apoi pentru dezorganizarea bazei de operații din aceeași zonă, prin executarea frecventă, mai ales în perioadele în care gheața lega printr-un veritabil pod ambele maluri ale fluviului, de „incursiuni” cu grupări puternice de forțe — șefii de state și conducători de oaste români au răspuns prin riposte ofensive la instaurarea puterii otomane în Balcani.

Executată pe o adîncime apreciabilă, într-un moment în care sultanul era ocupat pe frontul anatolian, marcată și de traversarea a două alinamente de valoare strategică, Dunărea și Munții Balcani, această ofensivă a românilor în teritorii care se circumscriu ariei de formare a poporului nostru — pentru că „*Neamul românesc... s-a format în același timp, de ambele părți ale Dunării care n-a fost un fluviu despărțitor de neam ci, din contră, o punte de legătură pentru același neam*”²⁰, ceea ce a facilitat înaintarea fără teamă că spatele și flancurile grupării de forțe vor fi periclitare, — a fost preluul unor conflicte care au durat sute de ani, au pus probleme instanțelor strategice ale Semilunii și au stimulat lupta popoarelor asprute de aceasta. Între alte și alte exemple, este demn de mențio-

nat faptul că „*Noua ofensivă românească* (numită în unele cronici turcești „*torentul*” lui Mircea cel Mare — n.n.) pînă la sud de *Karınovası* îl silește pe sultanul *Baiazid* (1389-1402) să procedeze la o înțelegere cu principele de *Karaman*, pentru a trece îndată în Europa, pornind una din primele expediții de mari proporții împotriva Țării Românești”²¹.

Ajunsă pe culmile expresiei politico-strategice în epoca lui Mircea cel Mare, gîndirea și arta militară românească privind organizarea și desfășurarea războiului întregului popor s-au constituit într-un factor de mare mîrie a eforturilor făcute de poporul român, la scara întregului spațiu carpato-danubiano-pontic, pentru a-și apăra ființa, vatra ancestrală și neamîmarea. Prin tot ceea ce a făcut și a reprezentat, Mircea a intrat în galeria marilor conducători de state și de oști români. Azi, acordăm eroilor ceea ce li se cuvine — omagiul nostru. „*În împrejurări istorice neîncăpuit de grele, în lupta împotriva dominației străine, arată tovarășii Nicolae Ceaușescu, în fruntea poporului din cele trei principate românești au stat domnitori-eroi ca Mircea cel Bătrîn — în Muntenia, Ștefan cel Mare — în Moldova, Ioan de Hunedoara — în Transilvania*”.

¹ Aurel Decei, *Istoria Imperiului otoman pînă la 1656*, București, 1978, p. 62.

² General-maior dr. Ilie Ceaușescu, *Războiul întregului popor pentru apărarea patriei la români*. Din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre, București, 1980, p. 22.

³ Vasile Părvan, *Getica*, București, 1926, p. 150.

⁴ General Radu Rosetti, *Istoria artei militare a românilor, pînă la mijlocul veacului al XVII-lea*, București, 1947, p. 35.

⁵ Ion Horațiu Crișan, *Începutul organizării statale și ostășești la geto-daci, în „File din istoria militară a poporului român”*, vol. 11, București, 1983, p. 14.

⁶ Documenta Romaniae Historica, B, Țara Românească, vol. I, București, p. 18.

⁷ D.R.H., B, vol. I, p. 74.

⁸ Nicolae Iorga, *Istoria armatei românești, vol. I (pînă la 1599)*, ediția a II-a, București, 1929, p. 45.

⁹ General Radu Rosetti, op. cit., p. 77.

¹⁰ Ibidem, p. 78.

¹¹ Istoria militară a poporului român, vol. II, 1986, p. 151.

¹² G. Popa-Lisseanu, *Izvoarele istoriei românilor*, vol. XV, București, 1939, p. 17.

¹³ Nicolae Iorga, *Istoria lui Ștefan cel Mare*, București, 1978, p. 9.

¹⁴ Laonic Chalcocondil, *Expuneri istorice*, ediția V. Grecu, p. 63-64.

¹⁵ Laonic Chalcocondil, op. cit., p. 64.

¹⁶ Nicolae Iorga, op. cit., p. 88.

¹⁷ Mustafa Ali Mehmed, *Istoria turcilor*, București, 1976, p. 127.

¹⁸ P.P. Panaitescu, *Armata lui Mircea cel Bătrîn*, București, 1942, p. 3.

¹⁹ Nicolae Iorga, *Ultimele, Craiova*, 1978, p. 158.

²⁰ G. Popa-Lisseanu, op. cit., p. 17.

²¹ Mustafa Ali Mehmed, op. cit., p. 125.

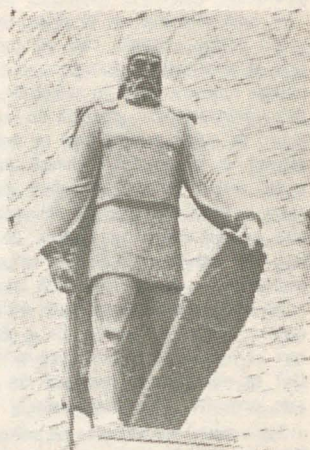

STROE BUZESCU (n. sec. XVI — m. 2 octombrie 1602). Fiu al marelui armaș Radu Buzescu, Stroe Buzescu aparținea prin naștere marii boierimi muntene, fapt care i-a permis să primească, potrivit obiceiurilor timpului, o educație aleasă și o bună pregătire militară. Legăturile de rudenie și interese l-au apropiat de Mihai Viteazul, pe care l-a însoțit — după declanșarea conflictului dintre ultimul și Alexandru Vodă, domnul Munteniei — în pribegie în Transilvania, apoi la Constantinopol. După ce Poarta i-a recunoscut lui Mihai domnia, pentru consolidarea situației, voievodul proaspăt investit l-a trimis pe Stroe Buzescu înaintea sa în țară. Ca răsplătă a credinței sale, Mihai l-a numit mare agă și l-a inclus în statul domnesc (26 martie 1594). Ulterior, domnitorul l-a trimis în Moldova la Aron Vodă pentru pregătirea alianței antiotomane a celor două țări române. Numit de voievod mare stolnic (13 decembrie 1594), Stroe a participat alături de frații săi, Radu și Preda Buzescu, la pregătirea și declanșarea războiului antiotoman condus de Mihai Viteazul pentru redobîndirea deplinei independențe a Munteniei. Stroe Buzescu a dovedit, pe lângă curaj personal, reale calități de comandant militar în timpul luptelor desfășurate în iarna și primăvara lui 1595 împotriva oștilor turco-tătare care invadaseră țara în vederea înlocuirii lui Mihai cu un domn supus Porții otomane. Ulterior, a fost trimis

în Transilvania la curtea principelui Sigismund Bathory, pentru a solicita ajutor în oameni și bani în vederea înfruntării de mari proporții cu Poarta la care Mihai era legitim îndreptățit să se aștepte. Stroe Buzescu s-a remarcat în continuare ca un apropiat tovarăș de arme al domnitorului, pe care l-a însoțit în expedițiile sale de la sud de Dunăre declanșate după victoriile de la Călugăreni și Giurgiu (1595). Grație intervenției oportune a lui Stroe și Preda Buzescu, a fost salvată viața lui Mihai în timpul luptei de la Vidin (septembrie 1598). Laolaltă, Buzeștii și alți mari boieri declanșează, în 1601, o răscoală îndreptată împotriva lui Simion Movilă, pus domn de poloni în 1600. După moartea tragică a lui Mihai Viteazul la Turda, Stroe a fost solicitat de boieri să ocupe tronul, dar a preterat să-l sprijine pe Radu Șerban, pe care-l reprezintă cu credință și folos la curtea împăratului de la Viena (1602). Domnitorul Radu Șerban l-a numit mare stolnic (12 august 1602). În timpul luptei cu tătarii de la Ogretin (13 septembrie 1602), Stroe a fost grav rănit. Moare, de pe urma rănii, la 2 octombrie 1602. Prin originea sa, Stroe Buzescu, ca mare boier, avea deschise toate căile pentru ocuparea înalțelor dregătorii, iar prin însușirile sale de bun diplomat și valoros luptător și-a onorat integral înaltele funcții civile și militare pe care le-a ocupat, motive pentru care rămîne o personalitate a istoriei românilor.

BABA NOVAC (n. 1530? — m. 05 februarie 1601). În privința originii și datei nașterii lui Baba Novac mai persistă unele incertitudini. Totuși, mai demne de crezare sînt relațiile lui Szamosközy și Spontoni, contemporani ai eroului. Potrivit acestor izvoare, Baba Novac s-a născut în jurul anului 1530, în satul Poreci, lângă Dunăre, aproape de cetatea Semendriei.

Împilarea și sărăcia la care era supusă populația Serbiei de către stăpînirea otomană l-au indignat, făcîndu-l să ia calea haiduciei. Instalată inițial cu haiducii săi în Munții Romanii, din Bosnia, Baba Novac a hărțuit timp de cîteva decenii garnizoanele otomane din zonă, aceasta i-a atras multă simpatie în rîndul populației, care l-a ajutat cu hrană, ascunzători și cu știri despre mișcările otomanilor. Luptător curajos, înregistrat cu o impresionantă forță fi-

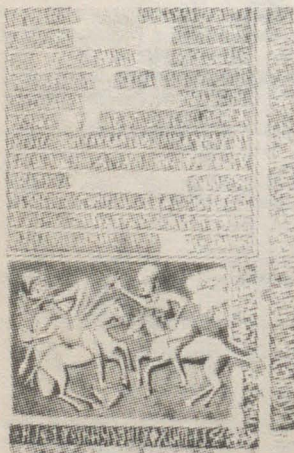

Statuia lui Baba Novac (municipiul Cluj-Napoca)

zică și abilitate în minuirea armelor, Baba Novac a etalat pe cîmpul de luptă excepționale calități de organizator și comandant. Anii de luptă împotriva otomanilor l-au transformat într-un bun cîșcătător al modului de-a lupta al oștirilor Porții, pe care — în ciuda evidentei disproporții între puținătatea efectivelor proprii și marele număr al dușmanilor — le-a învins și nimicit, organizînd iscusite manevre de hărțuială, atacuri prin surprindere, ambuscade și îndrăznețe incursiuni. În aceste condiții, începînd cu 1594 apare ca logică și legitimă înrolarea lui în oștirea lui Mihai, după declanșarea de către viteazul voievod a războiului antiotoman. Acestui crez al luptei pentru libertate, Baba Novac îi va dedica, după 1594, întreaga sa energie și iscusință de luptător și căpetenie, rămîndu-i credincios lui Mihai pînă în clipa morții. Înregistrat de izvoarele de epocă ca iscusit luptător în oastea munteană după Călugăreni (13/23 august 1595), împreună cu detașamentul său, Baba Novac s-a bucurat rapid de stima și încrederea voievodului, fiind numit comandant al trupelor de haiduci călări și pedestri.

■ Căpitan
DAN RĂDULESCU

(continuare în pag. 38)

Piatra de pe mormîntul viteazului căpitan Stroe Buzescu (detaliu)

Mari comandanți de oști

RADU DE LA AFUMAȚI CEL VITEAZ
(n.? — m. 2 ianuarie 1529)

Domn al Țării Românești Muntenia (februarie—aprilie, iunie—august, octombrie—decembrie 1522 și ianuarie—mai, decembrie 1524, 1525—1529). Fiu al domnului Radu cel Mare (1495—1508). Radu de la Afumați a urcat pe tron într-un moment în care contextul european era dominat de marșul sultanului Süleyman Kanuni către Buda și Viena, marș ce implica pentru țară pericolul pierderii identității statale. Pe plan local, amenințarea otomană și-a găsit întruchiparea în tentativa beiiului de Nicopol, Mehmet, de a instala o administrație proprie la nord de Dunăre. În astfel de condiții, singura soluție era rezistența armată, iar Radu era alesul țării și al istoriei pentru a conduce lupta antiotomană în aceste clipe decisive. În februarie 1522, oastea română comandată de el a obținut un prim succes, înfrângând trupele lui Mehmet-bei în înfruntarea de la Glubavi. Beiiul de Nicopol avea să revină — după o scurtă perioadă necesară pentru refacerea forțelor — și, cu toată vitejia dovedită de osteneii munteni în luptele de la Ștefeni, Clejani, Ciocănești, București, Tirgoviște și de pe riul Argeșel, Radu a fost nevoit, în aprilie 1522, să treacă munții în Transilvania. În alianță cu Ioan Zapolya, voievodul Transilvaniei, Radu a pregătit campania de revenire pe tron și reluarea luptei împotriva turcilor. În iunie 1522, o numeroasă și bine organizată oaste munteano-transilvană, avându-i în frunte pe Radu și Ioan Zapolya, a trecut Carpații în Muntenia, silind pe turci să cedeze teritoriile cucerite. Prin măsuri energice, într-un scurt interval, domnul a izbăvit țara de autoritățile turcești instalate de Mehmet-bei. Însă nu i-a fost dat țării să se bucure prea mult de liniște, pentru că, după puțin timp, Mehmet-bei a trecut din nou Dunărea. Dar după o primă confruntare nedecisă (la Alimănești), agresorul a fost lovit napraznic la Grumazi. Bătălia de la Grumazi, strălucită biruință obținută în urma unei aprige înclăștrări ce a durat o zi întreagă, va rămâne în memoria neamului drept „cel mai iute și cel mai virtos din toate războaiele” purtate de Radu — așa cum stă scris pe piatra lui de mormint de la Curtea de Argeș. Încercând să exploateze la maximum victoria de la Grumazi, oastea lui Radu a trecut Dunărea și a atacat garnizoanele tur-

Radu de la Afumați (reproducere după o pictură de la Curtea de Argeș)

Mihnea al III-lea.

ceștind de la Nicopol și Șistov. Era prima dată de la Vlad Tepeș și Ștefan cel Mare când o oștire românească prelua inițiativa la Dunăre, împotriva Înaltei Porți. Pentru a redresa o situație ce tindea să-i scape de sub control, Mehmet-bei nu a pregetat să întreprindă o nouă incursiune pe malul stîng al Dunării, în august 1522. Respins, de efective superioare, în bătălia de la Gherghița (august 1522) Radu a încercat să reziste turcilor la București și Slatina. Refugiindu-se la Brașov, a pregătit o nouă armată (30 000 ostași), cu care a traversat munții prin Pasul Bran, beneficiind din nou de sprijinul lui Ioan Zapolya. După ce a ieșit biruitor în ciocnirile cu detașamentele inamice care încercau să-i interzică ieșirea din munți (octombrie 1522), domnitorul și oastea au recuperat te-

ritoriul pierdut, iar cavaleria, lansată în urmărire, a provocat turcilor o grea înfrângere la Dridu (noiembrie 1522). În urma acestei noi izbînzii a lui Radu de la Afumați, Mehmet a acceptat armistițiul în 1523, dar a susținut înscăunarea lui Vladislav al III-lea, ca o contrapondere pentru erolul luptelor din 1522. Radu a reluat însă tronul — inițial la Tirgoviște (septembrie 1524), în condițiile deteriorării raporturilor dintre noul domn și vîrfurile boierimii locale, Vladislav fiind pe deplin înlăturat din scaun în vara anului 1525. Concomitent, Radu a dobîndit din partea sultanului recunoașterea legitimității domniei sale, ceea ce risipea pentru un timp primejdia ca țara să fie înglobată Imperiului otoman. Deși obținuse pentru Muntenia pacea și conservarea existenței de sine stătătoare, Radu nu a abandonat ideea reluării luptelor pentru neafîrnare. În urma victoriei otomane de la Mohács (1526) și a prăbușirii regatului Ungariei, domnul a strîns legăturile cu Transilvania și a încercat să obțină ajutor din partea Habsburgilor. În 1527, Radu l-a primit pe Ștefan Gliocic, solul de taină al imperialilor, prin intermediul căruia s-a angajat să se ridice împotriva otomanilor atunci cînd trupele romano-germane vor porni ofensiva în fostul regat al Ungariei și în Transilvania. În acest sens, Tranquillo Andronico, diplomat dalmatin, consemna în 1528 că „Radu este departe de a voi să îplinească porunca turcilor (...) și s-a unit cu regele Ferdinand”. Dușmănit de otomani și de o parte a boierimii, domnul a fost asasinat de un grup de complotiști la Rimnicu-Vilcea. Sfîrșit tragic și nemeritat pentru cel care a dat piept cu vrăjmașul în douăzeci de bătălii sau, cum grăiește însuși Radu „multe războaie apărînd, citeodată fiind gonit și citeodată gonind” pe turci, pentru a menține integritatea statală a Munteniei, grav amenințată de expansiunea otomană. În purtarea războaielor sale de apărare, Radu s-a bazat pe ridicarea la arme a oștirii de țară și pe sprijinul transilvan. De asemenea, a folosit cu iscusință cadrul geografic propice oferit de zona subcarpatică și de reșidutul Carpaților. Operațiunile militare executate de el au cunoscut forme variate: expediții „fulger”, lupte de hărțuială, de întîlnire și de urmărire, executate cu grupări de forțe mobile la nord și la sud de Dunăre. Conducător de oști de o indiscutabilă valoare, el a avut și înțelepciunea de a desăvîrși pe cale politico-diplomatică

țelul principal pe care-l urmărise la declanșarea rezistenței armate: salvagardarea ființei de stat a Munteniei. „El a fost numit după moarte Radu cel Viteaz — scrie A.D. Xenopol — supranume ce i se cuvine cu dreptul după crîncenele lui lupte cu turcii prin care a scăpat țara lui d-a fi prefăcută în pașalic.”

MIHNEA AL III-lea (n.? — m. aprilie 1660, Satu Mare), domn al Țării Românești Muntenia (1658—1659). Mihnea — care pretindea că este fiu al domnului Radu Mihnea — a fost înscăunat în Muntenia de către Înalta Poartă după mazierea lui Constantin Șerban, devenit indezirabil prin adăruarea sa la frontul comun alcătuit de cele trei țări române în fața noului val otoman. Abia urcat pe tron, departe de a face jocul protegutorilor săi de pînă atunci, Mihnea s-a declarat adept al idealurilor de unitate națională înscrise mai înainte pe stindardul de luptă al lui Mihai Viteazul. Atît de arzătoare era dorința sa de a se ridica la nivelul marelui său înaintaș, încît nu va pregeta să adopte chiar titulatura de „Mihail voievod”. Primele sale acțiuni din 1658 atestă însă, deopotrivă, și voința fermă de a da viață crezului său politic. Astfel, în această perioadă Mihnea intenționa să atace trupele turco-tătare care se îndreptau spre Podișul Transilvan pentru a înfrînge rezistența

princului Gheorghe Rakoczi al II-lea. Avea și efectivele și mijloacele necesare susținerii acestei lupte — între care și cele peste 50 de tunuri preluate de la pașa din Silistra —, dar acțiunea nu a putut prinde contur datorită împotrivirii unei fracțiuni a boierilor munteni și astfel mare parte din Transilvania a fost trecută de otomani prin foc și sabie. Deplîngînd soarta țării române de peste munți, el nu a abdicat de la planurile sale inițiale, hotărît fiind — după mărturia „Letopiseșului cantacuzinesc” — „ca să taie pe turci și să ridice arma asupra turcilor”. În lunile următoare, începe să capete consistență o alianță formată din Mihnea, Gheorghe Rakoczi al II-lea și Constantin Șerban, al cărei țel fundamental îl constituia lupta comună a Munteniei, Moldovei și Transilvaniei împotriva noilor pretenții otomane. Declanșarea acțiunilor planificate de cei trei a avut loc în vara anului 1659, după ce în prealabil Mihnea a suprimat pe toți adversarii interni ai politicii sale de independență față de Poartă. În fruntea oștenilor săi, domnitorul s-a angajat într-un raid-surpriză asupra garnizoanelor otomane de pe malul stîng al Dunării: Orșova, Mehadia, Turnu, Giurgiu și Brăila. Apoi a trecut la sud de fluviu și a lovit prin surprindere Nicolop, Rusciuk, Silistra (unde a fost rănit însuși pașa de Si-

listra) și Hirșova, într-o incursiune energetică, provocînd grele pierderi trupelor otomane. În noiembrie 1659, oștile aliate au impus, prin luptă, pe scaunul Moldovei pe Constantin Șerban, frontul comun antiotoman al celor trei țări române fiind în acest mod pe deplin constituit. Evident, o astfel de turnură a evenimentelor nu intra în socotelile Înaltei Porți, care a intervenit imediat cu forțele dislocate la Silistra și Giurgiu. Sorții de izbîndă îi sint, însă, favorabili lui Mihnea, care a cîștigat în noiembrie 1659 două victorii de prestigiu, la Frătești și Călugăreni. În acest rîstimp, însă, în Moldova oastea lui Constantin Șerban a fost copleșită de trupe turco-tătare, a căror apariție surprinzătoare în șesul muntean va determina și refugiarea lui Mihnea în Transilvania. Domnitorul a murit după numai un an la Satu Mare, lăsînd amintirea unui conducător militar foarte energic și abil, dedicat întrutotul — sub înconfundabila efigie a Viteazului — luptei pentru libertate și libertate națională. Exact așa cum spunea însuși Mihnea într-o scrisoare către Gheorghe Rakoczi al II-lea: „mulți principii creștini nu au făcut cîte am făcut noi în atît de puțin timp”.

■ ADRIAN PANDEA

Eroi au fost, eroi sînt încă...

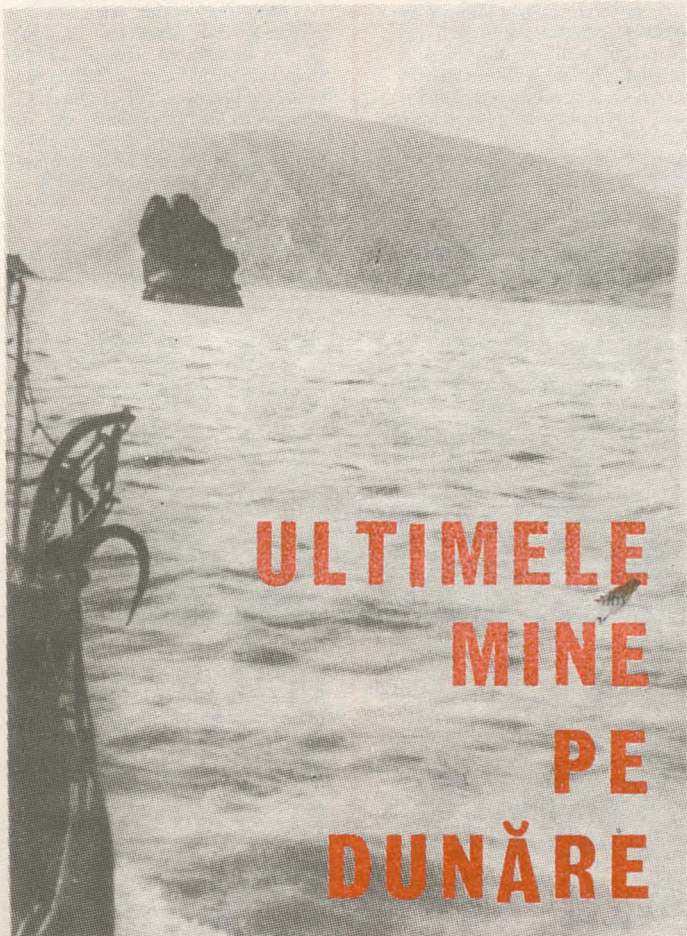
(urmăre din pag. 36)

În primăvara anului 1596, din porunca domnitorului, Baba Novac a executat în fruntea haiducilor săi o incursiune de mare anvergură în Bulgaria, soldată cu mari succese militare și dislocarea dispozitivului militar otoman sud-dunărean. S-a distins de asemenea în cursul bătăliei de la Șelimbăr (28 octombrie 1599), comandînd flancul stîng al oștii lui Mihai. Trupele de sub comanda sa au avut, prin cele două atacuri impetuoase organizate împotriva călărimii nobiliare a lui Andrei Bathory, un rol hotărît în dobîndirea istorice biruințe. De asemenea, s-a remarcat în luptele de la Oituz, Tîrgu Trotuș, Iași, Hotin, în expediția organizată de Mihai în primăvara lui 1600. După 4 iunie 1600, din porunca voievodului unificator, Baba Novac s-a îndreptat spre sudul Moldovei, readucînd sub autoritatea românească teritorii moldovene transformate de turci în

raiale. Un rol de seamă a jucat Baba Novac în decursul luptelor de apărare duse de Mihai împotriva oștirilor polone conduse personal de cancelarul Zamoyski, care invadaseră Moldova, reînscăunîndu-l pe Ieremia Movilă și intrînd apoi în Țara Românească Muntenia, pentru a-l înlocui pe Mihai cu Simion Movilă (fratele lui Ieremia Movilă). Acționînd cu rapiditatea care l-a caracterizat întotdeauna, Baba Novac și vitejii săi au surprins, la 11 octombrie 1600, avangarda polonă lîngă Buzău, nimicind-o, dar superioritatea zdrobitoare a grosului trupelor polone care au intervenit, conduse de valorosul general Zamoyski, nu a permis exploatarea acestui succes tactic. Ulterior, la Năeni (13 octombrie 1600) și la Teleajen (20 octombrie 1600), Baba Novac a luptat cu dirzenie și bărbăție, însă puținătatea efectivelor proprii nu i-a îngăduit să izbîndească. La 25 noiembrie 1600, împreună cu banul Udrea, Baba Novac atacă pe poloni la Curtea de Argeș necîștigînd însă lupta întrucît inamicul avea efective și armament superioare și se dispusese din timp pe înălțimile care dominau zona. După plecarea lui Mihai la Praga, pentru întrevederi cu Rudolf al II-lea,

Baba Novac, primind încuviințarea domnitorului, se înrolează în oștirea lui Basta, cu care Mihai se conciliase. Trimis de Basta la Lipova, cu puținii oșteni care-i mai rămăseseră la dispoziție, după înverșunatele lupte duse împotriva polonilor, Baba Novac a fost atacat prin surprindere de către oștirea nobilimii transilvane răzvrătite împotriva împăratului Rudolf al II-lea. Marele luptător a fost capturat și trimis în lanțuri la Cluj (2 februarie 1601). Supus unui simulacru de judecată, Baba Novac a fost condamnat la moarte sub ridicola acuzație că a vrut să vîndă turcilor, dușmanii săi de-o viață, cetățile Caransebeș și Lipova. El a fost torturat cumplit, fiind ars pe rug, la Cluj, în ziua de 5 februarie 1601. Ca o cinstitie a memoriei și credinței valorosului său căpitan, Mihai, după victoria de la Guruslău (3 august 1601), a intrat în Cluj așezînd un steag mare, după uzanțele vremii, pe locul unde fusese executat Baba Novac. Prin vitejia și destoinicia dovedite în luptele împotriva otomanilor, Baba Novac, credincios căpitan al lui Mihai Viteazul, aparține istoriei luptei pentru dreptate socială și libertate națională a poporului român.

ULTIMELE MINE PE DUNĂRE

La 23 August 1944, când a fost declanșată revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă – eveniment istoric de răscruce, care a deschis o eră nouă în istoria României – sub conducerea Partidului Comunist Român, țara noastră a întors armele împotriva Germaniei naziste și s-a alăturat cu întregul ei potențial coaliției antifasciste. Pentru marina militară a țării noastre au început misiuni deosebite, care se vor desfășura în condiții deosebite.

Dunărea, importantă cale fluvială de comunicație din Europa, a fost intens minată în anii celui de-al doilea război mondial, folosindu-se în

deosebi arma nouă a minei magnetice, parașutată din avion. Deminarea fluviului prin executarea dragajului magnetic era absolut necesară asigurării transporturilor destinate zonei frontului din Ungaria și Cehoslovacia. Zi și noapte, între 23 August 1944 și 1 Mai 1945, forțele și mijloacele noastre de dragaj au menținut siguranța navigației împotriva minelor.

Operațiunea deminării complete a Dunării, din mal în mal, se înfățișa ca deosebit de urgentă pentru aprovizionarea frontului și, în perspectivă, reluarea traficului fluvial. Comandamentul forței fluviale române – condus de contraamiralul Alexandru

Stoianovici și avînd ca șef de stat major pe locotenentul-comandor Constantin Costin – și-a propus ca folosească pentru acțiunile de deminare din aval de Turnu Severin șalupele de dragaj – nave mici de circa 11 tone; remorchererele de dragaj rechițiionate de la Brăila și Giurgiu, avînd mașini mai puternice, urmau să fie trimise în amonte de Orșova și de Porțile de Fier, pînă la Baziaș, în zone cu curent fluvial mai rapid. Procedul de dragaj rămînea cel obișnuit, al folosirii unor șleपुरi magnetizate, cum era „Lidia”, care trebuiau să provoace prin influență explozia minei, șlepul fiind remorcat, la distanță de siguranță (150–180 metri), de una din navele demagnetizate. Periodic, acestea din urmă erau aduse la stația de demagnetizare, instalată în aval de Turnu Severin, la Batoji (km fluvial 910).

La 4 mai 1945, în dreptul portului Cetate (km 810), lîngă malul bulgăresc, „Lidia” a provocat explozia unei mine. Comandamentul a hotărît atunci concentrarea mijloacelor disponibile pentru continuarea dragajului de ambele părți ale firului navigabil, de la Calafat, în amonte, pînă la Turnu Severin, cu toate cinci șalupele*, aprovizionate de barcazul „Iordan” și cele două remorcherere aflate atunci la Turnu Severin: „SRD 1” și „Angela”.

Personalul flotei – echipaje, maștri și ofițeri – avea la acea dată o apreciabilă experiență de dragaj, iar personalul civil de la bordul remorcherelor se arăta disciplinat și plin de bunăvoință. Dar motoarele șalupeilor se uzau simțitor datorită remorcajelor continue din zori și pînă în noapte**; mașinile remorcherelor erau vechi și reparate grabnic pentru nevoi operative; se înțelege, mecanicii flotei urmăreau îndeaproape menținerea în eficiență a navelor.

Dar iată cum s-a desfășurat dragajul propriu-zis.

Locotenent (r) Nicolae Koslinski: „La 8 mai 1945, am primit ordinul continuării misiunii începute în lungul Ostrovului Mare (km 885–855) de remorcherul de dragaj SRD 1, a cărui

comandă tocmai o luasem în primire de la colegul Max Stoi-
cuța, chemat la comandamentul
portului Timișoara. Din lipsă de
șlep, mi se dăduse pentru remor-
caj un fost ponton de transport
dezafectat, nr. 168, care fusese
de curind magnetizat. Nenorocit
ponton! Cu forma sa dreptun-
ghiulară de navă de debarcare se
abătea cînd la dreapta, cînd la
stînga și era gata să rupă mereu
remorca. A trebuit legat pînă la
urmă cu două parime „în
curmeziș”. Așa mai mergea, dar
chiar din prima zi de lucru (9
mai) a început să facă apă. Am
reușit să-l golim, folosind mij-
loacele bordului, dar la 12 mai
era din nou plin cu apă. Am ra-
portat situația la Flotilă prin te-
lefonul apropiat al portului
Gruia (km 851) și am încercat
apoi să tirăsesc pontonul pînă în
portul sîrbesc Prahovo (km
860), cu nădejdea de a găsi
acolo o motopompă. Reîntorcîndu-
mă la Gruia, Flotila mi-a co-
municat să urc fluviul cîțiva ki-
lometri, pînă la Cosiak. Am
ajuns după-amiază, și o moto-
pompă plutitoare a terminat go-
lirea pontonului pînă a doua zi.
Duminică, 13 mai, la amiază,
am putut astfel porni din nou la
dragaj. Timpul se menținea fru-
mos, apa curgea liniștită. Doar
din cînd în cînd întilneam leșuri
purtate la vale tocmai dinspre
zona frontului. De bine de rău,
pontorul fusese acomodat mi-
siunii, dar cel care a început
de-aici înainte să dea semne de

oboseală a fost remorcherul. Tu-
burile de la căldarea veche au
început să se spargă unul după
altul, puterea de tracțiune a na-
vei scădea cu fiecare zi de marș.
Am primit ordin de înapoiere și,
pentru a ajunge la destinație, ră-
mași și fără combustibil, am fost
luați la remorcă de remorcherul
„Putna”; la 16 mai, eram la
Turnu Severin. Reușisem să rea-
lizăm 18 pase de dragaj, insu-

tre Calafat și Turnu Severin.
Deci se putea trece la deminarea
completă a Dunării și în amonte
de Moldova Veche (km 1048)."

Viceamiral Gheorghe Sandu:
„Eram locotenent atunci. La 24
mai, mă întorsesem la Turnu Se-
verin cu remorcherul „Inginer C.
Cantacuzino”, venind de la
Giurgiu și aducînd două șlepur.
Stația de la Batoși mi-a dema-
gnetizat din nou remorcherul și a

**Un grup de ofițeri după acțiunile de dragaj din iunie 1945: primul din stînga, lo-
cotenentul Nicolae Koslinski; primul din dreapta, locotenentul Gheorghe Sandu**

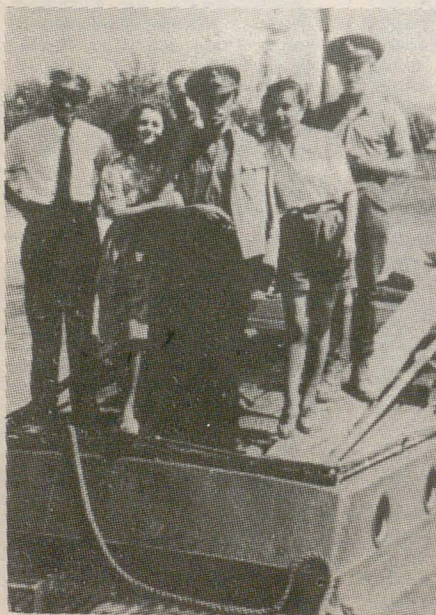

mind 540 de kilometri pe brațul
principal al Ostrovului Mare în
afara firului navigabil.

Remorcherul „Angela” a com-
pletat ulterior dragajul cu alte
17 pase, cînd gruparea șalupelor
venind de la Calafat a ajuns la
Gruia. Pînă la sfîrșitul lunii s-a
încheiat astfel întregul dragaj în-

magnetizat șlepurile ce urmau să
fie luate în amonte. La 30 mai,
toate remorcherele și-au făcut
plinul de combustibil, iar „Can-
tacuzino” a mai luat la bord ba-
lize, pentru marcaj, și benzină
pentru șalupa nr. 11 care ne în-
soțea. În sfîrșit, în ziua de 31
mai, la 4 dimineață, întregul
grup de dragaj — cuprinzînd re-
morcherele „Cantacuzino”, „An-
gela”, „Putna”, barcagul „Ioan-
nis” și șalupa nr. 11 — a plecat
la Moldova Veche. În aceeași
după-amiază, aveau să plece și
șlepurile trase la remorcă.

Ajunși la Moldova Veche în
ziua de 2 iunie, către orele 9,00,
în așteptarea convoiului de șle-
puri, remorcherul „Putna” — pe
care ne-am ambarcat toți cinci
comandanții de nave — ne-a
dus pînă la Baziaș (km 1075),
spre a recunoaște zonele de dra-
gaj. Operația se anunța ca una
din cele mai ample pentru Flo-
tilă și trebuia sfîrșită cit mai re-
pede. Am balizat din mal în mal
întîi cinci benzi de dragaj, între
km 1045 și 1060, apoi am în-
ceput toți dragajul, fiecare navă
remorcînd la distanța de sigura-
ranță cite un șlep. „Cantacu-
zino” se deplasa în capul forma-
ției, remorcînd șlepul „Fokion”.
Timp de citeva zile nu se întîm-
plă nimic. Dar marți 12 iunie,
dimineață, dragînd spre Baziaș,
pe banda cea mai apropiată de

**Scurte clipe de răgaz la
bordul unei nave fluviale
de dragaj, acostată la
Moldova Veche (21 iu-
nie 1945)**

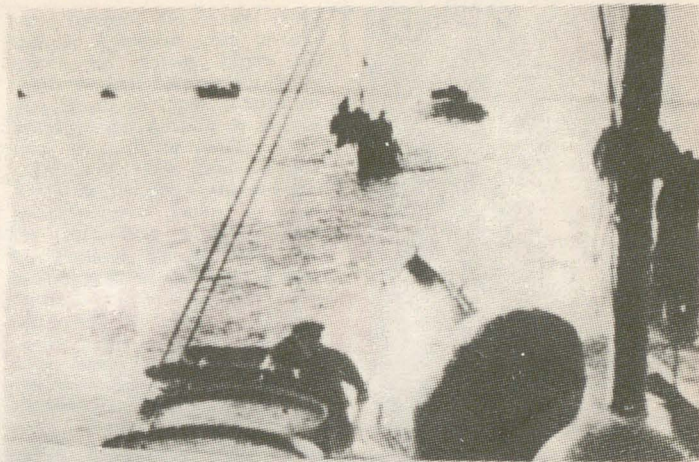

malul sirbesc, două explozii de mine — una după alta, în stînga și în dreapta șleului — au involburat apa și zguduit remorcherul. Eram în dreptul localității Grădiște, și exploziile au făcut pe locuitori să alerge la mal și să ne facă semne. Mulți erau pescari, și existența minelor le împiedica așezarea plaselor. Constatind că șleul era în bună stare, mi-am continuat drumul pînă la capul pazei din amonte și abia la înapoiere m-am oprit în dreptul Grădiștei. Pe mal, am fost întîmpinat cu bucurie și ridicat pe brațe de localnici.

Următoarele mine au fost explodate la 16 iunie, lingă malul românesc, în dreptul satului Pojejena (km 1058) de echipajul șalupei nr. 11, avînd la remorcă șleul „Lidia”; pescajul mic al șalupei permitea apropierea de mal. Șleul însă nu a scăpat neavariat — bordajul fiindu-i spart, iar cabina aruncată în apă — și a trebuit tras la mal și apoi adus la Moldova Veche. Valul exploziei a acoperit șalupa, a spart un element de acumulator și a smuls butoiul cu apă dulce și barca, împrumutată de la remorcherul meu. Am mai dragat toți pînă la 18 iunie, apoi în cele două zile ce au urmat a mers numai șalupa nr. 11 pentru dragaj în apele mici de lingă malul românesc. Benzină i-a mai adus camionul Flotilei, venit de la Turnu Severin în ziua de 20. Atunci operațiunea era practic încheiată; se făcuseră, în două săptămîni, 298 de pase, însumînd 3 400 kilometri de dragaj. Navele trebuiau de-acum demagnetizate din nou. În ziua de 22 iunie, tot grupul de remorchere, legat în două dăne, a executat marșul de înapoiere Moldova Veche — Turnu Severin. Promoția mea de locotenent era anunțată să se prezinte la 15 iulie la Școala de aplicație la Turnu Măgurele.”

*

Dunărea românească era în principiu deminată. Traficul putea să reînceapă. Rămîneau de dragat, brațele secundare ale ostroavelor, precum și mai multe zone de „întinsură”, cu funduri mici, care se schimbau de la an la an. Secția a 11-a șalupe (locotenent Nicolae Koslinski, aspirant Angelo Stroescu) deja executase 168 de pase (1340 km), de la 2 la 11 iunie, în aval de Lom Palanca, la ostrovul Linova (km 732—741); la bord se afla și șeful grupării șalupelor, căpitanul Nicolae Ciurcu. După două săptămîni,

Formație de dragaj pe Dunăre.

rămîni, flota a luat din nou drumul Cazanelor.

Aspirant Angelo Stroescu: „La 9 iulie, aveam sub comandă șalupele 8 și 10. Am trecut cu dragajul întîi pe la Drencova și apoi între Șvinița și Milanovăț. După care, cu șalupele 8,13 și cu șleul „Beno”, am început să draghez brațul cel mai mic al ostrovului Ogradena (km 960—965). În capul ostrovului era epava remorcherului „Gherdap”, scufundat cu întregul echipaj la bord, în toamna dinainte, datorită unei explozii de mină, fapt care îndreptătea comandamentul să creadă că mai trebuie să fie mine pe-acolo. Ceea ce s-a și adeverit: în ziua de 20 iulie, chiar în dreptul Ogradenei, peste apă de locul Tabulei Traiana (km 965), „Beno” a provocat explozia unei prime mine. Șleul spart a fost tras la mal și „chesonat” mai tirziu de o echipă a șantierului naval din Turnu Severin. Între timp, am dragat cu un șlep mare, „Lux”, care după zece zile a provocat și el explozia a două mine, una după alta (km 962). Dar „Lux” nu a rezistat loviturii „ciocanului de apă” și s-a scufundat repede. Am balizat locul cu un școndru pus la dispoziție de șeful piloților din Orșova și am primit apoi un al treilea șlep, „NFR 7174”.

Remorcherele „Cantacuzino” și „Putna” încercaseră între timp dragaj mecanic și în amonte de Orșova și la Moldova Veche apoi, semnalîndu-se o explozie de mină în zona Turnu Măgu-

rele, au plecat în aval împreună cu cealaltă secție de șalupe. Eu am rămas la Cazane și, odată încheiat dragajul la Ogradena, am trecut la Tișovița (km 985). Eram numai cu șalupa nr. 8 care trăgea șleul „NFR 7174”. După mai multe zile, am explodat încă o mină (23 august 1945), în preajma unui banc de nisip. Avariat, șleul a trebuit adus la mal, unde avea să fie reparat.”

...În anii următori, schimbările anuale ale firului albiei Dunării au mai scos la iveală cîteva mine nedetectate, prinse în mil sau trestii. La 7 august 1947, a fost dezactivată o mină magneto-acustică, datînd din vara anului 1944 și semnalată pe un ostrov la km 593. Mina se păstrează și astăzi la Muzeul marinei române din Constanța nu numai ca mîrturie a unui tip de armă din cel de-al doilea război mondial, dar și ca simbol al acțiunii marinarilor români pentru deminarea Dunării în timpul războiului antihitlerist.

■ NICULAE KOSLINSKI
GHEORGHE SANDU
ANGELO STROESCU

* Două din cele șapte șalupe inițiale se scufundaseră, cu echipaje cu tot, la 27 decembrie 1944, în dreptul km 654, prin explozia simultană a două mine.

** Mina magnetică avînd pînă la 32 de contacte, era necesar ca șleul magnetizat și remorcat să treacă, în sus și în jos, un număr corespunzător de pase deasupra zonei de fluviu bănuite a fi minată.

SUB FALDURI TRICOLORE ROMÂNEȘTI

cuvînt și faptă feminine

O viață exemplară dedicată partidului, patriei, poporului. Împreună cu tovarășul Nicolae Ceaușescu — tinăra militanță revoluționară Elena Petrescu-Ceaușescu a avut o contribuție remarcabilă în organizarea manifestărilor antifasciste, patriotice, în mobilizarea tineretului comunist la lupta pentru libertate socială și națională

„Un cald omagiu femeilor, mamelor, acelora care în nașterea copiilor și educarea tinerei generații, în toate sectoarele de activitate — în fabrică, pe ogoare, în laboratoare, în învățămînt, în activitatea obștească și politică — sînt prezente cu puternica lor personalitate, cu înflăcărea proprie femeilor, aducînd o contribuție nemăsurată la tot ceea ce realizăm, la tot ceea ce vom realiza în întreaga activitate viitoare!”

NICOLAE CEAUȘESCU

În numeroase și importante împrejurări, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, subliniază rolul însemnat pe care-l au femeile în societatea noastră — reprezentînd o remarcabilă forță dinamică participantă cu elan și abnegație, cu competență și spirit gospodăresc la întreaga creație materială și spirituală a țării, la creșterea și educarea tinerei generații, la asigurarea viitorului națiunii noastre — rol ale cărui rădăcini se găsesc adînc împlinite în îndelungata noastră istorie.

Istoria patriei păstrează în file de cronici mărturii revelatoare privind permanența și continuitatea noastră milenară pe străbunul pămînt românesc, mărturii ce înfățișează viața oamenilor, flacăra nestinsă a dragostei de țară, călăuzindu-le, din generație în generație, lupta pentru zdrobirea asupririi, efortul pentru înflorirea țării și hotărîrea de a o apăra — cu prețul vieții, la nevoie. În aceste mărturii se

află incorporată și contribuția femeilor care, prin agerimea minții, căldura sufletească și tăria brațelor, prin sacrificiul suprem, chiar, au dovedit că nu precupețesc nimic pentru apărarea strălucirii tricolorului românesc, înălțarea lui pe culmi de progres. În acest sens, ne stă spre adevărire glorioasa carte de căpătîi a neamului: în filele scrise în marmura columnei traiane, în cronicile înțelepților noștri cugetători, în documentele epocilor mai noi, în amintirile celor care au trăit evenimentele, pretutindeni, se află încrustate și faptele femeilor, pilduitoare pentru toate generațiile care au urmat, în lupta purtată de poporul nostru pentru libertate socială și națională, unitate și independență, pentru o viață mai bună pe pămîntul românesc.

Cel care urmărește cu firesc interes scenele sculptate în marmura albă a Columnei ridicate de împăratul Traian — dovadă a aprigei rezistențe a dacilor în fața armatei romane — distinge cu claritate figurile femeilor

dace, în frumoasa lor îmbrăcăminte, „ocupate cu treburile gospodăriei, măcinând grâul, țesând inul și cînepa, fie așîndu-și pe luptători cu strigătele lor, luînd parte ele însele la luptă sau înarmate cu torțe aprinse... Tovarășe de nădejde ale soților lor în viață și în moarte, ele se jertfesc voluntar pentru a fi îngropate în același mormînt sau beau din aceeași cupă otrăvită pentru a nu cădea în minile dușmanilor”¹.

Din cronici îndepărtate răzbate pînă în zilele noastre comportarea demnă și exemplară a Mariei, mama lui Ștefan cel Mare — despre care poetul Dimitrie Bolintineanu scrie cunoscuta poezie „Muma lui Ștefan cel Mare”, inspirată din „O samă de cuvinte” a lui Ion Neculce — cit și a Tudorei, mama lui Mihai Viteazul, apoi a Ilenei, mama lui Tudor Vladimirescu, și a altora. Apropiindu-ne de vremurile noastre, admirație și prețuire avem pentru faptele deosebite, bogata contribuție, cu profunde valențe patriotice, pe care au adus-o femeile de pe întregul pămînt românesc în împlinirea marilor momente ale veacului al XIX-lea — 1848, 1859, 1877 —, momente de răscruce în dezvoltarea istorică a națiunii române, în propășirea patriei noastre

În timpul frământatelor evenimente revoluționare ale anului 1848, care au dat un puternic impuls dezvoltării conștiinței de sine a poporului român, întîlnim femeile luînd parte la lupta pentru libertate, dreptate, egalitate. Ana Ipătescu, demnă, purtînd o eșarfă tricoloră de-a latul pieptului, înarmată, a îmbărbătat cu curaj mulțimea, avînd un rol important în eliberarea membrilor guvernului provizoriu, arestați în urma complotului pus la cale de elementele contrarevoluționare. Sau Maria Rosetti, soția revoluționarului democrat C.A. Rosetti. Contemporană și participantă activă la marile momente ale istoriei noastre din veacul trecut — 1848, 1859, 1877 —, viața și activitatea ei au determinat rostirea unor atocuprinzătoare aprecieri: „Soție devotată, a făcut din cauza României, cauza ei”², scria generalul Radu Rosetti în 1938. Elena Negri, sora lui Costache Negri, Maria Rădulescu, pităreasa Zîna Bălcescu și alte inimoase femei sînt tot atîtea exemple. În Transilvania, a avut un ecou deosebit

lupta femeilor din Munții Apuseni, de la Mărișel, care, la chemarea lui Avram Iancu, în frunte cu comandanta lor Pelaghia Roșu, au luptat alături de bărbați, dînd dovadă de același curaj și spirit de jertfă.

De anul 1859, cînd s-a pus piatra de temelie a statului național modern român, se leagă din nou cuvîntul și fapta femeilor române. Ca de atîtea ori înainte și ca de atîtea ori în timpurile ce vor veni, au fost parte integrantă a voinței întregului nostru popor de pe toate străvechile meleaguri românești de a trăi de-a pururea sub faldurile tricolorului strămoșesc. Nu se poate vorbi de 1877 fără a aminti și de contribuția femeilor, din toate părțile țării, care prin comportarea lor au înscris în istoria patriei o minunată pagină de înaltă conștiință patriotică, de un nemărginit devotament. Multe exemple s-ar putea da. Redăm, doar, un fragment dintr-o poezie scrisă de o femeie din Rm. Sărat și trimisă revistei „Femeia română”, la începutul anului 1878, intitulată „Armata română în 1877”: „E armata românească/ Cu virtutea-i strămoșească/ Este mică, dar vitează/ Și mereu tot priveghează/ Ca pe a lui Mircea țară/ Să n-o sfișie vreo fiară”³.

Viața bunelor și străbunelor, devotamentul cald, eroismul pînă la sacrificiul suprem și abnegația profundă a acestora au constituit fundamentul pe care a început să se contureze în ultimele decenii ale veacului trecut lupta femeilor în cadrul mișcării muncitorești și socialiste din țara noastră. Venise timpul cînd în mișcarea de emancipare a femeilor se simțea un suflu nou, determinat de răspindirea și cunoașterea ideilor socialiste. Printre militanții socialiști ai acelei epoci, s-a remarcat prin activitatea revoluționară Sofia Nădejde — ardentă luptătoare pentru emanciparea femeii — și Izabela Sadoveanu.

În anii celor două decenii de la începutul noului secol, la întuniri și manifestații, la greve, în marea flacără a răscoalei din 1907, femeile au avut un cuvînt de spus, o faptă de dovedit. Rozalia Frimu, Maria Aricescu, Ana Comănescu, Paraschiva Păunescu, Cornea, Natalia Oprescu, Ecaterina Teodoroiu și altele s-au aflat în angajanta

Femei dace (reproducere de pe Columna lui Traian)

luptă în numele aspirației la o viață luminoasă pentru toți trucidorii.

Fiice devotate ale gleei strămoșești, purtînd în cuget și-n simțire înalte sentimente ale dragostei de patrie și de neam, femeile și-au adus plener contribuția în anul 1918 la încheierea procesului de făurire a statului național unitar român. Organizațiile de femei din diferite locuri au convocat întruniri, exprimîndu-și adeziunea și sprijinul lor față de istoricele evenimente. La 12 noiembrie 1918, într-o adunare din Sibiu — la care femeile au participat „într-un număr neobișnuit de mare”, după cum relata presa locală —, „în adresa de încredere și îmbărbătare” trimisă Consiliului Național Român Central la Arad, se afirma: „În veacuri îndelungate de tristă robie națională, femeile au păstrat în sinul familiei flacăra divină a conștiinței naționale. Cînd sentimentul național era prigonit de ocîrmuirea străină și dușmană, femeia română conștientă de datorința sa națională și-a crescut fiii și fiicele în adîncă dragoste pentru limba, obiceiurile și glia strămoșească. Azi, cînd în sfîrșit, în virtutea suveranității sale naționale neamului românesc i se deschide un viitor strălucit și fericit, femeia română cu viu entuziasm sprijină acțiunea de primenire și solidaritate a națiunii române, acțiune menită de a arăta lumii că neamul nostru e vrednic de libertate desăvîrșită națională și e în stare să se conducă singur pe sine”⁴. Sub faldurile tricolorului, în rîndul celor

Mama Vrincioaia și cei șapte feciori (reproducere după o pictură de Mihai Mustăță)

peste 100 000 de oameni veniți la Alba Iulia în istorica zi de 1 Decembrie 1918 s-au aflat și multe femei, în frumoasele noastre costume naționale; toți cei prezenți, de la copil la vîrstnic, purtau pe piept confecționată de femei o mică cocardă — roșu, galben și albastru, simbolul patriei române

Făurirea statului național unitar român a marcat începerea unei etape noi în istoria țării, etapă nouă și pentru mișcarea de femei, care cu însușirea patriotică s-a consacrat activității de consolidare a unității și a unității statului român, progresului societății românești. Sînt ani în care se detașează cu pregnanță prezența și rolul Partidului Comunist Român — stegarul luptei neînfocate pentru apărarea ființei și demnității naționale, a libertății și independenței, organizatorul și conducătorul luptei clasei muncitoare, a țărănimii, intelectualității, a maselor largi populare împotriva exploatării și asupririi, de a cărei existență și activitate sînt legate indisolubil toate marile prefaceri revoluționare din societatea românească contemporană.

Acei ani marchează în istoria poporului român și începutul unui exemplar drum de militant comunist urmat cu neabătută consecvență revoluționară de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae

Ceașescu, drum care se identifică, de peste o jumătate de secol, cu lupta gloriosului nostru partid comunist împotriva exploatării și asupririi, a fascismului și războiului, pentru eliberare socială și națională, pentru construirea societății socialiste. Activitatea desfășurată de tovarășul Nicolae Ceașescu în acei ani de mari confruntări de clasă și bătălii antifasciste, dirzenia sa revoluționară, curajul, neînfriarea — înalte trăsături morale și politice demonstrate cu deosebită forță — au făcut dovada unor proeminente calități, probînd din plin vocația de mare

conducător al poporului nostru.

În acești ani, femeile — muncitoare, țărance, intelectuale, meseriașe, funcționare, casnice etc. —, din întreaga țară, participînd la acțiunile organizate de partidul comunist, de mișcarea socialistă, de forțele democratice, antifasciste, antihitleriste dar organizînd și activități proprii, femei în fruntea cărora s-au situat militantele comuniste — au dat numeroase exemple de devotament, de eroism și putere de sacrificiu.

Alături de neînfriatul revoluționar comunist Nicolae Ceașescu, în vîltoarea mișcărilor de masă patriotice, antifasciste și antihitleriste, în care s-au format cadre de nădejde ale partidului nostru, tînăra comunistă Elena Petrescu (Ceașescu) s-a remarcat în mod deosebit prin activitatea sa revoluționară manifestînd alese însușiri de înflăcărât patriot, contopindu-și existența cu țelurile și lupta partidului comunist, cu cele mai înalte aspirații ale poporului român, acționînd cu fermitate exemplară și strălucită dăruire patriotică pentru binele și fericirea poporului. Acești ani de nenumărate și mari privațiuni, de sacrificii și aspre confruntări, în condiții de adîncă ilegalitate, au fost evocați de tovarășa Elena Ceașescu: „Doresc să subliniez că momentul intrării mele în partid a reprezentat un moment esențial pentru întreaga mea viață. Am activat în mișcarea revoluționară, în rîndurile tineretului comunist, iar apoi ca membră a Partidului Comunist

Ana Ipătescu, în fruntea grupului care a eliberat guvernul provizoriu

Ecaterina Teodoroiu (sculptură de Octav Iliescu)

Delegația de femei și bărbați din comuna Galtiu la Marea adunare care a consfințit, la Alba Iulia, Uniunea Transilvaniei cu țara.

Român. Am considerat întotdeauna că nu există o satisfacție mai mare decât aceea de a sluji cauza clasei muncitoare — din rindurile căreia m-am ridicat —, cauza celor mulți, cauza partidului, a poporului meu”⁵.

În anii cînd fascismul și revizionismul deveniseră un pericol real pentru România, cînd „Partidul Comunist Român a fost forța politică care s-a ridicat cu cea mai mare hotărîre pentru apărarea integrității teritoriale chemînd întregul popor la luptă împotriva dezmembrării țării pentru apărarea integrității independente și suveranității patriei împotriva Germaniei hitleriste a fascismului și războiului”⁶, femeile de pe toate plaiurile românești s-au integrat în lupta hotărîtă a poporului. „Suveranitatea națională trebuie să ne rămînă sfîntă — se arăta la congresul feminin din 1933. Puterea neamului românesc este înrădăcinată în pămîntul sacru al scumpei noastre patrii. Această iubire de pămînt ne dă puterea a-l apăra pînă la ultima răsufflare. Față de acest popor nu va cuteza nimeni să-i calce hotarele, pentru că noi, femeile, le vom apăra cu sufletul nostru, iar fiii noștri bravi le vor apăra cu arma. Nu vom ceda nici un fir de iarbă de pe plaiurile noastre și așa vor face din neam în neam și fiii fiilor noștri”⁷.

În perioada grea a războiului, cînd partidul comunistilor români a fost singura forță politică care a arătat că numai printr-un „Front Unic Național al întregului popor român” țara putea fi salvată din situația catastrofală în care se afla, femeile s-au dovedit, încă o dată, alături de marea cauză. Cuvîntul și fapta lor au prins puternic temei în înflăcărutul August '44 cînd, femei comuniste, uteciste, antifasciste — muncitoare, funcționare, studente, de la orașe și sate — au luat parte la luptele insurecționale, ca membre ale formațiunilor de luptă patriotice sau ajutînd forțele insurecționale române în luptele pe care le-au dus pentru eliberarea Capitalei și a 2/3 din teritoriul țării, zdrobind trupele hitleriste și horthyste, răspunzînd înaltei chemări a partidului, a țării „Totul pentru front totu pentru victorie!”, muncind ore îndelungate în condițiile aspre ale acelor vremuri grele pentru aprovizionarea armatei române și fiind alături

de vitejii poporului îmbracați în haina ostășească în timpul luptelor pe care le-au purtat pentru eliberarea părții de nord-vest a României, apoi pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și a unei părți din Austria, pînă dincolo de ultima zi a războiului. Și dacă 300 000 de înalte distincții au fost acordate de guvernele român, sovietic, cehoslovac și ungar eroismului românesc, unele dintre ele au reprezentat recompensa „pentru patriotismul, bravura arătată și mai ales pentru realele servicii”, cum se aprecia, aduse de femeile române luptei pentru zdrobirea fascismului, cîstind astfel prin faptele lor culorile tricolorului strămoșesc.

Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și anti-imperialistă a deschis larg porțile emancipării depline și afirmării plene a femeii care, dobîndind — pentru prima dată — egalitatea în drepturi, era chemată să participe la întreaga viață a țării, să transforme aspirațiile și interesele de la stadiul de deziderat la realitatea implinirii active în societate.

Astăzi, în anii pe care în semn de înaltă prețuire poporul nostru îi denumeste — după numele ctitorului epocii celor mai mărețe înfăptuiri din întreaga istorie a României — Epoca Nicolae Ceaușescu în opera de ridicare a patriei spre cele mai înalte culmi de progres și civilizație se află incorporată și munca energică, cu rezultate deosebite, a milioanei de femei, aflate mereu alături de soții, frați și fiii lor, de toți fiii patriei.

■ Dr. ELISABETA IONIȚĂ

¹ Mușat M.: Izvoare și marturii străine despre strămoșii poporului român, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1980, p. 99.

² General Rosetti R.: Familia Rosetti, Editura Cartea Românească, București, 1938, p. 78.

³ Revista „Femeia română”, ianuarie 1878.

⁴ Revista „Telegraful român”, 2/15 noiembrie 1918.

⁵ Ziarul „Scinteia”, 7 ianuarie 1979.

⁶ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntarea la adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la înființarea partidului Comunist Român, 8 mai 1986, Editura Politică, București, p. 8.

⁷ „Gazeta Transilvaniei”, 1 iunie 1933.

Adevăruri fundamentale

(urmare din pag. 28)

statalitatea feudală românească parcursese în acest proces de constituire faze multiple. „Romaniile populare” ale secolelor III—VI, cnezatele și voievodatele secolelor următoare pregătiseră îndelung și temeinic făurirea statelor feudale independente, capabile să asigure atât evoluția internă firească a poporului român, cât și să se opună tot mai eficient agresiunilor străine. Apariția statelor românești Transilvania, Muntenia și Moldova pe harta Europei a impus prezența politică distinctă a poporului român în cadrul popoarelor europene, rezervându-i acestuia un loc și un rol de seamă în istoria continentului, cu deosebire a părților centrală și sud-estică ale acestuia.

Constituirea statelor feudale independente românești nu a fost un fenomen intimplător, rod al unor factori temporari care să creeze formațiuni politice efemere, cu durată în timp condiționată de existența și acțiunea anumitor conjuncturi. Ele aveau o străveche tradiție și rădăcini adânc înfipte în solul realităților românești, întemeindu-se pe continuitatea de organizare social-politică a poporului nostru, organizare care își are începutul în primele formațiuni statale ale geto-dacilor. Statele feudale independente românești reprezentau, totodată, o treaptă superioară a dezvoltării social-politice a poporului nostru, edificind o structură instituțională — domnie, armată, aparat administrativ-fiscal și ecleziastic — adecvată nivelului epocii, precum și obiective clare, urmărite perseverent: apărarea ființei etnice și politice a poporului român, greu încercat în decursul secolelor următoare de expansionismul statelor vecine, otoman, polon și ungar; înflorirea unei civilizații originale, căreia îi stau mărturie monumente arhitectonice de o neasemuită frumusețe, împodobite cu măiestrite imagini picturale.

Ca un corolar, statele feudale românești independente au așezat baza trainică — și aceasta a fost una din trăsăturile esențiale ale evoluției lor — pentru refacerea unității politice a pământului românesc, constituirea României medievale fiind unul din țelurile supreme ale luptei poporului nostru în acea epocă istorică.

În ansamblu, exprimând o necesitate istorică de monolit, fiind oglinda înaltului stadiu de dezvoltare social-economică a poporului nostru și reazem al păstrării ființei etnice, statele feudale românești independente constituie o ilustrare strălucită a creativității statale a românilor, certificatul de nețăgăduit al viețuirii lor neîntrerupte în vatra strămoșască.

Proces îndelungat, cu o strălucită tradiție — prin cele dintîi nuclee statale, pentru a ajunge la formarea, în secolul I î.e.n., a statului dac centralizat și independent de sub conducerea lui Burebista, iar apoi la formațiunile politice statale, cnezatele și voievodatele —, constituirea statelor feudale românești reprezintă unul din momentele cardinale ale istoriei poporului român, rezultat al dezvoltării social-economice interne și al intensificării luptei împotriva agresiunii străine, pentru apărarea pământului străbun, a libertății și independenței lui. Referindu-se la aceasta, secretarul

general al partidului subliniază: „Țara Românească Moldova și Transilvania /.../ s-au născut și s-au dezvoltat în lupta împotriva dominației străine pentru unirea într-un stat puternic în stare să facă față invaziilor străine să-și asigure o dezvoltare de sine stătătoare”⁵.

Consolidarea și afirmarea tot mai puternică a statelor feudale românești independente au fost, indiscutabil, expresii ale legităților evoluției poporului nostru. Obligate să lupte pentru existență politică de sine stătătoare, să apere integritatea pământului străbun, statele românești medievale s-au întărit neîncetat furnizînd cadrul stabil și temeinic al progresului societății românești. Sub conducerea unor străluciți conducători politici și militari — ca Mircea cel Mare, Ioan de Hunedoara, Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș, Petru Rareș, Ioan vodă cel Viteaz sau Mihai Viteazul —, statele medievale românești, acționînd întrunit, au asigurat apărarea teritoriului propriu, au creat condiții favorabile propășirii multilaterale a civilizației poporului nostru. Îndeplinind obiectivele supreme ale societății românești — independența și dezvoltarea unitară —, Moldova, Transilvania și Muntenia au scris, totodată, în evul mediu, un glorios capitol de istorie universală, constituind un reazem de nădejde al civilizației europene, o barieră în calea expansiunii unor mari imperii către centrul continentului.

Fără a constitui un caz izolat — în întreaga Europă a timpului pluralismul statal era omniprezent —, existența pe teritorii românești a trei state a constituit un specific al dezvoltării lor. Apărute dintr-o necesitate stringentă impusă de însuși mersul înainte al dezvoltării social-economice și politice a societății, ca și din nevoia de a rezista cu succes atacurilor venite din partea unor puteri străine, statele feudale românești vor cunoaște o continuă afirmare. În decursul devenirii lor istorice, ele au coexistat și au cooperat strîns, sub toate aspectele, pregătînd, cu fiecare moment, evenimentul cel mare, cel mult așteptat și dorit de toți românii: unirea tuturor într-un singur stat în vatra străvechii Dacii. Strălucita domnie a voievodului Mihai Viteazul (1593—1601) va face din acest ideal o faptă care va rămîne totdeauna pentru generațiile următoare adevărat program politic al poporului român.

¹ Nicolae Ceaușescu *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 24, Editura Politică, București, 1983, p. 10.

² *Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 26—27 octombrie 1977, cu privire la aniversarea a 2050 de ani de la crearea primului stat centralizat și independent*, „Scinteia”, 16 noiembrie 1977.

³ Nicolae Iorga, *La Roumanie danubienne et les barbares au VIe siècle*, în „Revue belge de philologie et d'histoire”, 1924, p. 36.

⁴ N. Iorga, *Istoria armatei românești*, Editura Militară, București, 1970, p. 43.

⁵ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 24, Editura Politică, București, 1983, p. 12.

MONUMENTELE LUPTEI

Colonel dr. FLORIAN TUCĂ

OARBA DE MUREȘ. Monumentul eroilor războiului antifascist. În cronica luptelor eliberatoare în care s-a angajat plenar poporul român cu începere de la 23 August 1944, se află înscrisă la loc de cinste și localitatea Oarba de Mureș. Este o așezare care a intrat în istorie atît prin vitejia măreață dovedită de unitățile române în timpul înțeleșărilor din zonă, cit și prin jertfele date de ele în numele eliberării patriei de sub ocupația străină.

O formă dominantă din aria localității o constituie Dealul Singelui. Înălțimea s-ar putea numi la fel de bine Dealul Singelui. Pentru că pe el nu este un loc care să nu fi fost udat din belșug de sîngele luptătorilor români.

În toamna anului 1944, mii de viteji au fost doborîți de plumbi și de schije la Oarba de Mureș. După unele aprecieri, numărul total al acestora s-ar ridica la aproape 11 000 de oameni. Este, evident, o cifră cutremurător de mare! Pe aici, pe fostul cîmp de luptă de acum 42 de ani, nu poți păși decît cu fior în inimă... Subunitatea la comanda căreia se afla locotenentul Gheorghe Ghiță, în zilele fierbinți ale lui August 1944, participase la acțiunile de luptă din partea de nord a Capitalei. La Oarba de Mureș, ofițerul avea comanda unui escadron. Militarii subunității au luat pieptuș forma de teren cu cota 421. Vremea era vitregă. Ploua. Terenul se desfundase. Sub povara greutateii, bocancii luptătorilor se afundau adînc în noroi. Observînd că înaintarea oamenilor săi devenise tot mai a-

voioasă, ofițerul a ordonat subordonaților să urce spre cotă, prin ploaia de plumbi, în picioarele goale. *„Întocmai ca batalionul de eroi de la Doaga, care a lovit pe inamic numai în cămașă — se consemnează într-un document de arhivă — această subunitate a atacat cota în picioarele goale. Neîntînd seama de focul intens efectuat de inamic, ofițerul ajunge pe cotă și prin lupte cu grenada reușește să pună stăpînire pe ea, unde este rănit pentru a doua oară”.*

Un impunător monument, ce se înalță pe o terasă din apropierea malului Mureșului, le poartă peste vremuri amintirea. O amintire din care tinerele generații învață marile adevăruri ale jertfelor, eroismului, vitejiei și abnegației puse cu neprecupețire în slujba patriei, a libertății și fericirii poporului român. Pe frontispiciul însemnului memorial stă scris cu litere în relief: *„Glorie eroilor români căzuți pentru patrie”.*

OARBA DE MUREȘ. Tabăra de sculptură „În memoriam”. În anul în care s-au împlinit patru decenii de la victoria raportată de statele coaliției antihitleriste asupra fascismului, dintr-o inițiativă demnă de toată admirația, la Oarba de Mureș s-a organizat o tabără de sculptură intitulată simplu și frumos „În memoriam”. Tabăra are menirea să preamărească prin creații sculpturale ingenioase jertfele celor aproape 11 000 de luptători români care au udat cu sîngele lor acele plaiuri. Au venit aici unsprezece sculptori din întreaga țară spre a-și da măsura talentului în unsprezece lucrări plastice, fiecare dintre ele și toate la un loc avînd menirea să elogieze, să cinstească și să preamărească pe cei care, prin vitejie, bărbăție și spirit de jertfă întru gloria patriei, au înscris Oarba de Mureș în salba de localități cu nume de mare rezonanță istorică.

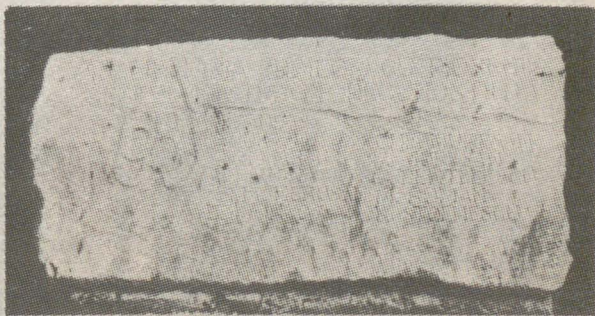
Pe un bloc de piatră așezat în incinta originalei tabere de sculptură a fost săpată următoarea inscripție: *„În memoria eroilor, cu pioșenie, gestul nostru de recunoștință”.*

Începînd cu anul 1985, zece ani la rînd, mereu cite un-

Oarba de Mureș. Placa comemorativă din tabăra de sculptură „În memoriam”

Oarba de Mureș.
Monumentul eroilor
războiului antifascist

Oarba de Mureș. „Lespede pentru eroi” (sculptură de Gheorghe Mureșan)

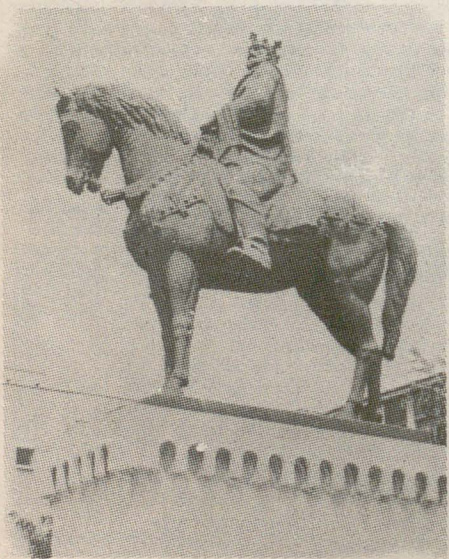
sprezece sculptori vor așeza în tabăra de sculptură de la Oarba de Mureș alte și alte lucrări de artă plastică, semne ale calde recunoștințe ce o datorăm eroilor neamului. Prin ceea ce s-a realizat și prin ceea ce se va face, tabăra de sculptură „In memoriam” se constituie într-un autentic sanctuar al jertfelor date de români în luptele eliberatoare din toamna plină de speranțe a anului 1944. Ea va fi, așa cum se aprecia într-o cronică apărută în revista „Vatra”, un „loc de pelerinaj și reculegere întru eterna slavă a eroilor neamului românesc și pentru preamânirea Păcii”.

TULCEA. Statuia ecvestră a lui Mircea cel Mare. Se află în centrul Pieței Republicii și este opera sculptorului Ion Jalea. A fost dezvelită la 1 decembrie 1972. Monumentul are menirea să cinstească memoria ilustrului om politic și comandant care în timpul domniei (1386—1418) a adus Țara Românească Muntenia în hotarele ei firești

Monumentul impresionează prin măreție și valoare artistică. Pe un pedestal masiv, de circa 4 m, din beton armat, placat cu marmură albă, se înalță maiestuoasă statuia lui Mircea cel Mare, pe care urmașii — în semn de aleasă cinstire pentru înțelepciunea, cumpătarea și dreptele decizii luate în timpul în care a cirmuit neamul românesc — l-au numit „cel Bătrîn”. Voievodul român este prezentat călare, într-o atitudine demnă, cum demne i-au fost acțiunile politice și militare întreprinse în numele apărării și propășirii țării sale. Domnitorul, reprezentat de sculptor cu coroana voievodală pe cap, strânge cu mina dreaptă garda sabiei, iar cu stînga ține friul.

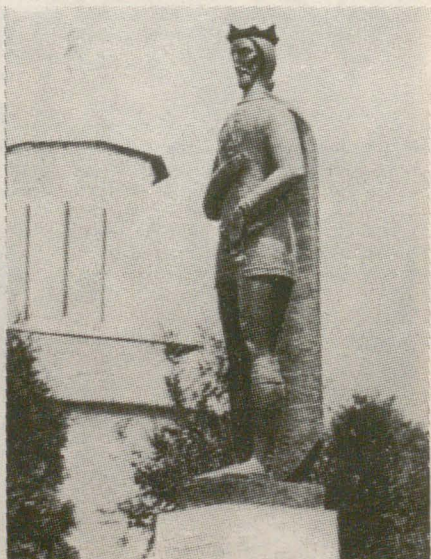
TÎRGOVIȘTE. Bustul lui Mircea cel Mare. Este creația sculptorului Ion Irimescu. A fost amplasat într-un scuar din apropierea Gării de Sud a localității care a fost capitala Țării Românești Muntenia în care a domnit Mircea. Festivitatea dezvelirii însemnului memorial a avut loc în ziua de 29 noiembrie 1968. Realizat din piatră de culoare cenușie, avînd înălțimea de 1,20 m, bustul voievodului este așezat pe un pedestal pătrat (1,80 m înălțime), cu partea superioară profilată. Chipul domnitorului este redat în maniera modernă. Voievodul are pe cap coroana voievodală, iar pe piept acvila bicefală.

RÎMNICU VÎLCEA. Statuia lui Mircea cel Mare. Se află amplasată în parcul central al localității. Este opera sculptorului Ion Irimescu și a fost dezvelită în anul 1966. Pe un soclu de plan pătrat, surmontat de un pedestal frumos modelat, se află fixată statuia lui Mircea, realizată din bronz. Avînd înălțimea de circa 4 m, lucrarea îl prezintă pe voievod în picioare; este în costum de epocă, iar cu mina stîngă strînge garda unei spade.

Tulcea. Statuia ecvestră a lui Mircea cel Mare (sculptură de Ion Jalea)

Rîmnicu Vîlcea. Mircea cel Mare (sculptură de Ion Irimescu)

ISTORIA LUMII ȘI LUMEA ISTORIEI

ANKARA, 28 iulie 1402

Începutul secolului al XV-lea. În lumea Levantului se afirmaseră cu putere întemeietorul imperiului turco-mongol al Timurizilor, Timur Lenk — „cel șchiop” (1336—1405), precum și primul dintre conducătorii otomani care a primit titlul de „sultan de Rum” (Rumelia), Baiazid Ildırım — „Fulgerul” (1360—1403).

Pretextul războiului dintre Timur și Baiazid, ale căror imperii ajunseseră vecine, a fost plîngerea făcută sultanului turco-mongol de către principii anatolieni, cărora Baiazid le supusese emiratele. Timur Lenk și-a părăsit capitala, Samarkandul, și a declanșat o expediție prin care a cucerit Sivasul (1400), Damascul și Bagdadul (1401). Apoi a trimis o solie sultanului otoman, cerîndu-i să se retragă din cuceririle anatoliene. Baiazid, temperament exploziv, a poruncit să le fie rase bărbile solilor, iar lui Timur i-a răspuns cu insolentă că îl așteaptă și — după cum notează cronicarul bizantin Ducas —, „să fie despărțit de soția-i legiuită dacă n-ar veni!” (la musulmani, simpla pomenire a soției era considerată o gravă insultă).

Baiazid a ordonat blocarea trecătorilor montane din nordul Anatoliei, însă Timur, care excela prin abilitatea cu care culegea informații, a reușit să-i afle planul și a coborît spre sud, în direcția Kayseri (Caesarea), apoi s-a îndreptat spre nord-vest, în direcția Ankarei. După citeva zile în care Baiazid nu a avut nici o veste despre dușmanul său, „Fulgerul” a trecut la căutarea lui Timur. L-a ajuns, după un marș foarte rapid, lîngă Ankara. Pașalele sale l-au îndemnat să folosească elementul surpriza și să atace imediat pe Timur, ale cărui trupe erau dispersate. Baiazid a refuzat, motivînd că oștenii, obosiți de marșul rapid, trebuie să-și refacă forțele.

Deși Timur Lenk avea o oaste mai numeroasă (70 000 de oșteni), formată în special din cavalerie ușoară, Baiazid credea în victoria oștenilor săi (în număr de 50 000—60 000), punîndu-și mari speranțe în infanteria de elită a ienicerilor și în contingentul sîrb, îmbrăcat în zale, condus de Ștefan Lazarevici. Baiazid a făcut și imprudența de a părăsi poziția inițială, care poseda singura sursă de apă accesibilă otomanilor. Cu promptitudine, Timur a sancționat această eroare, dînd ordin să fie otrăvită sursa de apă. Și notează Ducas: „*ostașii (otomani) de arșița soarelui ajungeau în primejdie să-și piardă viața, și cereau apă și nu era; leșinau și mureau. Și au murit din acest mare neajuns cinci mii de oameni*”.

Lupta (28 iulie 1402) a fost totuși foarte îndrîjită, durînd mai bine de zece ore. În timpul ei, contingentele anatoliene și tătarii din tabăra otomană au trecut de partea lui Timur Lenk. Părăsit de majoritatea trupelor sale, Baiazid a refuzat să se retragă și a continuat lupta, așezat pe o înălțime, „avînd rămași pe

lîngă sine ca la zece mii de robi de-ai lui, de acei pe care-i numesc ieniceri”. După o rezistență eroică, împreună cu puținii oșteni rămași, Baiazid a trebuit să se predea.

Aducîndu-i-se prînsul, Timur s-a prefăcut că nu i-a observat sosirea, continuînd, imperturbabil, o partidă de șah cu fiul său. După ce a pierdut partida, arată Ducas, Timur ar fi întrebat: „*Acesta e acela care cu puțin timp în urmă ne despărțea de soțiile noastre, dacă nu ne vom război cu el?*”. Jignit de o asemenea primire, Baiazid i-ar fi răspuns: „*Eu sînt; dar nici tu, atît de mare, să nu ai dispreț față de cei căzuți!*”. Cronicarul otoman Beșir Celebi relatează că Timur i-a replicat celui învins, cu ironie: „*Dacă ziua de astăzi este a mea, ziua de mîine va fi a ta; așa a hărăzit Allah, ca acum lumea să fie condusă de doi nenorociți, de un chior ca tine și de un șchiop ca mine*”...

Înfrîngerea de la Ankara, precum și distrugerile ce au urmat în Anatolia, au declanșat o criză adîncă a Imperiului otoman. Deja, în sud-estul Europei, devenise arbitru al evenimentelor politice, militare și diplomatice unul dintre cei mai valoroși conducători de stat ai evului mediu, domnitorul Țării Românești Muntenia — Mircea cel Mare*.

* Vezi în acest număr grupajul 600 de ani de la urcarea pe tron a domnitorului Mircea cel Mare; Mircea cel Mare și „oastea cea mare”.

MYLAE — idee ingenioasă, acțiune victorioasă

Instaurarea stăpînirii romane în orașele grecești de pe coasta meridională a Italiei a transformat cetatea de pe Tîbru într-o putere mediteraneană. Forțele navale care controlau pînă atunci cu autoritate de necontestat apele mării — cele ale cartaginezilor și grecilor — vor fi rînd pe rînd înfrînte în luptele purtate cu Roma, care se afla într-o continuă expansiune.

Cucerirea orașului Tarent (272 î.e.n.) a afectat relațiile dintre Roma și Cartagina, romanii urmărind de acum cu tenacitate să obțină dominația asupra bazinului central al Mediteranei, pentru care pînă atunci se purtasera lupte singeroase între greci și cartaginezi (puni).

Primul război punic a început prin debarcarea romanilor în Sicilia (264 î.e.n.). Orașele din interiorul insulei le-au deschis porțile, dar majoritatea celor de

■ MIRCEA SOREANU

(continuare în pag. 59)

CARTEA ȘI REVISTA DE ISTORIE

General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU

INDEPENDENȚA POPORULUI ROMÂN — OBIECTIV FUNDAMENTAL AL POLITICII PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN.

Tradiție, actualitate, perspectivă;
Editura Militară, București, 1986

O carte despre Independență înseamnă o contribuție de seamă la consolidarea și înfrumusețarea uneia din cele patru coloane de susținere a edificiului național. Căci Independența, împreună cu Dreptatea și Libertatea, iar acestea cu Unitatea simbolizează cele patru coloane principale pe care se sprijină mărețul edificiu numit istoria poporului român. Popor care de-a lungul vremii, de la nașterea sa și până astăzi, și-a durat existența pe aceste mari și permanente idealuri pe care le-a udat cu sudoarea frunții și le-a sfințit cu jertfa vieții. Pentru dreptate și libertate socială și națională au luptat

masele populare și vajnicii săi conducători, pentru independență și unitate s-au jertfit mulțimile în frunte cu bunii patrioți. Pentru fapta lor și pentru sacrificiile multe și mari, eroilor anonimi și celor ce s-au învrednicit a le fi căpetenii urmașii recunoscători le închină imn de slavă, iar istoricii — cărți izvorite din minte înțeleaptă și inimă curată.

O nouă carte se adaugă celor de până acum spre cinstirea idealului de independență — nutrit și dorit, râvnit și înfăptuit — o nouă frumoasă carte cu titlul pe cât de sugestiv, pe atât de semnificativ: **Independența poporului român — obiectiv fun-**

damental al politicii Partidului Comunist Român. Tradiție actualitate, perspectivă. O carte realizată de general-locotenent dr. Ilie Ceașescu, care de mai mulți ani ne-a obișnuit cu lucrări bogate în învățătură și tot atât de bogate în frumoase simțăminte. Așa cum sînt cuprinse chiar în fraza inaugurală a cuvintului înainte: „*tezaurul de experiență al umanității, inclusiv trecutul românesc, evidențiază fără putință de tăgadă faptul că independența este bunul cel mai de preț în viața popoarelor.*” După care urmează rostirea cu privire la „*adevărul obiectiv fundamental*”, ce „*exprimă sugestiv chintesența întregii noastre istorii naționale*”, „*emblema de preț a trecutului glorios al națiunii române*”.

Într-o înșiruire logică, urmează, întregindu-se unul pe altul, cele 12 capitole pe care e structurată cartea, într-o arhi-

General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU

INDEPENDENȚA POPORULUI ROMÂN — OBIECTIV FUNDAMENTAL AL POLITICII PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

TRADIȚIE • ACTUALITATE • PERSPECTIVĂ

tecură logică și o evoluție crescîndă. *Caracterul legic al independenței, necesitatea independenței pentru existența și dezvoltarea popoarelor, Independența la români și luptele eroice pentru apărarea ei, integrată în lupta pentru independență în istoria universală, capitol urmat de importanța Problemei Independenței patriei în concepția socialiștilor români și a P.C.R., care e întregit de Restabilirea independenței și suveranității naționale a României, ca rezultat al Revoluției de eliberare socială și națională din august 1944. Acestea, indiscutabil, pot fi socotite prima parte a cărții, menită să*

pregătească și să facă mai bine înțeles cuprinsul celei de a doua părți, inaugurată de *capitolul Congresul al IX-lea al P.C.R. — eveniment de însemnătate istorică pentru întărirea independenței și suveranității țării*, urmat de *Apărarea și consolidarea independenței naționale — esența întregii politici interne și externe a partidului și statului nostru*, după care vine, într-o evoluție ascendentă, în conformitate deplină cu realitatea, *Apărarea independenței și suveranității naționale — obiectiv fundamental al doctrinei luptei întregului popor pentru apărarea patriei*. Cea de a treia parte poate fi socotită substanța celor trei capitole ce încheie valoroasa carte: *Existența și respectarea independenței fiecărui popor — singura cale a colaborării între țări, condiție obiectivă a salvagărdării păcii, Rolul României în promovarea independenței ca principiu fundamental al relațiilor dintre state*, pregătind ultimul capitol cu caracter de doctrină: *Independența națională în perspectiva istorică*.

Rezumatelor în cinci limbi (engleză, rusă, franceză, germană și spaniolă) deschid calea spre pătrunderea cărții în lumea largă, oferind posibilitatea de a cunoaște, astfel, o doctrină izvoită din istoria eroică a unui popor eroic, care și-a durat o dăinuire exemplară. Din ea a izvorit perenitatea națiunii române care prin apărarea cu grele jertfe și multe sacrificii a idealurilor supreme ale întregii omeniri — de libertate și dreptate, independență și unitate — și-a câștigat un loc demn între națiunile lumii.

Așa cum pretinde o carte de știință în general — și, de asemenea și mai ales, o carte de analiză a problemei atât de importantă, cum este aceea a Independenței — temeiurile sale solide se sprijină pe o lectură selectă și a variată, de la doctrinarii păcii și ai războiului (exemplu, Hugo Grotius), la doctrinarii români ai aceluiași probleme: Dimitrie Cantemir, Nicolae Bălcescu, Nicolae Titulescu, alături de care strălucește doctrinarul dublat de luptătorul neobosit, secretarul general al partidului, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Bibliografia, folosită într-o împletire pluridisCIPLINARĂ (istorie, politologie, sociologie), lasă loc exprimării gândurilor și concepțiilor proprii ale autorului, ce însoțesc, într-o lo-

gică dialectică superioară, mersul ascendent al problemei în dezbatere. Atitudinea autorului este dublată de puterea de a convinge pe cei ce vor citi cartea. Care, cu deosebită satisfacție, vor constata evoluția ideii, devenită împlinire a independenței. Firește, nu de la sine, ci prin voința puternică și dorința arzătoare a unui întreg popor. Cititorii vor fi recunoscători autorului, de asemenea, pentru demonstrarea — și teoretică, și concretă — a unei tradiții seculare, care s-a transformat în doctrină — preluată, continuată, dezvoltată și aplicată de Partidul Comunist Român. Cucerită, consolidată și apărată cu virtușenie, Independența a realizat deplin dorințele și interesele superioare ale poporului român în toate împrejurările hotărâtoare ale istoriei sale contemporane. Doctrină a cărei valoare superioară este formulată, cu profunzimea ce-i caracterizează gândirea în toate problemele, de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., președintele României socialiste: „Cucerirea independenței și suveranității naționale se dovedește a fi legitatea obiectivă a dezvoltării sociale o necesitate a mersului înainte al civilizației umane, un imperativ fundamental al istoriei“. Iar marea lecție a istoriei se cuprinde în judecata, potrivit căreia „în lumea de astăzi în care se afirmă tot mai vigoasă dorința popoarelor de a trăi liber în care pe arena mondială se manifestă cu putere noi state independente problema autonomiei și neatnării fiecărei națiuni a dreptului suveran al fiecărui popor de a fi stăpîn în propria țară constituie o legitate obiectivă a însăși dezvoltării social-istorice“. Această prețioasă judecată se regăsește de la un capăt la altul al lucrării analizate, conferindu-i calitățile necesare oricărei lucrări din domeniul istoriei: de a informa, adică de a îmbogăți cunoștințele cititorului cu știri de valoare istorică, precum și de a forma omul — adică de a-i forma și consolida conștiința activă cu privire la însemnătatea evenimentelor, pentru a le prețui după cuviință și a apăra independența țării prin toate mijloacele. Cu alte cuvinte, „o carte de învățătură“. Cinstea cui a scris-o!

■ Acad.

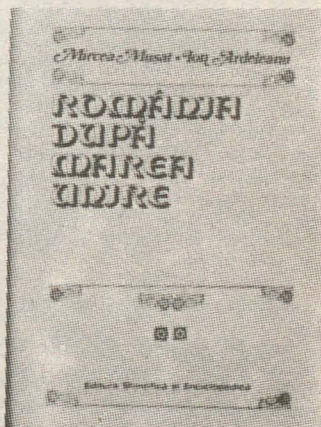
STEFAN PASCU

Mircea Mușat
Ion Ardeleanu

ROMÂNIA DUPĂ
MAREA UNIRE
Vol. II partea 1

Editura Științifică
și
Enciclopedică, București,
1986

Cu lucrarea *România după Marea Unire* publicată recent de Editura Științifică și Enciclopedică, sîntem pe cale de a dobîndi o nouă sinteză a istoriei patriei noastre. Continuînd marea tradiție a istoriografiei românești făurită de A.D. Xenopol, N. Iorga, C.C. Giurescu,

valoroșii istorici Mircea Mușat și Ion Ardeleanu s-au angajat în dificila dar nobila misiune de a scrie o nouă sinteză a istoriei poporului nostru, de la origini pînă astăzi. Un demers temerar dar posibil și necesar.

Temerar?! — Credem că nu mai trebuie să subliniem marile dificultăți ale realizării unei sinteze a istoriei naționale.

Posibil?! — Pentru că, de fapt, cei doi istorici au ajuns la maturitatea deplină a creației științifice, au elaborat până acum numeroase lucrări, au coordonat realizarea unor mari corpus-uri de documente istorice, excelente instrumente de lucru puse la dispoziția întregului front istoric. Pe de altă parte, istoriografia românească, în ansamblul său, beneficiind de opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, a înregistrat, mai ales în ultimele decenii, ca, de altfel, toate domeniile de creație, mari succese, care permit și, totodată, impun trecerea la realizarea unor noi sinteze.

De altfel, indemnul adresat cercetătorilor de tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a scrie istoria așa cum a fost, nu după dorințele subiective ale oamenilor, după nevoi politice de moment, făcea demult necesară realizarea unei noi sinteze a istoriei noastre naționale.

Din grandiosul proiect al remarcabililor istorici Mircea Mușat și Ion Ardeleanu, primul volum: *De la statul geto-dac la statul român unitar* a văzut lumina tiparului, cu trei ani în urmă, prin grija aceleiași edituri și s-a bucurat de o entuziastă primire în rindul specialiștilor și, deopotrivă, al studenților și elevilor. Tradusă în limba engleză sub titlul *From Ancient Dacia to modern Romania*, lucrarea a stîrnit, în aceeași măsură, interesul specialiștilor de peste hotare.

Partea întâi a celui de-al doilea volum a depășit însă așteptările tuturor, chiar dacă cei doi istorici erau deja cunoscuți în țară și străinătate prin realizările lor de o înaltă ținută științifică de până acum.

Prin ce se detașează această realizare istoriografică de excepție?

Mai întâi trebuie subliniat că toate marile sinteze de până acum s-au încheiat în linii generale cu Marea Unire — moment de vîrf în istoria neamului nostru — și au analizat numai sumar istoria statului național unitar român, iar cele care s-au oprit în mod special asupra istoriei contemporane a României, chiar și cele de dată mai recentă, nu au putut depăși anumite șabloane, deși mai toate aspectele vieții economice, social-politice și culturale a României de după 1918 au fost analizate în valoroase monografii.

Lucrarea istoricilor Mircea Mușat și Ion Ardeleanu, *România după Marea Unire*, îndepărtează pentru prima dată aceste neajunsuri, înlătură șabloane, stigmatizări, etichetări de personalități și momente istorice, care cu mai bine de două decenii în urmă păreau de neclintit. Fixînd noi coordonate ale perioadei interbelice, renunțînd la periodizările schematice, fictive, artificiale, care denaturau istoria noastră națională, autorii au reușit într-o manieră nouă, reconfortantă, atractivă să prezinte istoria atît de complexă a primilor ani de existență a statului național unitar român (1918—1933), introducînd în circuitul științific documente de arhivă și de memorialistică inedite, realizînd o adevărată radiografie a vieții politice și social-economice românești. Adoptînd metoda de a lăsa faptele să „vorbească”, autorii oferă cititorilor posibilitatea de a judeca ei înșiși evenimentele istorice și de a concluziona.

Pentru prima dată în istoriografia noastră cei doi autori reușesc, în spiritul Programului ideologic al partidului, al tezelor tovarășului Nicolae Ceaușescu, să prezinte într-o sinteză istoria unică și unitară a poporului nostru, integrînd organic, în spiritul adevărului obiectiv, istoria mișcării muncitorești, a Partidului Comunist Român, în istoria patriei.

Pentru toate acestea considerăm că lucrarea lui Mircea Mușat și Ion Ardeleanu reprezintă un adevărat eveniment în istoriografia românească, o reușită care aparține nu numai autorilor, ci întregii noastre istoriografii.

■ Conf. univ. dr.
ION PĂTROIU

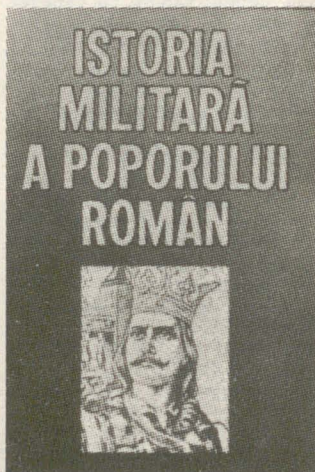
Colectiv

ISTORIA MILITARĂ A POPORULUI ROMÂN

vol. II;

Editura Militară:
București, 1986

După primul volum care a văzut în anul 1984 lumina tiparului, cel de-al doilea volum* din seria de zece cit va însuma *Istoria militară a poporului român* lucrare de anvergură elaborată

sub egida Comisiei Române de Istorie Militară și a Centrului de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară, abordează evoluția fenomenului militar românesc în epoca de glorie a oastei

* Comisia de coordonare: general-colonel Vasile Milea — ministrul apărării naționale, acad. Ștefan Pascu, general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu — coordonator principal —, prof. univ. dr. Ștefan Ștefănescu, general-maior Constantin Antip, conf. univ. dr. Mircea Mușat, colonel dr. Gheorghe Tudor, colonel dr. Florian Tucă, maior dr. Mihail E. Ionescu.

celel mari, în intervalul cuprins între jumătatea secolului al XIV-lea și mijlocul secolului al XVI-lea. Călăuziți de concepția științifică revoluționară a secretarului general al Partidului Comunist Român, autorii volumului, cunoscuți specialiști din institute de cercetare, universități, instituții militare de învățământ superior și muzee, reliefează faptul că în perioada analizată factorul militar românesc s-a detașat între componentele fundamentale ce au asigurat evoluția poporului nostru în cadrele sale specifice.

Afirmarea plenară a celor trei state medievale — Țara Românească Muntenia, Țara Românească Transilvania și Țara Românească Moldova —, apărarea independenței, a integrității lor teritoriale într-o perioadă în care regatele și imperiile vecine expansioniste le-au supus unor agresiuni și presiuni continue au fost posibile, așa cum se demonstrează argumentat în volum, numai printr-un susținut efort militar la care a fost necesară concentrarea potențelor integrității popor. Organizarea și evoluția instrumentului militar sînt analizate în raport cu factorii determinativi de ordin economic, social, politic și cultural, cu evidențierea conexiunilor ce s-au manifestat în planul schimbărilor cantitative și calitative la nivel continental și cu precădere în sud-estul european. În contextul reliefat, funcționarea organismului militar românesc este prezentată în succesiunea desfășurării lor cronologice.

Capitolul întâi al lucrării face o prezentare sintetică a structurilor economice, sociale și politice, a evoluției societății românești, în ansamblu, din a doua jumătate a secolului al XIV-lea pînă la jumătatea secolului al XVI-lea, subliniindu-se caracterul unitar, dimensiunile și caracteristicile ce le-au conferit atribute specifice. În capitolul al II-lea s-a reconstituit organizarea militară românească a perioadei — sistemul de recrutare și mobilizare, componența, echiparea și înzestrarea, instruirea trupelor și pregătirea populației pentru apărare, evoluția amenajării genitice a teritoriului. Se demonstrează astfel că puterea militară, cea care a asigurat purtarea victorioasă a luptelor pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a statelor feudale românești, a avut la bază

efortul întregii populații capabile să poarte arme, efort concretizat prin instituționalizarea oastei celel mari.

Dinamica evenimentelor militare ce au consemnat consolidarea și afirmarea internațională a Munteniei, Transilvaniei și Moldovei pînă la mijlocul secolului al XV-lea îi sînt consacrate capitolele III — VI; sînt prezentate luptele de apărare purtate sub conducerea unor mari domnitori, iscusiți comandanți de oști — Vladislav I, Dobrotiță, Ștefan I, Mircea cel Mare, Alexandru cel Bun, Dan al II-lea, Iancu de Hunedoara și Vlad Tepeș — pentru respingerea armatelor invadatoare ale regatului ungar și Imperiului otoman. Se evidențiază astfel faptul că țăările române, acționînd în strînsă cooperare, au reușit, apărîndu-și libertatea, să joace un rol european prin stăvilirea expansiunii Porții spre centrul Europei și prin sprijinul acordat luptei popoarelor de la sud de Dunăre.

Capitolul al VII-lea reprezintă o vastă și consistentă tratare a unei noi etape istorice care a purtat amprenta inconfundabilă a uriașei personalități politice și militare a lui Ștefan cel Mare. Sub conducerea marelui bărbat de stat, poporul român și-a afirmat plenar dorința de a trăi liber, făurindu-și cu arma în mînă propria independență într-un moment deosebit de dificil al istoriei noastre, cînd cele trei puteri expansioniste de la fruntările spațiului românesc, aflate în perioada maximei lor dezvoltări politice și militare, au pus în pericol, rînd pe rînd, însăși existența statalității românești. Sancționînd energic — prin răsunătoarele victorii de la Baia, Vaslui, Codrîi Cosminului ș.a. — aceste tendințe de cucerire, românii și-au cîștigat, totodată, un loc bine definit în cadrul istoriei universale. Voievozi ca Neagoe Basarab și Radu de la Afumați au încununat efervescenta epocă ștefaniană, adăugîndu-i valențe și deschideri noi — fapt reliefat pregnant de autori —, constituînd o punte de legătură cu evenimentele politico-militare din timpul domniei lui Petru Rareș, evenimente care fac obiectul capitolului VIII. Aici accentul cade, cum e și firesc, pe lupta purtată de poporul român, sub conducerea voievodului, pentru realizarea „unității dacice”, moment de referință al istoriei naționale, care

constituie preludiul marelui în lăptuire a Unificatorului.

Capitolul IX cuprinde o sinteză a aspectelor și caracteristicilor militare ale răscoalei de la Bobilna (1437) și ale războiului țărănesc din anul 1514, insistîndu-se asupra organizării ostășești proprii, originale a țărănimii, a valorii acestor mari ridări sociale ca mijloc de exprimare a vitalității politice a neamului românesc. Ideea-forță a capitolului este că de la început lupta maselor populare împotriva exploatării feudale a vizat deopotrivă și eliminarea ingerențelor străine, particularitate care și-a pus amprenta asupra întregii evoluții sociale a poporului român, a însuși destinului său istoric, caracterizat prin luptă hotărîrită pentru libertate și unitate statală.

Capitolele X—XII de cuprindere generală înfățișează trăsăturile esențiale ale efortului militar desfășurat pe parcursul celor două seacuri de luptă eroică pentru salvagardarea independenței, relevînd, totodată, nivelul atins de gîndirea și arta militară românească în epoca de glorie a oastei celel mari. Este circumscrisă dimensiunea națională și internațională a efortului politico-militar românesc, datorită căruia Țările Române au continuat să existe neîntrerupt ca entități distincte și de prestigiu pe harta politică a Europei.

Volumul se încheie cu o substanțială bibliografie, cu un glossar al termenilor de specialitate și cu un indice explicit și amănunțit.

Calitatea volumului este sporită de cele peste 300 de fotografii, hărți și scheme — alb-negru și color — în marea lor majoritate inedite.

În întregul său, volumul doi al **Istoriei militare a poporului român** reprezintă o contribuție substanțială la mersul înainte al istoriografiei românești, un moment de excepție pe calea justei înțelegeri a dimensiunilor eroismului de care poporul român a dat dovadă în cele două secole de luptă neîncetată pentru menținerea independenței și integrității proprii statalității.

■ **Maior dr.
IOAN TALPEȘ**

Colectiv,

**COORDONATE
ALE DOCTRINEI
MILITARE ROMÂNEȘTI**
Studiu
politico-militar*

Editura Militară
București, 1986

În monumentală sa operă teoretică și practică, secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a ridicat pe noi trepte gândirea militară românească elaborând doctrina militară națională originală prin valorificarea creatoare a învățămintelor reșite din experiența multimilenară a poporului român pentru apărarea gliei strămoșești, prin aplicarea științei militare moderne la studierea fenomenului militar contemporan. Prin cetezanța gândirii și acțiunii sale revoluționare, tovarășul Nicolae Ceaușescu a promovat constant spiritul științific, permanenta ancorare a problematicei apărării naționale la condițiile concrete ale societății noastre socialiste, deschizând noi căi și direcții de afirmare a spiritului creator în domeniul militar.

Climatul teoretic și ideologic deosebit de fertil asigurat creației autentice, naționale, ca de altfel întregii vieți economice, sociale, științifice și culturale din patria noastră de Congresul al IX-lea al partidului, stimulează și preocupările cercetătorilor militari români din domeniul doctrinei și artei militare. Efortul acestora

este îndreptat spre lărgirea continuă a cunoașterii și înțelegerii uriașei încărcături de sensuri și semnificații a concepției Partidului Comunist Român, a tezelor, ideilor și orientărilor secretarului său general privind apărarea patriei, modalitățile specifice de asigurare, în condițiile actuale, a independenței, suveranității și integrității teritoriale a României socialiste. În acest context se înscrie și volumul recent oferit cititorilor de către Editura Militară, elaborat sub egida Centrului de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară, de o valoroasă echipă de cercetători militari.

Întemeindu-și demersul pe vastă operă politico-militară a tovarășului Nicolae Ceaușescu, autorii acestei lucrări analizează principalele teze și idei care dau substanță doctrinei militare naționale. În lucrare sint abor-

ca realitate dinamică, exprimând unitatea dialectică dintre capacitatea și calitatea resurselor și posibilităților naționale destinate a fi folosite, la nevoie, în slujba apărării patriei.

Pornind de la evaluarea realistă a nevoilor apărării naționale, în lucrare se subliniază faptul că edificarea sistemului apărării naționale reprezintă o soluție originală menită să asigure valorificarea deplină a energiei și capacităților proprii, a coeziunii și moralului întregului popor român în înfruntarea cu un eventual agresor.

Problematika dezvoltării și perfecționării artei militare românești în etapa actuală, precum și coordonatele doctrinare ale organizării și desfășurării procesului instructiv-educativ din armată ocupă un loc important în lucrare, autorii reliefând caracterul unitar al pregătirii de luptă și politice, orientarea lui spre materializarea cerințelor doctrinare în procesul organizării, pregătirii și ducerii operației și luptei, elaborarea sub multiple aspecte a principiilor, formelor și procedeele de ducere a acțiunilor militare.

În ansamblul său, lucrarea la care ne referim se remarcă prin claritatea și acuratețea elaborării și analizei componentelor de bază ale doctrinei militare, punind cu pregnanță în evidență valoarea principală și metodologică a creației teoretice, politico-militare a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Rigurozitatea abordărilor teoretice conceptuale asigură lucrării, în întregul ei, o ținută științifică elevată, logica argumentării fiind susținută de permanenta raportare la cerințele actuale ale practicii instruirii și educării trupelor.

Prin întregul său conținut, lucrarea se constituie într-o reușită, contribuind la înțelegerea tezelor, ideilor și orientărilor formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu privire la apărarea națională. Alături de celelalte lucrări de profil apărute în ultimul timp, ea reprezintă un autentic ajutor pentru cadrele militare, pentru toți cei chemați să aprofundeze doctrina militară națională, să realizeze obiectivele stabilite de comandantul nostru suprem în cuvântarea la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, din decembrie 1985, și în Directiva privind pregătirea militară și politică a armatei în perioada 1986—1990, pentru întărirea necontenită a capacității de apărare a patriei.

■ **MAIOR EUGEN CÎMPAN**

date, într-o manieră unitară, conceptul de doctrină militară, determinările social-politice, economice și istorice ale doctrinei militare românești actuale, funcțiile și trăsăturile acesteia, precum și raporturile doctrinei militare cu politica militară, știința militară, științele socio-militare și științele tehnice militare. Subliniind multilateralitatea interrelațiilor și determinărilor dintre acestea, autorii scot în evidență faptul că doctrina militară națională actuală reprezintă o etapă calitativ superioară în dezvoltarea gândirii și practicii militare românești, o contribuție originală de prestigiu a tovarășului Nicolae Ceaușescu la dezvoltarea științei militare contemporane. În deplină concordanță cu concepția secretarului general al partidului se analizează, într-o manieră originală, conceptul de apărare a patriei ca expresie și rezultantă a acțiunii unui sistem complex de factori,

* Autori: colonel Mihai Arsintescu, colonel dr. Victor Deaconu (coordonatori), colonel Emil Burbulea, colonel dr. Aurel Petri, colonel Emanoil Stanislav, colonel dr. Constantin Toderășcu, locotenent-colonel Valentin Moldoveanu, maior Simion Boncu, maior Iacob Prada, căpitan Barbu Aanei, căpitan Alexandru Donovici; au mai colaborat colonel Aurel Chișer, colonel dr. Ion Ganea, maior Ioan Pață

Colonel
Constantin
Căzănișteanu
(coordonator)

Maria Georgescu,
Dorina N. Rusu

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA MILITARĂ A POPORULUI ROMÂN

(ianuarie 1848—
decembrie 1856);

Editura Militară,
București, 1986

Noul volum din colecția de documente publicate sistematic sub egida Centrului de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară cuprinde peste 300 de documente și acoperă aproape nouă ani, premergători și imediat următori revoluției de la 1848 din Țările Românești Muntenia, Moldova și Transilvania, răstimp care a marcat puternic istoria poporului nostru și a avut implicații adânci atât asupra noii structuri a instituțiilor militare (determinând regenerarea vechilor instituții ostășești — cum scria N. Bălcescu), cât și asupra organizării rezistenței naționale împotriva forțelor militare străine și a ocupației țaristo-otomane.

Documentele, structurate cronologic, se referă la participarea unor trupe din armata permanentă la revoluție, înființarea, organizarea și instruirea gărzii naționale create de revoluție, conținutul Jurământului militar și noile drapele pentru unități, atribuțiile dorobanților, crearea trupelor nepermanente de panduri și voluntari, organizarea taberei militare de la Riureni, județul Vilcea, intervenția trupelor otomane și țariste, regimul de ocupație instituit de forțele

contrarevoluționare străine, întărirea sistemului militar moldovean (cu un batalion de infanterie, un escadron de cavalerie și o baterie de artilerie călăreață) și a celui munten (cu un divizion de artilerie călăreață), reînființarea Școlii militare de ofițeri de la București, deschiderea cursurilor Școlii militare la Iași, dinamizarea activității de editare a unor regulamente, perfecționarea pregătirii cadrelor militare în străinătate, dotarea armatei cu armament modern, legiferarea și dezvoltarea formațiunilor teritoriale de grăniceri și dorobanți, amplificarea relațiilor militare între cele trei țări românești — Moldova, Muntenia și Transilvania —, începerea modernizării profunde a armatei naționale etc.

Așadar, prin documentele sau extrasele incluse — de certă valoare și mare diversitate rezultând din numeroasele decrete, proiecte de legi, petițiuni, înalte porunci domnești, programe ale revoluționarilor, apeluri, rapoarte, ordine, scrisori, note de protest, instrucțiuni, protocoale, știri din publicații etc. —, lucrarea devine o foarte bună sursă de referință în legătură cu această perioadă istorică de maximă efervescență.

■ Căpitan de rangul III
ILIE MANOLE

Colectiv, PAGINI EROICE DIN MAREA EPOPEE;

Editura Militară,
București, 1986

Recent, de sub teascurile Editurii Militare a ieșit volumul *Pagini eroice din marea epopoe*, realizat sub egida Comisiei Române de Istorie Militară. Volumul reunește, sub acest titlu sugestiv, un număr de studii semnate de prestigioși cercetători ai istoriei contemporane a României — conf. univ. dr. Mircea Mușat, maior dr. Mihail E. Ionescu, colonel dr. Vasile Mocanu, colonel dr. Gheorghe Tudor, colonel dr. Gheorghe Romanescu, dr. Ion Alexandrescu, colonel dr. Florian Tucă, conf. univ. dr. Ion Ardeleanu, dr. Florin Constantiniu —, consacrate reliefării participării poporului român la marea epopoe a luptei antifasciste și contribuției sale remarcabile la obținerea victoriei de la 9 Mai 1945.

În studiul *Partidul Comunist Român — organizatorul și conducătorul luptei antifasciste a poporului român* se subliniază faptul că poporul român nu a avut nici o tangență cu

PAGINI EROICE DIN MAREA EPOPEE

fascismul, că s-a ridicat cu hotărâre, sub conducerea comuniștilor, împotriva aceluși dușman neîmpăcat al independenței și suveranității statelor, care a fost fascismul. Studiile *Armata română în revoluția din august 1944*, *Lupta armatei române pentru eliberarea părții de nord-vest a țării de sub dominația hitleristo-horthystă*, *Participarea armatei române la eliberarea Ungariei și Armata română în operațiile pentru eliberarea Cehoslovaciei și a unei părți din Austria* recompun, tematic și cronologic, etapele principale ale războiului drept, purtat de România împotriva Germaniei naziste și Ungariei horthyste, evidențiindu-se faptul că actul istoric de la 23 August 1944 a însemnat scurtarea războiului cu cel puțin șase luni și că prestația militară substanțială a țării noastre la obținerea victoriei finale o situează pe locul patru în rândul statelor coaliției antihitleriste. În studiul *Contribuția economică a României la victoria asupra fascismului* este prezentat, pe baza ultimelor cercetări, efortul economic al României în războiul antihitlerist a cărui amploare — cifrată la peste un miliard de dolari (valută 1938) — va afecta redresarea economică a țării în epoca postbelică, iar în cel intitulat *Jertfele umane date de poporul român în războiul antihitlerist oglindite prin monumente* se relevă recunoștința, eternizată în monumente de bronz sau piatră, pe care poporul român și popoarele eliberate au exprimat-o și o exprimă eroilor români, care nu și-au precupețit singele pentru a apropia ziua victoriei. Ultimele două studii — *Ecoul internațional al participării României la războiul antifascist și învățămintele celui de-al doilea război mondial* — înregistrează rezonanța mondială a rolului și aportului poporului român la înfrângerea Germaniei naziste și, respectiv, prezentarea învățămintelor pe care popoarele trebuie să le desprindă din experiența celui de-al doilea război

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA MILITARĂ A POPORULUI ROMÂN

1848
1856

mondial, subliniindu-se însemnătatea remarcabilă pe care o are în lumea de azi lupta pentru pace, pentru interzicerea politicii de forță și amenințare cu forța, de împărțire a lumii în sfere de influență, dominație și exploatare.

Volumul, în întregimea sa, oferă astfel cititorului, dornic de aprofundarea adevărurilor fundamentale și perene ale istoriei naționale, imaginea încheagată — beneficiind de suportul științific al unei ample documentări și riguroase analize — a marii epopei, introspectată sub diverse unghiuri, îndeosebi politic, militar și economic, scrisă de poporul român în anii premergători și în timpul celui de-al doilea război mondial.

■ MARIN BĂRBOI

Liviu Mărghitan,
**BANATUL ÎN LUMINA
ARHEOLOGIEI**
vol III;
Editura Facla,
Timișoara, 1985

Apariția acestei monografii, avind ca sursă de informații studii și articole mai vechi, unele greu accesibile, dar în primul rând descoperiri arheologice recente, devenise de multă vreme necesară. Structurată în trei volume, ea prezintă istoria Banatului din paleolitic pînă în secolul al XII-lea. Primele două volume (apărute în 1979 și 1980) fac o bogată prezentare a complexei dezvoltări a comunității omenești care devenise posibilă, subliniază autorul, datorită unui factor de permanență — fondul

uman autohton, factor esențial de progres în toate etapele istorice. Din epoca veche, (vol. I), menționăm o sabie din fier meteoritic (unul dintre cele mai vechi exemplare europene), precum și splendidele coifuri de parădă din aur și argint ale unor șefi militari, descoperite în vecinătatea Cazanelor.

Cucerirea romană, precedată de lupte grele și îndelungate, nu a fost urmată de dispariția elementului autohton din Dacia. Argumentația autorului se bazează pe probe materiale: numărul foarte scăzut al inscripțiilor, amintind existența sclavilor, corelat cu necesitățile de hrană ale armatei și administrației romane; păstrarea vechilor toponime dacice: Arcidava (Vărădia), Berzobis (Berzovia), Aizis (Firluaga), Tibiscum (Jupa); prezența frecventă a ceramicii de tip dacic; monumente funerare în care se întîlnesc *nomen gentilicum* roman și *cognomen* dacic (Băile Herculane). Toate acestea îl conduc pe autor la o concluzie fermă — păstrarea vechilor obști sătești daco-getice. Volumul al doilea cuprinde, de asemenea, date privitoare la unitățile militare și fortificațiile romane de pe cuprinsul Banatului. O valoroasă descoperire a unui amplu text în limba latină, datat în 294—300 (Gornea), reprezintă o nouă dovadă a continuității de locuire în Dacia și după retragerea avariană.

În ultimele două decenii au fost obținute rezultate arheologice remarcabile și pentru intervalul de timp tratat de volumul III. Dacă în 1963 descoperirea de către autor a unei necropole românești la Șeitin era privită ca o raritate, între timp au fost cercetate peste 150 de așezări și necropole, dintre care mai bine de 40 sînt abordate de autor. Sînt infirmate teorii mai vechi, precum răspîndirea avarilor și extinderea statului Moravia Mare la răsărit de Tisa, ori expansiunea primului țarat bulgar în Banat. Astfel, nu a fost identificată nici o localitate avară sau slavo-avară, și nici una „curat” slavă. Vestigiile foarte numeroase ale populației românești dovedesc o netă superioritate, numerică și valorică, față de cele ale migratorilor: ceramica confecționată cu roata olarului, decorată cu mult gust, arșă în cuptoare cu reverberație nu suferă comparație cu cea lucrată cu mina, din pastă groasă, arșă defectuos și fără pretenții estetice a alogenilor; înhumările nu depășesc adîncimea de 1,25 m și au un ritual tradițional, cele ale călăreților migratori fiind mai adînci de 2—2,5 m; cuptoarele unor locuințe (ex. la Jabăr) — semn al unei populații stabile — au patru-cinci rînduri de lipitură cu lut; mineritul și meta-

lurgia, bogat atestate, erau ocupații exclusiv românești; numai localnici foloseau monede de bronz — descoperite în mare număr — pentru schimbul de produse, alogenii prețuind numai aurul. Toate aceste descoperiri dovedesc că proporțiile descreșterii demografice pe durata migrațiilor au fost mult exagerate de unii istorici, constatîndu-se pe aia locuită de poporul român o densitate ce nu se situează sub cifra medie pe km² a populației europene. Conducătorii de oști, localitățile numeroase și cetățile românești au încetat să mai rămînă informații datorate unor surse narative, precum *Gesta Hungarorum* și *Legenda sfîntului Gerhard*. Au fost descoperite fortificații de pămînt la Pescari (sec. VI—VII), Orșova (sec. IV-V), Vladimirescu (sec. IX), Bulei (sec. X) — ce reprezentau centre economice, militare și politice, fiind reședința conducătorilor de obști locale. Este astfel infirmată, încă o dată, ideea unui „feudalism de import” pe meleagurile românești.

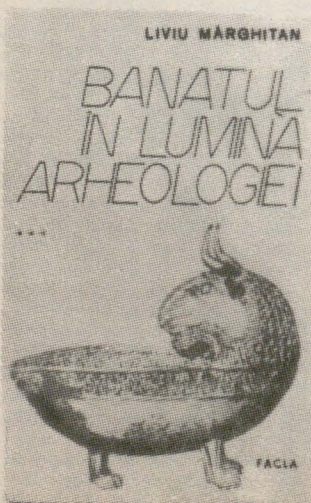
Temeinic elaborată, după o foarte serioasă pregătire, lucrarea se citește cu mult interes, punînd la dispoziția cititorilor — atît specialiști cît și iubitori de istorie — un material valoros, scris într-un stil elevat. Concluziile clare, rod al unei documentații și experiențe valoroase, dau viață bogatei civilizații românești din Banat și reprezintă o nouă mărturie a continuității populației românești în spațiul carpato-danubiano-pontic.

■ SILVIU ORIANU

**THE ROMANIAN ARMY
IN THE REVOLUTION
OF AUGUST 1944**

Recent, a apărut la New Delhi — India versiunea în limba engleză a lucrării „Armata română în revoluția din august 1944”, elaborată de un prestigios colectiv de autori*. Lucrarea, pregătită sub egida Comisiei Ro-

* Constantin Olteanu, Ilie Ceaușescu, Florian Tucă, Vasile Mocanu „The Romanian Army in the Revolution of August 1944”. Socialook International Publications, New-Delhi, 1986.

măne de Istorie Militară este o remarcabilă sinteză — prima de acest gen în istoriografia noastră — privind aportul armatei române la organizarea, declanșarea și desfășurarea victorioasă a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, eveniment crucial în istoria multimilenară a poporului român, care, așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, a inaugurat „o eră nouă de profunde transformări revoluționare în România, a deschis calea făuririi societății socialiste în țara noastră”.

Scrisă într-o formă atractivă și bazată pe numeroase surse editate și inedite, lucrarea analizează amplu strategia și tactica Partidului Comunist Român în organizarea și pregătirea revoluției din august 1944, factorii principali care au determinat participarea armatei, în totalitatea sa, fără nici o defecțiune, la evenimentele epocale din vara anului 1944, modul în care a fost declanșată și desfășurată cu succes, pe întreg cuprinsul țării, revoluția de eliberare

Urmind logica istoriei, autorii pătrund cu erudiție în ansamblul de factori și condiții care au făcut nu numai legitimă și necesară, dar și posibilă marea izbândă de acum peste patru decenii, punând în valoare contribuția armatei române la victoria revoluției din august 1944. De asemenea, este bogat și temeinic argumentată ideea, pe deplin corespunzătoare adevărului istoric, potrivit căreia evenimentele cruciale din august 1944 au oferit armatei române șansa istorică de a demonstra, într-o situație decisivă pentru destinele națiunii, înaltul său patriotisme și spirit de jertfă, participând, împreună cu întregul popor, la croirea noului drum al României. Prezintă activă și plină participare a armatei la revoluție, autorii pun pregnant în evidență concluzia — verificată în tot cursul marilor momente ale istoriei noastre — că ostirea s-a manifestat permanent ca exponentă a înaltelor idealuri de dreptate și libertate națională, fiind trup din trupul poporului român.

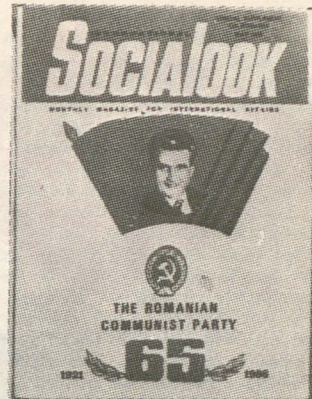
Indiscutabil, lucrarea cu caracter monografic „Armata română în revoluția din august 1944” se înscrie ca o strălucită reușită a istoriografiei și se recomandă cititorului prin marea ei bogăție de informații, idei și concluzii politico-militare și istorice.

■ Locotenent-colonel AUREL PENTELESCU

**SOCIALLOOK,
MAY 1986**

Revista indiană de politică internațională „SOCIALLOOK”, editată de B.C. Gupta — cunoscut pentru preocupările sale privind viața politică și științifică din țara noastră — a dedicată României, celei de a 65-a aniversări a Partidului Comunist Român, numărul din luna mai 1986.

Într-un set de articole semnate de specialiști români în domeniul istoriei și teoriei militare — general-loctenenent dr. Ilie Ceaușescu, general-maior dr. Gheorghe Găinușe, colonel dr. Gheorghe Tudor, colonel dr. Victor Deaconu, maior dr. Mihail E. Ionescu, colonel dr. Aurel Petri, colonel dr. Constantin Toderășcu, căpitan Cornel Codîță, Mihai Retegan —, sunt prezentate sintetic principalele aspecte și semnificații ale făuririi și evoluției partidului nostru comunist, locul și rolul hotărâtor al acestuia în grandiosul proces de edificare a so-

cietății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Reliefind elementele prin care se demonstrează că făurirea Partidului Comunist Român reprezintă o necesitate obiectivă a evoluției istorice naționale, un eveniment epocal în dezvoltarea mișcării revoluționare muncitorești din România, autorii releva modalitățile esențiale de acțiune ale partidului în conducerea luptei poporului împotriva fascismului și revizionismului, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale, în pregătirea și desfășurarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, ca și implicațiile acesteia în devenirea României. Sint abordate, de asemenea, coordonatele fundamentale ale concepției privind apărarea patriei de către întregul nostru popor, concepție materializată în actuala doctrină militară românească, citorită de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

O idee-forță ce se desprinde din articolele menționate este aceea că **rădăcinile partidului** — așa cum le caracterizează tovarășul Nicolae Ceaușescu — **sint „ca ale unui stejar secular”,** ancorate adînc în pămîntul străbun, în întreaga istorie națională de peste 2500 de ani, de cînd există primele dovezi scrise ale existenței poporului nostru.

Aceste articole publicate în „SOCIALLOOK” fac cunoscute publicului din India dorința și vocația românilor de pace și destindere, constituindu-se într-un veritabil mesaj al voinței fierbinți a României de a contribui la realizarea pe planeta noastră a unei lumi mai bune și mai drepte, lipsite de războaie.

■ Căpitan TEODOR REPCIUC

socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. Capitole distincte sint consacrate consecințelor politico-militare și ecoului internațional al revoluției române din august 1944, participării armatei noastre la războiul antihitlerist în perioada 23 August 1944—12 mai 1945. Lucrarea se încheie cu evocarea drumului parcur de ostirea română în perioada postbelică, treptele calitative care i-au marcat evoluția, sub conducerea partidului nostru comunist, devenind braț înarmat al poporului, apărătoare de neînvins a cuceririlor revoluționare, a independenței, suveranității și integrității teritoriale a României socialiste.

DIALOG cu cititorii

Colonel (r) DIMITRIU MARINEL, lași: Am primit scrisoarea dumneavoastră referitoare la unele denaturări, apărute în lucrări străine, privind istoria noastră națională. Într-adevăr, contribuția armatei române la eliberarea Ungariei de sub ocupația hitleristă reprezintă un capitol distinct al participării României, alături de Națiunile Unite, la înfrângerea Germaniei naziste. Prestigioși istorici români și străini au evidențiat importanța efortului uman și material cu care poporul român a contribuit la obținerea victoriei din mai 1945 — de la 23 August 1944 până la 12 mai 1945, România a angajat nemijlocit 538 537 militari în lupte împotriva inamicului hitleristo-horthyst, suferind pierderi care s-au ridicat la circa 170 000 militari morți, răniți, dispăruți, efortul economic românesc depășind uriașa sumă de 1 200 000 000 dolari (la cursul din 1938) care situează România pe locul 4, după U.R.S.S., S.U.A. și Marea Britanie în rândul statelor Națiunilor Unite ce au luptat împotriva puterilor Axei în Europa. În Ungaria armata română a angajat în operații un efectiv de peste 200 000 luptători timp de peste 100 zile. Trupele române au eliberat 1 237 localități, dintre care 14 orașe, provocând inamicului pierderi de peste 30 000 militari. Pentru eliberarea teritoriului ungar armata română a plătit un greu tribut de sânge, peste 42 000 morți, răniți și dispăruți.

În aceste condiții — cum scrieți dumneavoastră — provocă surprindere și indignare „calomniile unor autori din R.P. Ungară la adresa României în general și a Transilvaniei în particular. Alterarea, denaturarea, falsificarea adevărului istoric privitor la formarea poporului român, la continuitatea lui de milenii în vatra strămoșească de la Carpați, Dunăre și Marea Neagră ne trezesc în minte amintiri tragice din anii de dinaintea și din timpul celui de-al doilea război mondial, cînd propaganda șovino-fascistă a guvernanților Ungariei horthyste învenina atmosfera cu teze pseudoistorice identice”. „Omiterea participării armatei române la eliberarea Ungariei nu servește cu nimic interesele colaborării și buneii vecinătăți dintre Ungaria și România. Dacă nu din respect pentru adevărul istoric, măcar din respect față de memoria luptătorilor români care au luptat și s-au jertfit pentru eliberarea teritoriului Ungariei de sub ocupația hitleristo-horthystă astfel de articole pseudoistorice nu ar trebui să apară în Ungaria”. „Ce fel de educație fac autorii unor asemenea publicații poporului ungar și mai ales tinerei generații, injectîndu-le veninul șovinismului, revizionismului și disprețului față de popoarele vecine?”

Ca ofițer român și veteran al războiului antihitlerist resping cu indignare falsificările și calomniile la adresa istoriei poporului român conținute în articole și studii ungare apărute în ultimii ani”.

Locotenent-colonel (r) IOAN MIHĂILEANU, București: Avem în vedere posibilitatea de a prezenta într-un număr viitor colecția dv. de fotoreproduceri după medalii și insigne ale armatei române. Interesante sînt și documentele trimise la redacție. Într-adevăr, în primăvara anului 1917, militarii români din armata austro-ungară, aflați în prizonierat la Darnița, lângă Kiev, s-au adresat guvernului Rusiei, Sfatului deputaților muncitorilor și soldaților din Petrograd, tuturor statelor aliate și neutre reprezentate în Rusia, angajîndu-se — așa cum se afirmă în documentul respectiv — chiar „cu jertfa vieții... pentru împlinirea idealului nostru: de a uni tot poporul, tot terito-

riul românesc din monarhia Austro-Ungară în una și nedespărțită Românie liberă și independentă”, subliniind că „noi... ținem din tot sufletul să nu ne lăpădăm de națiunea noastră, orice s-ar întîmpla” și „pînă nu se vor delega conform drepturilor ginților chestiunile de naționalitate în Austro-Ungaria pace nu va fi, nici bună stare... Căci această monarhie austro-ungară nu e altceva decît un conglomerat de țări răpite prin forța armată, fără consimțămîntul națiunilor lor... De aceea „ne oferim brațul și singele nostru tînăr și generos pentru înaprerea idealului nostru. Singele nostru nu se va vîrsa în za-

Singele nostru nu se va vîrsa în zădar. Credem ferm că între viitoare state fericite, naționale și democratice va fi și România tuturor românilor.

Datoria fiecărei democrații adevărate va fi să ne ajute și pe noi, ca și pe toate popoarele subjugate în interesul chiar al democrației.

Darnița în 13/26 Aprilie 1917.

Această adresă a fost iscălită de 250 de ofițeri și de 250 subofițeri și soldați, ca delegați ai corpului voluntarilor armatei române. Originalul a fost trimis președintelui guvernului provizoriu rusesc.

Facsimil din Apelul de la Darnița — aprilie 1917

dar. Credem ferm că între viitoare state fericite, naționale și democratice va fi și România tuturor românilor”. Guvernul Rusiei a aprobat ca 30 000 de prizonieri, de origine română, din armata austro-ungară, să se constituie într-un corp de voluntari, pentru a lupta alături de armata română. Între ei s-au aflat, desigur, și soldații din imaginea aureolată de gloriosul nostru tricolor (vezi fotografia). Primul din dreapta se numește Ion Stejărel din Sălișteja Sibiului, care s-a înscris primul — din cei 450 prizonieri de la o mină siberiană — pe lista voluntarilor români din Iuzofca. Scia, atunci, cu dor și amar os- tașul: „Mureșul sub dușman geme/ Tot privind peste Carpați”.

Primii voluntari transilvăneni. În dreapta, soldatul Ion Stejărel

Dr. GHEORGHE I. OANCEA, Timișoara, și locotenent-colonel (r) GHEORGHE HRUȘCĂ, Vlădeni-Botoșani: Materialele trimise — primul, referitor la acțiunile maselor populare din Banat împotriva agresiunii statelor fasciste și revizioniste, al doilea privind momente din războiul antihitlerist — sînt în studiu la Comisia Română de Istorie Militară. Urmează să primiți un răspuns detaliat.

NICULAE KOSLINSKI: Am primit atît fotografiile pentru ilustrarea articolului „Războiul submarin și România. 1916—1918”, cît și materialul — text și iconografie — despre întemeierea marinei militare române. Ele se află în studiu. Ceea ce ne-ați trimis anterior — mărturii despre dragajul împotriva minelor fluviale după 23 August 1944 — sînt publicate în acest număr.

Locotenent (r.) NECULAI STAICU-BUCIUMENI, Galați; Despre „Agentul de legătură”, într-unul din numerele viitoare. Deocamdată, publicăm un fragment inedit din emoționanta devocare privind sfîrșitul eroic al sergentului Năstase pe pămîntul Cehoslovaciei: „Toți ostașii Regimentului 20 artilerie, unde îndeplineam funcția de șef al Biroului operații, merită cuvinte de laudă. Fiecare și-a făcut cu prisosință datoria. Despre unul dintre ei vreau însă să vorbesc în mod deosebit. Acesta îmi părea că îi întrecuse pe mulți în destoinicie, pricepere și dăruire. Este vorba de sergentul Năstase, observator la bateria 1. Un flăcău înalt și sprinten, cu privirea ageră și vorba înțe-

leaptă. Se născuse într-un sat ialomîțean. Acolo învățase, de la bunii și străbunii săi, că treaba se impune să fie făcută cu temei, oriunde te-ai afla. Iar învățătorul din sat i-a sădit în suflet respectul și dragostea pentru trecutul de luptă al țării în care văzuse lumina zilei. Infanteria noastră urma să atace satul Plesovce. Nemții rezistau cu dîrzenie. Observatoarele Divizionului I erau instalate pe o creastă golașă, în fața satului Lonec. Adăpostii pe creasta împinzită cu observatoare, artileriești pîneau prin lunetă mișcările inamicului. Dar nici acesta nu stătea cu minile încrucișate; observînd o anumită animație pe creasta din spatele infanteriei românești, care-i presa puternic, hitlerişti și-au dat seama că acolo se afla creierul sprijinului cu foc al curajoșilor atacatori. Au scos deci un tun anticar la marginea satului și l-au pus să tragă. Una din lovituri a căzut pe marginea tranșeei. Acolo era prezent la datorie sergentul Năstase. Schijeile l-au rănît grav la abdomen. Fără să se vaită, flăcăul ialomîțean a încercat să-și stăvilească puternica hemoragie. Ajutat de doi ostași, a fost transportat spre postul de prim ajutor, dar nu a mai ajuns pînă acolo. Pierdere abundentă de sînge l-a răpus pe drum. A murit cu ochii încheoșați, regretînd că nu se va mai putea întoarce niciodată în satul său natal, din Bărăganul care-i era atît de drag”.

■ REDACȚIA

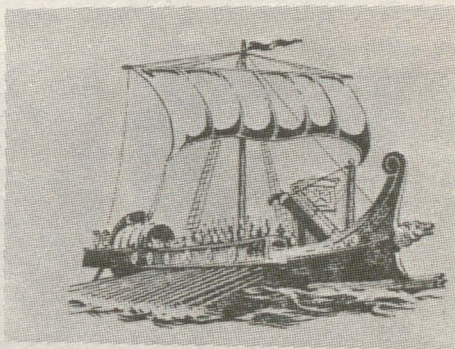
Mylae — idee ingenioasă

(urmare din pag. 49)

pe coastă — stăpînite și aprovizionate de cartaginezi — s-au opus cu îndrîjire. Devenise lîmpede că atîta timp cît cartaginezii rămîneau stăpîniți mărilor, soarta războiului nu va fi decisă în favoarea Romei, iar coastele italiene nu puteau fi apărate de jafurile punilor. De aceea, Roma a trecut la construirea unei puternice flote de război compusă din 100 de nave cu cinci rînduri de vîșle (*quinqueremis*) și 20 cu trei rînduri de vîșle (*triremis*).

Cunoscutul istoric antic Polybios consemna tenacitatea cu care romanii și-au construit flota, luînd drept model o navă acoperită („navă catafractă” prevăzută cu un brîu de scînduri groase deasupra bordului, pentru a-i proteja pe vîșlași), capturată întîmplător de la cartaginezi. Viitorii marinari romani se deprindeau încă de pe uscat cu mînuirea vîșlelor în ritmul indicat de căpetenia lor, care bătea tactul. Cu toate eforturile făcute, echipajele nu căpătaseră însă experiență, iar navele nu erau la fel de manevriere ca ale cartaginezilor. Același istoric remarcă ideea ingenioasă a consulului C. Duilius de a dota navele romane cu punți (pasarele) mobile, prinse printr-o articulație la prova navelor și care erau prevăzute la celălalt capăt cu un cîrlig ascuțit. Noul tip de mașină de război era numit de romani *corvus* („corb”), asemănător celui cunoscut la greci cu numele de „delfin”.

Cea dintîi luptă maritimă însemnată a primului război punic a avut loc lîngă coasta nordică a Siciliei, la Mylae (azi Milazzo), în anul 260 î.e.n. Cartaginezii, siguri de victorie, au încercat să zdrobească navele romane prin manevre rapide și lovituri date cu *rostrum* — pîntenul ascuțit de aramă cu care erau prevăzute proevele navelor lor sub nivelul apei. De această dată,

Cu nave de acest tip, prevăzute cu o pasarelă mobilă numită „corvus”, Roma a învins Cartagina, cucerind supremația în Mediterana

tactica punică s-a dovedit lipsită de eficacitate. Cu ajutorul unor scripeți, romanii ridicau „corbii” — lungi de aproximativ șapte metri — și îi lăsauseră să se fixeze, prin cădere, cu ciocul în puntea navelor inamice. Navele ajungînd bord lîngă bord, militarii romani treceau cu toții la lupta corp la corp; dacă erau apropiate cu proevele una de alta, ei înaintau doi cîte doi, în șir, pe puntea mobilă. Și astfel lupta navală, în care romanii nu aveau încă experiență, s-a transformat într-una corp la corp, în care infanteria Romei era net superioară.

Surprinși de această nouă modalitate de luptă și înspăimîntați de ușurința cu care romanii cucereau navă după navă, cartaginezii au părăsit lupta, nu înainte de a pierde 50 de nave.

Această strălucită victorie a avut un mare efect, atît asupra moralului romanilor, care și-au dublat eforturile pentru cîștigarea războiului, cît și asupra raportului de forțe în bazinul central al Mediteranei. Pentru proslăvirea victoriei lui C. Duilius, la Roma, în forum, a fost înălțată o coloană de marmură ornată cu pîteni de nave (*columna rostrata*).

COMISIEI ROMÂNE DE ISTORIE MILITARĂ

Simpozioane dedicate gloriosului jubileu al partidului

Aniversarea celor 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român a prilejuit bogate activități în cadrul Comisiei Române de Istorie Militară. Beneficiind de permanenta îndrumare din partea președintelui său, general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu, Comisia Română de Istorie Militară a organizat în preajma gloriosului jubileu, împreună cu filialele constituite în numeroase centre județene, simpozioane în mai multe garnizoane din țară.

La lucrările simpozioanelor au participat, de fiecare dată, reprezentanți ai organelor locale de

Programele speciale tipărite de organizatori și distribuite participanților, știrile difuzate prin presă și radioteleviziune au informat oportun publicul asupra acțiunilor întreprinse.

Simpozioanele au fost urmate de izbutite activități cultural-artistice dedicate evenimentului, susținute de militari și civili care au obținut rezultate meritorii în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României”.

Participanții la simpozioane au salutat această inițiativă a Comisiei Române de Istorie Militară, exprimîndu-și dorința ca astfel de manifestări științifice omagiale să se desfășoare în mod curent și într-un număr mai mare de localități.

■ REDACȚIA

Imagini de la simpozioanele desfășurate la Brașov și Constanța

partid și de stat, un însemnat număr de cadre militare reprezentînd Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne, alte organe și comandamente. De asemenea, au prezentat comunicări membri prestigioși ai Comisiei Române de Istorie Militară și ai filialelor acesteia, cadre universitare, cercetători științifici, muzeografi și arhiviști. Participanții la lucrările simpozioanelor au apreciat înalta ținută științifică a celor 480 de comunicări susținute, dintre care peste 200 au fost întocmite pe plan local.

Comunicările au evidențiat impactul istoric pe care l-a avut făurirea, în mai 1921, a Partidului Comunist Român asupra fizionomiei întregii societăți românești, rolul fundamental jucat de comuniști după 1921 în organizarea pe un plan superior a luptei poporului român pentru dreptate socială și libertate națională.

Profesorul belgian Roger Gheysens este redactorul șef al cunoscutei reviste de istorie militară „Memo” (apare de patru ori pe an la Bruxelles, sub egida „Asociației Prietenilor Serviciului Istorice”), în care au fost deseori inserate informații privind evoluția istorică a poporului român. Profesor la Școala superioară de război din Bruxelles, R. Gheysens este deopotrivă cunoscut pe plan internațional prin studiile sale aprofundate relative la istoria celui de-al doilea război mondial. Ultima apariție a domniei sale este un studiu militar de excepție privind desfășurarea bătăliei din Ardeni (decembrie 1944), scris împreună cu profesorul Henri Bernard.

Prezent, la 16 mai 1986, la Centrul Internațional de Presă de la Bruxelles, la festivitatea de lansare a cărții „*Două sute de zile mai devreme*”*, apărută în primăvara acestui an în limba franceză, profesorul R. Gheysens a avut amabilitatea să ne acorde un interviu. Cuvintele sale sincere ne dezvăluie un prieten al istoriei poporului român și un admirator al României.

— Domnule Roger Gheysens, ați participat la prezentarea cărții „*200 de zile mai devreme*” publicată recent în Belgia și de asemenea la două expoziții deschise cu acest prilej referitoare la istoria poporului român și la cartea de istorie în România. Ce impresii aveți dumneavoastră în legătură cu această acțiune, care ne-a oferit posibilitatea de a informa publicul belgian asupra contribuției României la înfrângerea Germaniei lui Hitler?

— O asemenea acțiune era necesară, așa spune chiar indispensabil, pentru că la noi istoria României este insuficient cunoscută de către marea majoritate a populației. Cartea „*200 zile mai devreme*” aduce cititorilor francofoni ceva care le lipsea: un punct de vedere interesant și complet asupra evenimentelor petrecute în România în august 1944. Felicit sincer pe autorii lucrării. Faptul că lucrarea a fost publicată în Belgia îi va asigura și aici, firește, un impact puternic. Sper că ziaristi, prezenți la conferința de presă, îi vor asigura cel mai larg ecou. Expoziția referitoare la istoria poporului român a fost un lucru bun, dar, după părerea mea, incomplet. Ideal ar fi fost să se conceapă o prezentare mai amplă, în care hărți, tablouri, fotografii, grafice și cărți ar fi fost susținute de obiecte antice, vechi și moderne așezate în vitrine. Mai adaug că un catalog al expoziției, amplu comentat, i-ar fi prelungit, neîndoielnic, efectul în timp.

— Sinteți primul istoric belgian care în „*L'histoire Magazine. La deuxième guerre mondiale*” a scris despre importanța insurecției române din august 1944, într-o manieră documentată și penetrantă. Vreți să ne împărtășiți opiniile dumneavoastră asupra concluziilor cărții „*200 de zile mai devreme*”?

— Sint fericit și mîndru că împrejurările mi-au dat ocazia să fiu primul care a informat publicul francfon asupra importanței reale a contribuției aduse de insurecția română din august 1944 la scoaterea din luptă a trupelor Germaniei naziste. Mi-a fost înlesnit acest lucru în 1969 în „*La deuxième guerre mondiale*”, publicat de „*Historia*” (Librairie Jules Tallandier, Paris), dar și mai târziu, în unele periodice și cotidieni belgiene, ca și la radio. În anul 1967, la Dublin, în timpul unui congres al PEN clubului, convorbirile îndelungi și pasionante cu profesorul Titu Georgescu mi-au revelat geneza și principalele consecințe ale acțiunii insurecționale române de la 23 august 1944. Am considerat de datoria mea să fac imediat cunoscut acest fapt istoric, practic necunoscut în țara mea și în Franța. Lucrurile s-au concretizat după un sejur în România care mi-a permis un studiu suplimentar la fața locului. Împărtășesc în totalitate concluziile autorilor lucră-

rii „*200 de zile mai devreme*” privind rolul României în scurtarea celui de-al doilea război mondial. Desigur, eforturile și sacrificiile României începând cu data de 23 august 1944 n-au fost zadarnice; este foarte regretabil și profund nedrept faptul că Aliații i-au refuzat statutul de cobeligeranță.

— Ați vizitat țara noastră în mai multe rînduri și ați cunoscut îndeaproape realizările poporului român. Care sînt, după părerea dumneavoastră, perspectivele de cooperare între istoricii României și belgieni și care sînt cele mai adecvate forme pentru a strînge relațiile între istoriografii țărilor noastre?

— Am vizitat România de mai multe ori. Prima mea vizită, în 1968, a însemnat pentru mine o adevărată „dragoste la prima vedere”. Am iubit de la bun început această țară, peisajele ei, poporul său, istoria sa, obiceiurile sale. Viitoarele sejururi n-au făcut decît să consolideze primele mele sentimente. De la Timișoara la Sulina, de la București la Suceva, mi-ar fi greu să precizez sau să-mi plasez cele mai frumoase amintiri. Îi relatez uneori fiicei mele mai mici, Michèle, pe care o cunoașteți, amintirile pe care le păstrez din călătoriile mele prin frumoasa dumneavoastră țară; la cei zece ani ai săi se entuziasmează, frisonînd puțin cînd îi evoc castelul lui Dracula! Fără îndoială că ar trebui să strîngem relațiile între istoricii țărilor noastre. România și Belgia prezintă aceleași afinități. De-a lungul secolelor, țările noastre au suportat numeroase dominații străine; amîndouă au luptat continuu, cu șanse diferite în timp, împotriva acestor opresiuni. Românii și belgienii au luptat constant pentru independența și libertatea lor. În fond, țările noastre au fiere care o istorie pasionantă. Iată ceea ce ar justifica, evident, o mai bună cunoaștere reciprocă a trecutului națiunilor noastre. Ar trebui, fără îndoială, să se organizeze colocvii, unde istoricii din țările noastre să-și poată împărtăși cunoștințele asupra unor puncte care prezintă analogii. Rămîne problema organizării unor asemenea discuții.

— Publicați o excelentă revistă de istorie militară, „*Memo*”, ale cărei calități am avut posibilitatea să le apreciem. Care ar fi, după opinia dumneavoastră, cele mai bune forme de schimb între revista română de istorie militară „*Lupta întregului popor*” și „*Memo*”?

— Schimburile între revistele „*Memo*” și „*Lupta întregului popor*” n-ar putea fi decît benefice pentru cititorii lor. Pe lîngă trimiterea reciprocă în mod regulat a unor numere de către cele două redacții, aş considera interesantă publicarea, cu titlu benevol, în fiecare dintre reviste, a traducerii unor articole de istorie militară de interes deosebit.

— Ați publicat, recent, împreună cu domnul Henri Bernard, de asemenea foarte bine cunoscut în România prin lucrările sale științifice și prin paginile dedicate României, o carte foarte frumoasă, „*La bataille d'Ardenne*”

* Ilie Ceaușescu, Florin Constantiniu, Mihail E. Ionescu, 200 jours plus tôt, Ed. Groninge Drukkerij, Courtraj, 1986.

(Bătălia din Ardeni), care se distinge în literatura publicată cu ocazia celei de-a 40-a aniversări a acestei bătălii prin profunzimea documentării și noutatea concluziilor. Care sînt proiectele dumneavoastră de viitor?

— După „Bătălia din Ardeni”, care a cunoscut un succes foarte mare, lucrez, în vederea publicării, la finisarea unei istorii a armatei secrete în timpul celui de-al doilea război mondial, datorată unui comitet de experți, persoane implicate în război și istorici, din rîndul cărora am avut onoarea să fac parte. Armata secretă a constituit o importantă organizație a rezistenței armate belgiene, singura care s-a bucurat de un statut militar din partea guvernului belgian de la Londra. Aș fi încîntat să văd lucrarea mea, „Bătălia din Ardeni”, tradusă în limba română, ceea ce ar permite societății românești să cunoască mai bine una dintre cele mai marcante acțiuni din timpul celui de-al doilea război mondial. Dar aceasta nu mai face parte din răspunsul la întrebarea dumneavoastră; nu este, evident, un proiect, ci doar o dorință! Funcția mea de redactor șef al revistei „Memo”, pe care mă străduiesc permanent s-o îndeplinesc cît mai bine, îmi ia mult timp, mai ales că mai multe din articolele cuprinse în ea îmi apar-

țin. Închipuiți-vă, ce coincidență ciudată, că tocmai terminasem despre „Contribuția română la lupta împotriva celui de-al treilea Reich” — un „material”, destinat unui număr viitor al revistei — cînd am aflat că vă aflați la Bruxelles! Asta nu înseamnă că n-am proiecte de viitor, dar ele sînt încă prea puțin precizate, pentru a-mi permite să vorbesc despre ele. Vă mărturisesc totuși că unul din visele mele ar fi să pot scrie o istorie militară a României pentru compatrioții mei; dar oare un asemenea proiect nu este prea ambițios? Nu vreau să închei această convorbire fără a vă exprima, dragii mei profesor Constantin și maior Ionescu, cît de mult m-au bucurat conversațiile noastre amicale. Ele pot să se dovedească fructuoase pentru aspirațiile noastre comune. Cu toată sinceritatea, cred că trebuie să mulțumesc generalului Ilie Ceaușescu și dumneavoastră, pentru ceea ce înseamnă cartea „200 de zile mai devreme”.

■ Interviu realizat de
Dr. FLORIN CONSTANTINIU
Maior dr. MIHAIL E. IONESCU

De la filiale: AZI ALBA IULIA

MĂRTURII

Primit la Alba Iulia, în ultimele zile ale anului 1596, cu toate onorurile ce se cuvin unui mare domnitor, Mihai Viteazul a avut înțelegere cu Sigismund Bathory să ridice la Alba Iulia un nou lăcaș de cultură: sediul Mitropoliei Transilvaniei, ctitorie subordonată ierarhic celei de la Tîrgoviște. Mai mult de un veac, aceasta a fost principalul centru spiritual și cultural al românilor transilvăneni, „cel mai trăinic și mai de folos așezămînt al neamului nostru de peste munți”, cum scria marele istoric Nicolae Iorga. Aici au fost înnumerate importante personalități politice ale vremii: vornicul Dancu, tatăl viitorului domn Matei Basarab, Aron Vodă al Moldovei. Tot aici a fost adus, potrivit cronicii lui Gheorghe Brancovici, chiar trupul lui Mihai Viteazul, după uciderea mișlească de pe Cîmpul Turzii. În cadrul mitropoliei lui Mihai Viteazul, activitatea tipografică a afirmat Alba Iulia ca important centru al cărții românești din Transilvania; aici au ieșit la iveală, printre altele: Noul testament al episcopului Simion Ștefan (1648) — monument al culturii noastre, afirmînd pentru prima dată problema importanței limbii literare românești; Bucovină (1699) — prima carte cu caracter didactic tipărită în limba română și altele.

În ultimele decenii, specialiștii ai muzeului „Unirii” au executat săpături arheologice; primele campanii de săpături arheologice (1965—1966) au avut drept scop stabilirea amplasamentului vechii Mitropolii și descoperirea de mărturii materiale privind existența acesteia.

Cercetările din 1977—1979 au urmărit stabilirea exactă a stratigrafiei, precizarea modului cum, din ordin habsburgic, în anii 1714—1738, materialul rezultat din demolarea complexului de clădiri ale Mitropoliei a fost luat și introdus în lucrările de construcție a actualei cetăți.

Cu concursul Cercului de istorie, spre sfîrșitul anului 1985 s-a executat o cercetare arheologică avînd ca obiectiv perimetrul palatului princiar și Mitropolia, urînd ca, pe parcursul mai multor campanii, să scoatem la lumină toate vestigiile aparținînd epocii lui Mihai Viteazul. A fost executată o secțiune de 22,5/1,5 m orientată SE-NV, care a permis observarea pantei originale a terasei dinspre est și modalitatea lucrărilor de extindere a acesteia. Materialul arheologic, aflat în întregime în poziție sedentară, este atît de origine romană — reprezentat prin ceramică, obiecte de uz comun, opaițe, cărămizi și țigle cu inscripția Legiunii a XIII-a Gemina —, cît și din materiale feudale, marea lor majoritate provenind din construcțiile și cimitirul Mitropoliei lui Mihai Viteazul (fragmente de tencuială și cărămizi, frescă, schelete din morminte răvășite etc.). Dispersate într-o mare cantitate de pămînt, ele au fost împinse în vechea pantă din fața terasei Mureșului. Profilul făcut de noi, indică clar distrugerea în 1714—1738, de către constructorii cetății, a Mitropoliei, clădirilor aferente și cimitirului — elemente de continuitate și unitate românească menținute prin truda poporului român secole de-a rîndul în vatra veche transilvănească, aici, la Alba Iulia, unde prin gîndirea clarvădătoare a marelui voievod Mihai Viteazul se făcea pentru prima dată unirea Munteniei, Transilvaniei și Moldovei.

■ Locotenent-colonel MIHAIL AVRAM

CONTENTS

● 600 Years since Mircea the Great Ascended the Throne: A Glorious and Long Rule Dedicated to the Assertion of the Romanians' Ideals of Liberty and Independence; Founder and Unifier of Country, Ruler to the Greater Sea; Skilful Diplomat of European Fame; Rovine. Brilliant Anti-ottoman Victory Gained by the Greater Army Led by the Illustrious Voivode ● The Romanians' Military Virtues as Seen by the Ottoman Chronicler Idris Bitlisi ● August 23, 1944. The Antifascist and Antiimperialist Revolution of Social and National Liberation, Initiated, Organized and Led by the Romanian Communist Party ● Economic Reconstruction, Important Objective of the Romanian People During the Anti-Hitlerite War ● Romania in the War of National Liberation and Reclamation: Chronological Landmarks (I) ● 1866. A Plan for the Country's Defense on the Olt Valley ● Fundamental Truths of National History: The Objective Need of Making and Consolidating the Independent Romanian Feudal States ● Unbelievable but True... He was hacked into pieces with the yataghans in the depth of night when the robbers venture into criminal deeds" ● The Review's Serial: The Mission Accomplished by Colonel Rudeanu (I) ● Grounds of the Romanian Military Doctrine: Mircea the Great and the "Greater Army". Strategic and Tactical Elements of the Entire People's Struggle ● There Were and Still Are Heroes: Stroe Buzescu, Baba Novac ● Great Army Commanders: Radu the Brave of Afumai, Mihnea III ● The Veterans Remember: The Last Mines on the Danube ● Traditions: Under the Romanian Colours, Feminine Words and Deeds ● Monuments of the Struggle ● Military Summary. World's History and History's World: Ankara, July 28, 1402; Mylae — ingenious idea, victorious action ● History Book and Review ● A Dialogue with the Readers ● From the Activity of the Romanian Commission of Military History: Symposiums Dedicated to the Glorious Jubilee of the Party ● Our Interview ● From Branch Offices: Today, Alba Iulia. „Memories"

SOMMAIRE

● 600 ans depuis l'avènement de Mircea le Grand: Un règne glorieux et de longue durée, consacré à l'affirmation des idéals de liberté et d'indépendance chez les roumains; Fondateur et unificateur du pays, prince régnant jusqu'à la Grande Mer; Habile diplomate d'envergure européenne; Rovine. Une brillante victoire antiottomane de „La grande armée" dirigée par l'illustre voivode ● Les vertus militaires des roumains d'après le chroniqueur ottoman Idris Bitlisi ● 23 Août 1944. La révolution de libération sociale et nationale, antifasciste et antiimpérialiste, initiée, organisée et conduite par le Parti Communiste Roumain ● Le redressement économique, un objectif important du peuple roumain pendant la guerre antihitlérienne ● La Roumanie dans la guerre pour la libération et le rétablissement national: des repères chronologiques (I) ● 1866. Un plan pour la défense du territoire sur la ligne de la Vallée d'Olt ● Vérités fondamentales de l'histoire nationale: La nécessité objective de la fondation et de la consolidation des états féodaux roumains indépendants ● Incroyable mais vrai: „Il a été décapité par les yataghans en pleine nuit, quand se venaient les brigands" ● Le sériel de la revue: Les missions du colonel Rudeanu (I) ● Bases de la doctrine militaire nationale: Mircea le Grand et „La grande armée". Elements de stratégie et de tactique de la lutte du peuple entier ● Il y eut des héros il y en a encore... Stroe Buzescu, Baba Novac ● Grands commandants militaires: Radu d'Afumaş le Brave, Mihnea le IIIe ● Les vétérans s'en souviennent: Les dernières mines sur le Danube ● Traditions: Des femmes sous le plis du drapeau Tricolore ● Les monuments des combats ● Bréviaire militaire. L'histoire du monde et le monde de l'histoire: Ankara, le 28 juillet 1402; Mylae — idée ingénieuse, action victorieuse ● Le livre et la revue d'histoire ● Dialogue avec les lecteurs ● De l'activité de la Commission Roumaine d'Histoire Militaire: Des symposiums dédiés à la glorieuse anniversaire du parti ● Notre interview ● De la part des nos filiales: Aujourd'hui, Alba Iulia. „Témoignages"

СОДЕРЖАНИЕ

● 600 лет от вступления на престол господаря Мирча Великого: Славное и долговременное правление посвященное утверждению идеалов свободы и независимости у румын; Основатель и объединяющий страны, господарь по всей территории до Чёрного моря — «Моря Большого»; Умелый дипломат европейского масштаба; Ровине. Блестящая антиоттоманская победа «большого всенародного войска» под руководством известного воеводы ● Военные достоинства румын по мнению оттоманского летописца Идрис Битлиси ● 23 Августа 1944 г. Антифашистская и антиимпериалистическая революция социального и национального освобождения, инициированная, организатором и руководителем которой была Румынская Коммунистическая Партия ● Экономическая перестройка, важная задача румынского народа во время анти-гитлеровской войны ● Румыния в войне освобождения и национального воссоединения: Хронологические данные (I) ● 1866 г. План обороны страны по направлению Долины р. Олта ● Фундаментальные истины национальной истории: Объективная необходимость формирования и укрепления румынских феодальных независимых государств ● Невероятно, но верно... «Как разбойники с большой дороги разрезали его на куски» ● Серийная статья журнала: Поручения полковника Рудяну (I) ● Фундаменты румынской военной доктрины: Мирча Великий и «большое всенародное войско». Элементы стратегии и тактики борьбы всего народа ● Герои были, есть и будут: Строе Бузеску, Баба Новак ● Великие военачальники: Раду Храбрый от Афумац, Михня III ● Ветераны вспоминают: Последние мины по Дунаю ● Традиции: Под трехцветными румынскими флагами: слово и поступок женщин ● Памятники борьбы ● Краткое военное изложение. История мира и мир истории: Анкара, 28 июля 1402; Милае — находчивая идея и удачное действие ● Диалог с читателями ● Из деятельности Румынской Комиссии по Военной Истории: симпозиумы посвященные славному юбилею партии ● Наш интервью ● Из деятельности отделов этой комиссии: в этом номере — город Алба Юлия. «Доказательства»

INHALT

● 600 Jahre seit der Thronbesteigung Mirceas des Grossen: Eine ruhmreiche und longwierige Herrschaft, die der Behauptung der Ideale der Freiheit und Unabhängigkeit bei den Rumänen gewidmet wurde; Gründer und Landesvereiner, Herrscher bis am Grossen Meer; Geschickter Diplomat von europäischen Niveau; Rovine. Ein glänzender antiottomanischer Sieg des „grossen Heeres", unter Führung des grossen Voiewoden ● Die militärische Jugenden der Rumänen gemäss dem ottomanischen Chronisten Idris Bitlisi ● 23 August 1944. Die durch die Rumänische Kommunistische Partei initiierte, organisierte und geführte Revolution für nationale und soziale, antifaschistische und antiimperialistische Befreiung ● Die ökonomische Wiederherstellung, ein bedeutsames Ziel des rumänischen Volkes während des antihitleristischen Krieges ● Rumänien im Krieg für nationale Befreiung und Wiedergewinnung: Chronologische Merzeichen (I) ● 1866. Ein Verteidigungsplan in Richtung des Olt-Tals ● Grundlegende Wahrheiten der Nationalgeschichte: Die objektive Notwendigkeit der Gründung und Konsolidierung der rumänischen unabhängigen feudalen Staaten ● Unglaublich aber wahr... „Er wurde durch die Yataghans zerstückelt in der Nacht, als die Räuber wüthen" ● Die Serienfolge der Zeitschrift: Die Aufgaben des Obersten Rudeanu (I) ● Grundlagen der nationalen Militärdoktrin: Mircea der Grosse und das „grosse Heer". Elemente der Strategie und Taktik des Kampfes des ganzen Volkes ● Es waren Helden es sind noch Helden: Stroe Buzescu, Baba Novac ● Grosse Heerführer: Radu von Afumaş der Tapfere, Mihnea III ● Die Veteranen erinnern sich: Die letzten Minen an der Donau ● Traditionen: Frauen unter den Falten der trikoloren Fahne ● Die Denkmäler des Kampfes ● Militärisches Brevier. Die Geschichte der Welt und die welt der Geschichte: Ankara, 28 Juli 1402; Mylae — eine ingeniose Idee, ein siegreicher Sieg ● Historische Bücher und Zeitschriften ● Dialog mit den Lesern ● Aus der Tätigkeit des Rumänischen Ausschusses für Militärgeschichte: Zum ruhmreichen Jubiläum gewidmete Kundgebungen ● Unser Interview ● Von unseren Filialen: Heute, Alba Iulia. „Zeugnisse"

Stimați cititori

În curînd va apărea ALMANAHUL OȘTIRII! În paginile sale, aflate deja sub tipar, veți întîlni subiecte din cele mai interesante și variate domenii: militarii armatei noastre la posturile datoriei, prezența lor în peisajul cultural al țării, pagini evocatoare din istoria multimilenară a poporului român, prezentarea unor oameni de cultură și artă care au îmbrăcat haina ostășească – savanți, scriitori, actori, muzicieni, pictori, sculptori; aspecte mai puțin cunoscute ale „războiului invizibil”, enigme încă neelucidate, implicațiile și ipotezele „războiului stelelor”; foiletoane, versuri, schițe, povestiri științifico-fantastice memorii, umor, șah, cuvinte încrucișate, sport etc., etc. Materialele vor fi însoțite de numeroase fotografii alb-negru și color. Într-un cuvînt, un univers într-o carte care sperăm să satisfacă exigențele dumneavoastră.

COPERTA I — „Lupta de la Rovine” (pictură de Paul Atanasiu)

COPERTA IV — „Mircea cel Mare în fruntea oștirii” (pictură de Valentin Tănase)

— Artileriștii, împreună cu ostașii celorlalte arme, sînt gata să apere independența, suveranitatea și integritatea patriei, marile înfăptuiri ale României socialiste

Redactori:

- ALEXANDRU DUȚU
- JEAN GHELIUC
- MIHAIL E. IONESCU
- ION JIANU
- IOAN TALPEȘ
- NECULAI MOGHIOR
- ILIE MANOLE

Macheta și tehnoredactor:

- DUMITRU ISPAS;
- Coperta:
- GHEORGHE CĂLĂRAȘU;
- Ilustrația:
- IULIAN MARINOF
- VIRGIL ULIERU

Tiparul executat
la Combinatul Poligrafic
„Casa Scînteii”

Le

